

”Det er jo ikke for børnenes skyld”

En vignetundersøgelse af socialrådgiveres og forældres holdninger til inddragelse af børn med ADHD i aflastningssager, som bevilges efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1

Berit Juel Christoffersen

Vejleder: Morten Ejrnæs

Kandidatuddannelsen i Socialt arbejde, Aalborg Universitet

Juni 2015

Antal typeenheder: 236.435

Abstract

The subject of this thesis is the inclusion of children with ADHD in the proceedings when a family needs respite care caused by the disability. My interest in the subject arose, because of a legislative amendment which was introduced in "Barnets Reform" in 2011. One of the consequences of this new amendment is that the involvement of the child, in some of the cases, no longer is required in the proceedings. This is the type of respite care, which is treated by the law "Serviceloven § 44, § 84, 1". The purpose of this thesis is therefore to examine if social workers and parents agree on when and how a child with ADHD should be involved in the proceedings in respite care cases, and thus the circumstances regarding the involvement of children in such cases.

To investigate the subject, I have used the vignette technique, where the use of designed cases specifies the context for respondents. I have constructed two vignettes, where one vignette deals with the phase within decision, and the other deals with the phase when the respite care has been granted, and the child needs to be informed about it.

The survey has been sent to social workers in four municipalities, and responded by 35 different social workers. In addition, the survey has also been distributed to parents with children diagnosed with ADHD, and responded by 30 parents. I have subsequently interviewed two social workers and two parents to support the survey.

The study shows that the likelihood of consensus between the two groups is not high, because the two groups have different views regarding the issue of child involvement.

However, there is a general consensus among 50 percent of the two groups of respondents, that during the decision phase the social worker should not communicate with the child. Moreover, the respondents also agree that in one third of the random cases, the parents do not need to talk to the child during this phase.

Furthermore, there will be a relatively high probability of agreement that neither social workers nor parents should have any kind of communication with the child during the decision-making process of respite care. Instead, they should wait until the final decisions, regarding the date and the place of residence for the respite care, have been made. 50 percent of the respondents also

agree that the parents should be the ones to inform the child about the respite care.

The study shows, that often the social workers do not make a specific and individual assessment of whether the child should be involved in this type of respite care cases. The social workers perceive the respite care as compensation to the parents, and therefore they do not consider it appropriate to talk with the child, since it still has no bearing on the decision.

Parents also often consider respite care as compensation and regard it as a parental responsibility to make the decision. Consequently, many parents do not see the point in involving the child prior to the final decision of respite care.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1: Problemfelt og problemformulering	1
Undersøgelsesfelt	7
Problemformulering	8
Kapitel 2: Specialets teoretiske fundament	9
Mødet mellem forældre og socialrådgivere på specialrådgivningsområdet	9
Frontlinjemedarbejderne	10
Krydspres og afværgemekanismer	10
Mødet mellem frontlinjemedarbejdere og familier	11
Roller og gensidige forventninger	13
Inddragelse af børneperspektiver	16
Barrierer for børns inddragelse i sagsbehandlingen	19
Forskellige syn på barnet med funktionsnedsættelse.....	23
Forskellige handicapbegreber	23
Dominerende syn på børn med funktionsnedsættelser i forskningen.....	24
Kapitel 3: Metode	27
Vignetmetoden.....	27
Holdninger og handlinger	28
Kombination af metoder	30
Videnskabsteoretisk position	31
Konstruktion af vignetter	32
Personer og øvrige faktorer i vignetterne	33
Vignetterne	35
Konstruktion af spørgsmål.....	39
Pilotinterviews	40
Gennemførelse af undersøgelsen	42
Socialrådgiverundersøgelsen.....	42
Forældreundersøgelsen.....	43
De kvalitative interviews	45
Metoderefleksion	46

Kapitel 4: Analyse	48
Analysestrategi	49
Hvem skal snakke med Emma undersøgelsesfasen?	51
Bør socialrådgiveren snakke med Emma?.....	51
Bør forældrene snakke med Emma?	52
Sammenhængen i undersøgelsesfasen	53
Socialrådgivernes faglige overvejelser	54
Opsummering: Socialrådgivernes faglige overvejelser	63
Forældrenes overvejelser og begrundelser.....	65
Opsummering: Forældrenes overvejelser og begrundelser.....	70
Samarbejdet mellem socialrådgiver og forældre, når der er bevilget aflastning	71
Forventninger til socialrådgiveren og forældrene, når der er bevilget aflastning	71
Opsummering: Holdninger til socialrådgivers og forældres rolle i forbindelse med bevilling.....	80
Hvem skal fortælle Gustav at han skal i aflastning – og hvordan?.....	81
Hvad bør vægtes i forklaringen til Gustav?	89
Opsummering: Hvem bør informere om aflastningen – og hvordan?	93
Kapitel 5: Konklusion og perspektivering	94
Hvornår skal barnet inddrages i en § 44-aflastningssag?	95
Socialrådgivernes faglige overvejelser om inddragelse af barnet i undersøgelsesfasen	96
Forældrenes overvejelser og begrundelser i undersøgelsesfasen	98
Hvem skal fortælle barnet om bevilling af aflastning – og hvordan?.....	99
Perspektivering.....	101
Litteratur	104
Bilag 1: Socialrådgiverundersøgelse	107
Bilag 2: Forældreundersøgelse.....	119
Bilag 3 : Interviewguide socialrådgivere	132
Bilag 4: Interviewguide forældre.....	134

Kapitel 1: Problemfelt og problemformulering

I dette speciale vil jeg undersøge og sammenholde forældre og socialrådgiveres holdning til, hvornår og hvordan et barn med funktionsnedsættelse skal inddrages i sagsbehandlingsforløbet, når familien har behov for døgnaflastning. Specialet omhandler den type døgnaflastning, hvor behovet er opstået på grund af barnets funktionsnedsættelser, og iværksættes af hensyn til den øvrige familie. Der er således tale om døgnaflastning, som bevilges i henhold til Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1.

Betegnelsen "sagsbehandlingsforløbet" benyttes i nærværende speciale om perioden fra forældrene ansøger om aflastning til der er fundet en aflastningsplads til barnet. Specialet forholder sig således ikke til perioden efter, at barnet har fået en plads og opfølgningen heraf.

Min motivation for at beskæftige mig med holdninger til børns inddragelse i § 44-aflastningssager udspringer af en lovændring på området, som kom med Barnets Reform i 2011. Lovændringen medførte en opdeling af aflastningsområdet, som betød, at kommunerne i en stor del af de aflastningssager, som vedrører børn med funktionsnedsættelser, nu kunne undlade at udarbejde Børnefaglig undersøgelse og handleplan i forbindelse med bevilling af aflastning (Servicestyrelsen 2011: Bemærkninger til lovforslaget punkt 3.4.10). Dette forudsætter dog, at aflastningen bliver behandlet efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1.

Det er min opfattelse, at lovændringen medfører en risiko for, at socialrådgiverne undlader at forholde sig til, om barnet skal inddrages i sagsbehandlingen i aflastningssagerne. Jeg baserer dette på, at socialrådgivernes lovgivningsmæssige pligt til at vurdere, hvordan barnets perspektiv inddrages i sagsbehandling, forsvandt med ophævelsen af kravet om Børnefaglig undersøgelse og handleplan. Hermed er lovændringen et tilbageskridt i disse børns rettigheder, hvilket er paradoksalt set i forhold til, at Barnets Reform blandt andet netop havde til formål at fremme børns og unges rettigheder (Servicestyrelsen 2011:7).

Lovændringen på aflastningsområdet står i kontrast til FN's Børne- og Handicapkonventioner, som blev ratificeret i Danmark i henholdsvis 1991 og 2009. Af Børnekonventionens artikel 12 fremgår, at *"Deltagerstaterne skal sikre et barn, der er i stand til at udforme sine egne synspunkter, retten*

til frit at udtrykke disse synspunkter i alle forhold, der vedrører barnet; barnets synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med dets alder og modenhed” (Børnekonventionen).

I Handicapkonventionen understreges det, at retten til at udtrykke sine synspunkter også er gældende for børn med handicaps. Af artikel 7, stk. 3 fremgår: *”Deltagerstaterne skal sikre børn med handicap retten til frit at udtrykke deres synspunkter i alle forhold vedrørende dem selv på lige fod med andre børn, idet børnenes synspunkter skal tillægges passende vægt i overensstemmelse med deres alder og modenhed, samt ret til at modtage handicap- og alderssvarende bistand for at virkeliggøre denne ret.”* (Handicapkonventionen).

Lovændringen står ligeledes i kontrast til den øvrige udvikling i synet på børns placering i samfundet og deres rettigheder. Kort sagt har synet på børn, blandt andet med ”den nye barndomsforskning”, udviklet sig fra at opfatte børn som ”human becomings” til at opfatte dem som ”human beings”. Der er således sket en udvikling i synet på børn, hvor de er gået fra at blive betragtet som objekter, der skulle påvirkes i den rigtige retning, til at blive set som kompetente aktører i eget liv (James, Jenks & Prout 1999).

Lovændringen

Lovændringen, som kom med Barnets Reform, medførte en opdeling af bevillingsgrundlaget på døgnaflastningsområdet. Før ændringen skulle alt døgnaflastning til børn med funktionsnedsættelser bevilges som en foranstaltning efter Servicelovens § 52, stk. 3, nr. 5, men med lovændringen indførtes mulighed for bevilling af døgnaflastning efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1. Det skete ved en ændring af Serviceloven, således at der i § 44 blev indsat, at § 84, stk. 1 også er gældende for børn. § 84 indgår i servicelovens afsnit om voksne, og det fremgår heraf, at *”Kommunalbestyrelsen skal tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle, forældre eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne”*.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at baggrunden for lovændringen var regeringens kortlægning af tidsforbruget i den offentlige sektor. I denne kortlægning havde kommunerne udtrykt ønske om ”større fleksibilitet til at give det rette tilbud om støtte” i aflastningssagerne. Dette blev begrundet i, at børn og unge med handicaps har meget forskelligartede forudsætninger og behov, som stiller krav om mulighed for at tilpasse sagsbehandlingen til det enkelte barn. Som

følge heraf skal kommunerne ikke skal være bundet af centrale krav, herunder Børnefaglig undersøgelse og handleplan, men have mulighed for en individuel tilrettelæggelse af sagsbehandlingen (Servicestyrelsen 2011: Bemærkninger til lovforslag, punkt 3.4.10.2).

Lovændringen betyder, at kommunerne ved opstarten af en døgnaflastningssag skal vurdere, hvilken af de to muligheder i lovgivningen, der skal anvendes. Af Socialministeriets vejledning fremgår, at denne vurdering skal foretages ud fra, hvad behovet for aflastning udspringer af. Såfremt behovet for aflastning udspringer af barnets funktionsnedsættelse og af hensyn til den øvrige familien, skal aflastningen behandles og bevilges jævnfør Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1. Såfremt behovet udspringer af barnets særlige behov og dermed bevilges af hensyn til barnet, skal aflastningen behandles og bevilges jævnfør Servicelovens § 52, stk. 3, nr. 5 (Vejledning nr. 9007, punkt 262).

Der er stor forskel på kravene til kommunernes sagsbehandling afhængig af, om det vurderes, at døgnaflastningen skal behandles efter § 52 eller § 44. Såfremt døgnaflastningen behandles i henhold til § 52, er der tale om en foranstaltning, hvor der forinden bevilling skal foretages Børnefaglig undersøgelse, herunder tages stilling til omfanget af inddragelsen af barnet, samt udarbejdes handleplan. Hvis døgnaflastningen derimod behandles i henhold til § 44, er den ikke omfattet af reglerne i Servicelovens kapitel 11. Det betyder, at der ikke er lovgivningsmæssige krav om hverken Børnefaglig undersøgelse, stillingtagen til omfanget af inddragelsen af barnet eller udarbejdelse af en handleplan.

At der ikke er lovgivningsmæssige krav, betyder dog ikke nødvendigvis, at der i praksis ikke sker en vurdering af barnets inddragelse i sagsbehandlingen. Dette skal ses i sammenhæng med, at baggrunden for lovændringen blandt andet var et ønske fra kommunerne om at kunne tilpasse sagsbehandlingen til det enkelte barn. Kvaliteten af vurderingen af barnets inddragelse vil dog med lovændringen afhænge af praksis i den enkelte kommune og den enkelte socialrådgivers faglige vurdering.

Anvendelse af § 44-døgnaflastning i kommunerne

I sammenhæng med problemstillingen er det ligeledes væsentligt at belyse omfanget af anvendelsen af § 44, jf. § 84, stk. 1 i kommunerne. Da det ikke er muligt at finde offentlig

tilgængelig statistik på området, har jeg for at få indblik heri spurgt om anvendelsen i forskellige kommuner. Det oplyste antal fremgår af nedenstående tabel 1.

Tabel 1: Anvendelse af §44-aflastning i kommunerne.

	Antal bevillinger til §44-aflastning	Andel af det samlede antal bevillinger til aflastning i kommunen (i procent)
Aarhus	121	59
Skanderborg	47	45
Randers	37	43

Af oplysningerne fremgår det, at § 44-aflastning i disse kommuner anvendes i cirka halvdelen af aflastningssagerne, hvilket underbygger relevansen af at undersøge og få indsigt i, hvilke holdninger der er spil i relation til barnets inddragelse i disse sager.

Forældrenes perspektiv

Inspiration til at inddrage forældrenes perspektiv kommer delvist fra en pilotundersøgelse, som jeg i december 2014 foretog blandt 48 socialrådgivere i Aarhus kommune i forbindelse med faget Vignetmetoden. I spørgeskemaundersøgelsen ønskede jeg at belyse, om der var forskel på socialrådgivernes holdning til inddragelse afhængig af, hvilken paragraf ansøgningen om aflastningen blev behandlet efter.

Igennem socialrådgivernes besvarelse af det åbne spørgsmål "Hvad er dine faglige værdier vedrørende inddragelse af børn i døgnafkastningssager?" blev jeg opmærksom på, at flere af rådgiverne betragtede forældrene som aktive medspillere i forhold til at tale med barnet om behovet for aflastning. En rådgiver skrev eksempelvis "Jeg mener ikke, at man som socialrådgiver skal tale med barnet, såfremt man ikke har et direkte formål. I dette tilfælde vil jeg mene, at forældrene bedre selv kan formidle beslutningen om, at barnet skal i aflastning, frem for en fremmed fra kommunen". En anden rådgiver skriver "Jeg mener, det er vigtigt at inddrage børnene i beslutninger vedrørende dem. Dog tænker jeg, at det oftest er mest hensigtsmæssigt, at det er forældrene, der taler med børnene omkring aflastning, når det er § 44. Her vil min opgave så være at klæde forældrene på til denne snak. Hvis forældrene synes, det er for svært, mener jeg, at det er

min opgave at tale med barnet, dog først når der er fundet et konkret sted (...). Min holdning er en anden, hvis der er tale om aflastning jf. § 52” (Christoffersen 2014).

Ovenstående besvarelser afledte hos mig overvejelser om forældrenes perspektiv i en aflastningssag og en nysgerrighed i forhold til, om forældrene selv opfatter sig som aktører i forhold til barnets inddragelse, hvilken rolle de tillægger sig selv, og hvilke forventninger de har til socialrådgiveren i relation hertil.

Døgnaflastning

§ 44-døgnaflastning foregår altid uden for hjemmet, eksempelvis på en aflastningsinstitution eller i en aflastningsfamilie. Aflastningen bevilges ofte for at give forældrene mulighed for et pusterum og tid til eventuelle søskende. Omfanget af bevillingen af døgnaflastning vil afhænge af den enkelte families behov og vil kunne bevilges fra få dage pr. måned op til et omfang svarende til hver anden uge. Døgnaflastning kan således være en yderst indgribende foranstaltning i barnets liv.

Sager vedrørende døgnaflastning kan være komplekse, og der er mange, ofte modsatrettede, behov i spil. Familier, der har børn med funktionsnedsættelser, adskiller sig ikke fra gennemsnittet af familier i Danmark og er således i udgangspunktet almindelige familier, som udelukkende har behov for støtte, fordi de har fået et barn med en funktionsnedsættelse (Bengtsson & Middelboe 2001). Familierne har derfor også meget forskellige udgangspunkter for ansøgning om aflastning.

Barnet med funktionsnedsættelse har ofte en særlig plads i familien og får meget opmærksomhed og omsorg på grund af funktionsnedsættelsen. Når behovet for aflastning opstår, giver det, for forældrene, ofte anledning til en afvejning mellem hensynet til barnet med funktionsnedsættelse og familien som helhed, herunder forældrenes egne behov. Dette er en vanskelig afvejning for mange forældre, og det er som regel en lang proces at gå fra tanken om aflastning til rent faktisk at ansøge om det. Det er dog ofte hensynet til de andre børn i familien, der får forældrene til at træffe beslutning om at ansøge om aflastning (Tøssebro & Lundeby 2002).

Holdningsforskelle

I mødet mellem forældre og socialrådgivere er der potentielt risiko for, at de har forskellige holdninger til, hvordan barnet skal inddrages i sagsforløbet, og hvem der er bedst til at snakke med barnet.

Der kan være flere ting i spil, som giver anledning til de forskellige holdninger. Eksempelvis kan forskelle i forældrenes og socialrådgiverens viden om døgnaflastning give anledning til forskellige problemforståelser.

Ligeledes kan der være modsatrettede interesser i spil, idet socialrådgiveren på grund af arbejdspress kan ønske sagen behandlet hurtigst muligt, mens forældrene kan have et ønske om, at alternative muligheder til aflastningen afsøges grundigt.

Sidst, men ikke mindst, kan der også være værdikonflikter i spil, både set i forhold til indholdet i værdierne, men også i forhold til, hvordan værdierne bør udmønte sig i praksis. Eksempelvis kan socialrådgiveren have en faglig værdi om, at barnet altid skal være en del af processen og høres, inden der træffes beslutning om aflastning, mens forældrene ønsker at beskytte barnet mod at tale med en voksen, som det ikke kender (Ejrnæs & Monrad 2013).

Forskelle og ligheder i socialrådgivers og forældres holdninger er således interessante, idet de kan have væsentlig betydning for, hvordan sagsforløbet tilrettelægges i relation til inddragelse af barnet. Herunder hvordan henholdsvis forældre og socialrådgivere italesætter barnets perspektiv og tager initiativ til samtale med barnet. Forholdet mellem socialrådgivernes og forældrenes holdninger er betydningsfuldt for sagsforløbet, og dette er ekstra vigtigt på et område, hvor der ikke længere er sagsbehandlingskrav til barnets inddragelse.

De manglende sagsbehandlingskrav kan i bedste fald give anledning til, at socialrådgiver og forældre i samarbejde drøfter barnets inddragelse og får lagt en plan herfor. I værste fald kan manglen på sagsbehandlingskrav betyde, at ingen af parterne italesætter og forholder sig til, hvordan og hvornår barnets skal inddrages.

Formålet med undersøgelsen er således at belyse, hvordan henholdsvis socialrådgivere og forældre opfatter barnets aktørposition og ser deres egen rolle i forhold til barnets inddragelse. Efterfølgende vil jeg, med udgangspunkt i teoretiske perspektiver, at diskutere, hvordan disse mønstre i holdninger kan forstås.

Denne indsigt i forskelle og ligheder vil kunne give en dybere forståelse af, hvad der er i spil hos henholdsvis forældre og socialrådgivere, når der i aflastningssagerne skal tages stilling til, hvornår og hvordan barnet skal inddrages. Dette kan, især hos socialrådgiverne, medvirke til en øget bevidsthed og opmærksomhed på roller og dilemmaer omkring barnets inddragelse, som opstår i de komplekse §44-døgnaflastningssager.

Undersøgelsesfelt

Børn, som er omfattet af den lovgivningsmæssige målgruppe for døgnaflastning, er "børn med betydelige og varige fysiske og/eller psykiske funktionsnedsættelser" (Serviceloven). Denne målgruppe spænder således fra børn, der er forsinket i motorisk og psykisk udvikling, over børn med svær ADHD og autisme, til børn med omfattende multihandicap uden mulighed for kommunikation med omverdenen (Vejledning nr. 9007).

På grund af den store spændevide i handicaps og dermed også den forskellige betydning for barnets hverdag og evne til kommunikation har det i nærværende speciale været nødvendigt at foretage en afgrænsning i forhold til barnets funktionsnedsættelse.

Jeg har derfor valgt, at specialet skal omhandle børn med ADHD. Det hænger blandt andet sammen med, at ADHD er udbredt og udgør en stor del af den samlede målgruppe af børn med funktionsnedsættelser. Flere nyere danske undersøgelser viser, at ca. 2-3% af alle skolebørn har ADHD (Damm & Thomsen 2012: 13). Ligeledes tilhører børn med ADHD den del af målgruppen, der har sproglige kompetencer og kognitive funktioner, som ikke på forhånd udelukker samtaler i forskellige faser af sagsbehandlingsforløbet.

Herudover er det ikke ualmindeligt, at familier til børn med ADHD har behov for døgnaflastning, fordi børnene har det svært i sociale sammenhænge og fylder meget i familien.

ADHD er en forkortelse af Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Det er en klinisk diagnose, som stilles efter at have indhentet informationer om barnet, observeret samt foretaget kliniske undersøgelser.

Kernesymptomerne ved ADHD er:

Uopmærksomhed: Barnet har svært ved at bevare koncentration, hører ikke efter, hvad man siger, har vanskeligt ved at organisere sine aktiviteter, glemmer ting og distraheres let af omgivelserne.

Hyperaktivitet: Barnet er omkringfarende, sidder uroligt og snakker ofte overdrevent meget.

Impulsivitet: Barnet svarer ofte midt i spørgsmålet, har svært ved at vente på tur, afbryder og forstyrrer i lege og samtaler (Damm & Thomsen 2012).

Problemformulering

Ovenstående betragtninger og refleksioner leder mig til følgende problemformulering:

Er socialrådgivere og forældre enige om, hvordan og hvornår et barn med ADHD bør inddrages i sagsforløbet, når døgnafloadningen behandles og bevilges efter § 44, jf. § 84, stk. 1?

Hvordan kan mønstre, herunder ligheder og forskelle, i forældres og socialrådgivers holdninger forstås?

Underspørgsmål til problemformuleringens andel del:

- Hvilken betydning har specialrådgivningsrådets retslige og organisatoriske rammer for socialrådgiveren, der som frontlinjemedarbejder skal udøve et fagligt skøn i aflastningssagerne?
- Hvordan forstår forældrene deres egen rolle i mødet med systemet, og hvilken betydning har dette på deres holdning til inddragelse af barnet?
- Hvilken betydning har socialrådgivere og forældres børnesyn og handicapbegreber for deres holdning til barnets inddragelse og måden, hvorpå man taler med barnet?
- Hvilke gensidige forventninger har socialrådgivere og forældre til hinandens roller og kompetencer i sagsbehandlingsforløbet?

Med udgangspunkt i denne problemformulering vil de følgende kapitler omhandle specialens teoretiske fundament, metode og analysen af undersøgelsens resultater.

Kapitel 2: Specialets teoretiske fundament

I dette kapitel vil jeg redegøre for specialets teoretiske fundament og dermed de forståelser og begreber, som ligger til grund for specialets problemformulering, og som senere vil blive inddraget i analysen og perspektivering af undersøgelsens resultater.

I kapitelens første del vil jeg beskæftige mig med de organisatoriske rammer for mødet mellem forældre og socialrådgivere på Specialrådgivningsområdet. Dette med fokus på samarbejde, gensidige forventninger og roller, herunder barrierer og konflikter, som kan opstå i forbindelse med inddragelse af barnet. I kapitlets anden del vil jeg redegøre for den teori, som vedrører forskellige børneperspektiver og børnesyn. Herunder forskellige forståelser og syn på børn med funktionsnedsættelser.

Mødet mellem forældre og socialrådgivere på specialrådgivningsområdet

Forældre til børn med funktionsnedsættelser adskiller sig ofte fra andre brugere af det sociale system. De ikke skal hjælpes til at *ændre* en situation, men skal derimod hjælpes *med* deres situation og kompenseres således, at de sidestilles med andre forældre (Bengtsson & Middelboe 2001:7).

Udgangspunktet for arbejdet med familier, som har børn med funktionsnedsættelse, er at se på den samlede families behov (Carpenter 1998 i Tøssebro & Lundebj 2002:162). Den dominerende forståelse på området er således, at det er nødvendigt at rette fokus mod hele familiens behov, såfremt man ønsker at finde en god løsning for barnet med funktionsnedsættelse.

Udgangspunktet for samarbejdet mellem socialrådgiver og forældre er således, at barnet skal fungere i familien, og at ingen forventer, at familien skal kunne undvære støtte og økonomiske ydelser. Der sættes derfor som udgangspunkt ikke spørgsmålstejn ved forældrenes kompetencer og de interne relationer i familien (Bengtsson 2001:29). Der er således en forståelse af, at der i udgangspunktet er tale om "ressourcestærke" forældre, som er helt almindelige forældre, der "blot" har fået et barn med handicap (Bengtsson & Middelboe 2001: 7).

Mødet mellem forældre og socialrådgivere sker inden for rammerne af en bureaukratisk organisation, hvor borger og myndighed har forskellige positioner. Jeg har valgt at anvende Lipskys

(1980) studie af Street Level Bureaucracy som teoretisk ramme for forståelsen af forholdet mellem forældre og socialrådgivere på specialrådgivningsområdet.

Frontlinjemedarbejderne

Lipsky beskæftiger sig med de strukturelle betingelser for frontlinjemedarbejderes arbejde i offentlige organisationer og identificerer fællestræk ved deres adfærdsmønstre på tværs af deres forskellige job. Frontlinjemedarbejdere er offentligt ansatte, som har direkte kontakt med borgere, og som besidder stort skøn og handlefrihed i forbindelse med deres arbejde. Dette hænger sammen med, at de varetager opgaver, som ikke er mulige at definere i detaljer, men hvor der i stedet er tale om rammer, som medarbejderen skal træffe konkrete beslutninger indenfor. Socialrådgivere på specialrådgivningsområdet skal vurdere den enkelte families sag konkret og individuelt, og der er indbygget en høj grad af skøn i lovgivningen vedrørende kompenserende ydelser. Således er der en høj grad af handlefrihed, som åbner mulighed for, at forskellige socialrådgivere kan behandle en familie på forskellig vis, uden at dette er i strid med lovgivningen. Den høje grad af handlefrihed forstærkes af, at socialrådgiver og forældre er alene i det konkrete møde, hvor lovgivning omsættes i praksis (Bengtsson & Middelboe 2001: 60).

Frontlinjemedarbejdernes arbejde er herudover karakteriseret ved, at det er et led i en joint-production, hvor deres adfærd bliver til i samspil med andre relevante aktører, herunder borgerne. Ligeledes er arbejdet karakteriseret ved et krydspres, hvor der sjældent er sikker viden om, hvordan en problemstilling bedst gribes an, og ligeledes ikke uanede ressourcer til rådighed. Som følge heraf oplever frontlinjemedarbejderne et krydspres, hvor der fra forskellig side sættes spørgsmålstegn ved deres valg og måder at handle på. De er samtidigt embedsmænd og udfører derfor opgaver, som de måske kun sjældent har mulighed for at påvirke indholdet af (Winter & Nielsen 2008:105ff.).

Krydspres og afværgemekanismer

Som anført i ovenstående, er frontlinjemedarbejdernes arbejde karakteriseret af oplevelsen af et krydspres mellem på den ene side krav fra ledelse, lovgivning og borgere og på den anden side de tilgængelige økonomiske og tidsmæssige ressourcer (Bengtson & Middelboe 2001: 61).

Socialrådgiverne på specialrådgivningsområdet har ideelt set som hovedopgave at give forældrene den relevante information om ydelser og muligheder i og uden for det kommunale system. Dette

kan dog være vanskeligt, blandt andet set i forhold til de mange forskellige roller, som socialrådgiverne på området skal forene og balancere imellem. På den ene side er den professionelle rolle, der ligger i betegnelsen "socialrådgiver", som indebærer, at socialrådgiveren skal give information, vejledning og støtte til forældrene. På den anden side er den bureaukratiske rolle, "sagsbehandleren", der betegner rollen som medlem af den kommunale organisation. Til denne rolle hører at give relevant lovgivningsmæssig information, men samtidigt hører også kravet om at være et loyalt medlem af det kommunale system, som følger den kommunale politik på området og føler sig medansvarlig for budgetoverholdelse (Bengtsson 2001:32).

Konsekvensen af det krydspres, som socialrådgiverne kan opleve på grund af de mange forskelligartede krav, er, at de, bevidst eller ubevidst, udvikler afværgemekanismer, som letter det daglige arbejde. En afværgemekanisme kan være at begrænse borgernes efterspørgsel på ydelser ved at give så lidt information som muligt, eller ved at være vanskeligt tilgængelig. Ligeledes kan man opprioritere de lette opgaver, finde lette løsninger på komplicerede problemer eller blive automatiseret i sin tilgang ved at kategorisere familier og børn, eller man kan vælge at håndtere sagerne rutinemæssigt (Bengtsson & Middelboe 2001:61).

Mødet mellem frontlinjemedarbejdere og familier

Lipsky peger ligeledes på, at relationen mellem borger og frontlinjemedarbejder er ufrivillig. Han begrundede dette med, at den offentlige sektor har monopol på nogle typer af service, herunder hjælp og kompenserende ydelser til familier, der har børn med funktionsnedsættelser.

Konsekvensen heraf er, at frontlinjemedarbejderen ikke har noget at miste i relationen, men det har forældrene derimod. De befinder sig i en ulige forhandlingsituation, hvor socialrådgiveren på mange måder "har magten". Det kommer til udtryk både i konkrete afgørelser og i kendskab til systemet, hvor socialrådgiveren er på hjemmebane (ibid.).

Ifølge Lipsky findes der flere grader af kontrol, som frontlinjemedarbejderen kan praktisere over for deres klienter (Lipsky 1980: 60 ff. i Bengtsson & Middelboe 2001). Socialrådgiveren kan eksempelvis strukturere konteksten, hvori mødet finder sted. Det vil sige sætte dagsordenen for mødet og bestemme, hvornår og hvor det skal finde sted. Dette er faktorer, som kan have stor

betydning for familiens oplevelse, men som dog ikke er entydige, idet et møde i hjemmet for nogle forældre vil føles som kontrol, mens andre vil opleve dette mere ligeværdigt.

En anden dimension af kontrol handler om socialisering ind i klientrollen. Dette skabes ved de forventninger, eksplicite såvel som implicite, der stilles til klienten, og som denne tilpasser sine handlinger i forhold til. Det sker både gennem handlinger, gennem symboler og gennem det sprog, som forvaltningen bruger. Forældre, uden tidligere kontakt til systemet, kan have svært ved at blive oplært i klientrollen, idet denne føles uvant (ibid.:62).

Bengtsson & Middelboe (2001) har undersøgt mødet mellem forældre til børn med handicaps og det sociale system. Af undersøgelsen fremgår, at forældrenes oplevelser og beskrivelser peger i retning af, at det i også i forhold til systemet er en proces at blive forældre til en barn med handicap. Bengtsson & Middelboe betegner denne proces med begreberne "*Becoming*" & "*Surviving*" (ibid.:13).

Becoming henviser til de aspekter, som kan være i startforløbet, hvor man opdager, at barnet har et handicap, og hvor man skal orientere og tilpasse sig, herunder finde ud af, hvordan systemet fungerer, om man kan få støtte og hvordan denne støtte tildeles.

Surviving henviser til, hvordan man som forælder forsøger at opretholde en vis integritet og værdighed i forhold til at være afhængig af hjælp. Ligeledes finder forældrene ud af, hvilke dele af lovgivningen de selv skal have kendskab til, og hvordan man kan bruge handicaporganisationer og andre forældre i forhold til at få oplysninger og information. En del forældre oplever, at det er nødvendigt at få information fra andre end socialrådgiveren, idet denne viden skal bruges i forhandlinger og samarbejde med kommunen (Bengtsson 2003: 126-127).

Bengtsson & Middelboes undersøgelse (2001) belyser ligeledes, at forældrene hyppigt oplever, at systemet ikke giver dem tilstrækkelig information. Et flertal af forældrene synes, at de mangler information om både barnets handicap, om deres sociale rettigheder og om hvilke offentlige tilbud der findes. De ønsker at få et overblik og orientere sig i nuværende og fremtidige situationer. Undersøgelsen viser ligeledes, at tillid og kommunikation er vigtige aspekter af

forældrenes oplevelse af god sagsbehandling. Herunder er det vigtigt for familierne, at de oplever, at socialrådgiveren selv fortæller om støttemuligheder frem for, at de skal høre om mulighederne fra andre forældre eller handicapforening (Bengtsson & Middelboe 2001).

Roller og gensidige forventninger

Som det fremgår af ovenstående, vil der i mødet mellem socialrådgiver og forældre være forskellige forventninger til den position og deraf følgende rolle, som de hver især indtager.

For at komme forståelsen af begrebet roller nærmere vil jeg i dette afsnit, med et socialpsykologisk udgangspunkt, belyse rolleteori, herunder de komponenter, som rolleudførelse består af. Rollebegrebet er tæt knyttet sammen med begrebet position, hvorfor jeg indledningsvist vil redegøre herfor.

Position

En position er en lokalisbar stilling i det sociale system, som er tillagt en person eller en gruppe af personer, hvortil der er knyttet en række typificerede rettigheder og pligter samt forventninger og normer. Det er positionens typificerede rettigheder og pligter, der er afgørende, og derfor kan en person, som har en bestemt position, også kunne udskiftes med en anden hvis nødvendigt. Positioner kan inddeles i to hovedtyper: *Den tilskrevne position*, som er en position, der automatisk tillægges personer uden hensyn til kompetencer eller karakter og som eksempelvis kan følge direkte af køn eller slægtskab. Således vil forælderrollen være en tilskrevet position. Den anden hovedtype er *Den erhvervede position*, som modsat ikke tillægges automatisk, men som erhverves gennem en individuel indsats. Denne position hviler derfor på viden, kompetencer, uddannelse med videre. Således vil socialrådgiverrollen være en erhvervet position (Katzenelson 1994:139 ff.).

Roller

En person vil indtage adskillige positioner i samfundet og vil i udførelsen af hver af disse positioner indtage en rolle. Rollen er således positionen i aktion, og denne udføres ikke fuldstændig ens af forskellige personer, som er indehavere af samme position. Personer, der indtager samme position, vil dog altid i en eller anden udstrækning spille eller udføre samme rolle.

En rolle er således *"det sæt af forventninger og normer, der rettes mod og foreskriver en bestemt adfærdsmåde i bestemte situationer for en person, der indtager en bestemt position"* (Rommetveit 1954:38 i Katzenelson 1994:143).

Ud over forventninger til adfærden kan forventningerne og normerne ligeledes rette sig mod, hvad personen typisk bør tænke, tro og mene samt hvilke egenskaber, han eller hun ideelt set bør besidde.

Rolleforventningerne effektueres således som rutiner eller som typiske handlinger i typiske situationer, og rollen kan således forstås som en typehandling. En rolle er således den type af handlinger, som indehavere af bestemte positioner regelmæssigt udfører i bestemte situationer, fordi forventninger og normer fastlægger bestemte sociale mønstre for de pågældende interaktioner (Secord & Backman 1974:404 i Katzenelson 1994:145). Således udfører også socialrådgiver og forælder i mødet mellem dem denne slags typehandling, idet de som henholdsvis myndighedsperson og omsorgsgiver gør både, hvad der forventes, og hvad man plejer at gøre i en lignende situation. Der er således ikke tale om udtalte forventninger, men mest af alt om rutiner i samspillet.

Da der er tale om en typehandling, optræder personen derfor i disse situationer mere som en type end som en individuel personlighed. Rollebegrebet kan derfor i denne sammenhæng kun anvendes på de interaktioner, hvor personerne i overvejende grad handler som indehaver af en position og med dertilhørende typificerede normer for adfærd (Katzenelson 1994:148).

Rolleudførelsen

Når rollen forstås som positionen i aktion, er rollen identisk med sin udførelse, hvilket bevirker at rollen kun eksisterer som den proces, der hele tiden både er resultat af, og genskaber, de forventninger og normer som rettes mod positionen (ibid:150). Rolleudførelsen afhænger og består derfor af en række komponenter, som kort vil blive opredset i nedenstående (ibid.:151-153):

- Af de grundlæggende rolleforventninger som følger af positionen
- At personen kan lokalisere og forstår rolleforventningerne, og anerkender disse forventninger. Rolleaccepten opstår kun hvis personen kan identificere sig med rollen og engagere sig i den. I modsatte fald opstår en rolledistance, hvilket naturligvis hæmmer

personens engagement i rolleudførelsen, og kan blokerer denne, eller medføre at ansvaret fralægges.

- Rollen formes efter personens individuelle karakters særart, og er derfor ikke kun normbestemt. Således ville to personer ikke forstå og danne en identisk rolle ud fra en identisk position. Ligeledes bidrager individuelle forskelle (kundskaber, talent og kompetencer) også til forskellige udførsel af rollen.
- Rollekonflikt kan optræde når en person i den samme position oplever at møde forskellige forventninger til, og normer for, den rigtige rolleudførelse. Sådanne konflikter kan give anledning til rolleforhandling, og dermed fører til at én rolleidentifikation kommer til at dominere overfor de andre. Den dominerende rolle afspejler personens aktuelle hensigter og mere stabile karakterer, men også styrken af personens forpligtelse overfor de herskende værdier og rolleforventninger. Hermed også personens følsomhed overfor de sanktioner som afvigelse fra herskende værdier og rolleforventninger medfører.

Socialrådgivere og forældres forskellige udgangspunkter for problemforståelser

Mødet mellem forældre og socialrådgivere på specialrådgivningsområdet vil således være et møde under organisatoriske rammer, som på den ene side er præget af socialrådgiverens handlefrihed, forskelligartede roller, begrænsede ressourcer og deraf følgende afværgemekanismer, og på den anden side er præget af forældre, som ikke kender systemet, som ønsker information, som ikke oplever sig hørt og som har tillid. Disse forhold udgør således rammerne for beslutningen om, hvorvidt og hvordan barnet skal inddrages i sagsbehandlingsforløbet.

Socialrådgiveren må som myndighedsperson i udgangspunktet forventes at være den aktør, som aktivt gør sig overvejelser om, hvorvidt barnet skal inddrages i undersøgelsesfasen. Almindeligvis vil man forvente, at socialrådgiverne som profession overordnet vil være enige om vurdering af centrale faglige spørgsmål, herunder spørgsmålet om inddragelse af barnet. Dette er begrundet i en ensartet uddannelsesmæssig baggrund og dermed et fælles teoretisk udgangspunkt og vidensgrundlag (Ejrnæs 2011: 218). Ejrnæs (2004) har i sin vignetundersøgelse af faglighed og tværfaglighed blandt pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere dog påvist, at professionernes faglighed ikke nødvendigvis giver anledning til ensartede analyser af årsagerne til problemstillingerne eller til ensartede afgørelser i forhold til, hvad der bør gøres ved problemerne.

Derimod er der store holdningsforskelle inden for de forskellige faggrupper i forhold til vigtige spørgsmål i undersøgelsens vignetter (Ejrnæs 2004: 199ff.). Hermed er der grund til at antage, at der inden for socialrådgiverprofessionen også vil være holdningsmæssige forskelle til spørgsmålet om inddragelse af barnets perspektiv i aflastningsagerne.

Forældrene til børn med funktionsnedsættelser udgør et bredt udsnit af den danske befolkning og har således vidt forskellige baggrunde og kommer fra forskellige sociale lag i samfundet. Det kan således forventes, at der vil være forskellige holdninger til børns inddragelse i forældregruppen (Ejrnæs & Monrad 2013:67).

I mødet mellem forældre og socialrådgiver, hvor der skal tages stilling til barnets inddragelse, vil der således være mange forskellige holdninger og forståelser i spil. Spørgsmålet om barnets inddragelse vil således kunne give anledning til konflikter, der, som omtalt i specialets problemfelt, kan opstå af forskellige årsager. Dels kan der, som skitseret i ovenstående, være forskellige interesser i spil i mødet, og dels kan konflikterne opstå på baggrund af forskellige viden. Ligeledes kan uenighed opstå på baggrund af værdikonflikter vedrørende synet på børn og handicap og forståelsen af barnets position set i forhold til familien som helhed. Det er ofte vanskeligt at løse værdikonflikter, idet de vedrører moral, værdier og etik, som ikke på samme måde som interessekonflikter kan forhandles og afgøres med et kompromis (Aubert 1963; Brinkmann & Ims 2004 i: Ejrnæs & Monrad 2013: 64). I dette kapitels anden del vil jeg gå nærmere ind i de forskellige syn og værdier, der kan være på spil, når inddragelse af børneperspektiver sættes på dagsordenen. Jeg vil her tage udgangspunkt i den generelle udvikling i forståelsen af børns position i samfundet, og hvor det har været muligt, med specifikt fokus på inddragelse af børn med funktionsnedsættelser.

Inddragelse af børneperspektiver

Børns samfundsmæssige position har gennem de seneste mange år bevæget sig fra, at de primært blev opfattet som en del af en familieenhed, til at de nu bliver betragtet som et individ med rettigheder (Ulvik 2009). Både i forskningen, lovgivningen og i det sociale arbejde med familier og børn er der således kommet øget fokus på at inddrage børns perspektiver. Dette bygger på en forståelse af, at børneperspektivet er centralt og betydningsfuldt i arbejdet med børn og unge.

Bag denne enighed om, at børneperspektivet er væsentligt, kan dog ligge meget forskellige forståelser af begrebet. Forskellige værdier, børnesyn og modsatrettede hensyn kan have stor betydning for, hvordan den enkelte aktør forstår og anvender børneperspektivet (Warming 2011:13).

Med udgangspunkt i Warming (2011) kan børneperspektiver forstås og anvendes på mindst tre måder: "Et udefra-perspektiv", "Et tilstræbt indefra-perspektiv" samt "Give ordet til børnene selv".

Udefra-perspektivet

Udefra-perspektivet er et perspektiv, hvor de voksnes forståelse af, hvad der ville være godt for barnet eller børnegruppen, danner grundlag for vurdering eller handling. Det er således de voksnes opfattelse af, hvad der er de bedste udviklingsbetingelser for barnet, og hvilke behov barnet har, som er i spil. Begrebet "barnets bedste" hænger tæt sammen med dette perspektiv, idet der heri ligger forestillingen om, at børns behov objektivt og på baggrund af viden kan identificeres. Hermed bliver det de voksnes viden og teorier om børns behov og udvikling, som skal lægges til grund for drøftelser og beslutninger om barnet (ibid.: 13-14). Herunder eksempelvis generaliseret viden og forståelse af ADHD-diagnosens betydning for barnets funktionsniveau, alderssvarende udvikling samt diagnosens afledte behov og problemstillinger.

Tilstræbt indefra-perspektiv

En anden måde at forstå og anvende børneperspektivet på er ved et "tilstræbt indefra-perspektiv", hvor den voksne forsøger at forstå og leve sig ind i, hvordan en situation føles og opleves for barnet. I dette perspektiv er det væsentligt, at man i problemløsningen ikke blot fokuserer på, om målet opnås, men også har øje for, hvordan barnet oplever problemidentificeringen og måden, hvorpå problemet er løst, herunder om barnet føler sig forstået og hjulpet (ibid:18).

Således vil et tilstræbt indefra-perspektiv i en aflastningssag eksempelvis betyde, at socialrådgiveren inden stillingtagen til bevilling vil snakke med barnet og høre, hvordan det oplever situationen i hjemmet. Ligeledes vil socialrådgiveren tale med barnet i forbindelse med iværksættelse og opfølgning på bevillingen. En tankegang, som således er i tråd med reglerne i Servicelovens kapitel 11.

Perspektivet kan dels være etisk motiveret af en holdning om, at det sociale arbejde ikke alene har udviklingsmål, men også skal forholde sig til barnets livssituation her og nu. Holdningen er således i overensstemmelse med det nye barndomsparadigme og dets påpegning af, at barndommen betyder noget i sig selv (Qvortrup 1994; i Warming 2011:18).

En anden motivation for et "tilstræbt indefra-perspektiv" i det sociale arbejde kan være en erkendelse af, at barnets motivation og medspil er en forudsætning for, at det sociale arbejde kan lykkes. Hermed anerkendes barnet som aktiv aktør, der indgår i et samspil med dets omgivelser (ibid.:19). Således bliver inddragelse af barnet og den viden, der kommer ud af dette, en faglig nødvendighed for den professionelle (Ulvik 2009). En anden metodisk motivation kan i forlængelse heraf være en forståelse af, at inddragelsen af barnet er et led i den professionelles støtte til barnets meningsarbejde og dermed til de processer, som bidrager til, at barnet kan skabe mening i det der sker. Dette bygger på den grundlæggende antagelse, at barnets forståelse af problemstillingerne dannes i samspil og under udveksling med andre mennesker (Guldbrandsen m.fl. 2012:54).

I dette perspektiv vil meningsarbejde i en aflastningssag være væsentligt, idet barnet med ADHD eller anden funktionsnedsættelse i et eller andet omfang, usagt eller sagt, vil blive konfronteret med den betydning, som funktionsnedsættelsen har for familien og søskende. Dette kan igangsætte mange tanker og følelser hos barnet, og hvis man ikke taler med barnet herom, er der risiko for, at barnet selv danner sine forklaringer på, hvorfor det skal i aflastning. Disse forklaringer vil ofte kunne bygge på misforståelser og forestillinger og vil kunne vanskeliggøre aflastningen og bidrage negativt til barnets selvoplevelse og mestring af funktionsnedsættelsen i hverdagen (Vatne 2012).

Et "tilstræbt indefra-perspektiv" indebærer ikke nødvendigvis, at man spørger barnet direkte om dets oplevelser, følelser og ønsker. Der vil være situationer, hvor det eksempelvis på grund af barnets funktionsnedsættelse eller alder ikke giver mening at spørge barnet direkte, idet det ikke har tilstrækkeligt udviklede kognitive kompetencer til at sætte ord på sin nuværende situation eller reflektere over fremtidige muligheder. I denne situation må den voksne i stedet bestræbe sig på at indleve sig i barnets sted. Dette eksempelvis via samvær og samtaler med barnet (Warming 2011:19).

At give ordet til barnet selv

Det tredje perspektiv indeholder en bestræbelse på at give ordet til barnet selv. Det handler således om at give rum til barnets artikulerede holdninger, oplevelser og ønsker. Perspektivet kan dels være motiveret ud fra et demokratisk rationale om, at alle skal kunne komme til "orde" både i offentlige debatter og i beslutninger, som vedrører ens liv. Ligeledes kan det være motiveret af en erkendelse af, at børn har en særlig viden, som man kun opnår adgang til ved at spørge dem selv. Idet børnenes liv udgøres af et komplekst samspil af relationer og kontekster herfor, kan forældre, professionelle og forskere aldrig opnå den fulde viden om barnets liv, og der er derfor risiko for at overse noget afgørende. For at minimere denne risiko er man nødt til at spørge barnet selv, som dog heller ikke selv har den fulde indsigt i det komplekse samspil af faktorer i sit liv. For det tredje kan perspektivet, som i det tilstræbte indefra-perspektiv, være motiveret af en forståelse af, at godt socialt arbejde forudsætter, at barnet er motiveret og medvirker. Hertil kommer forpligtelsen i forhold til barnets livskvalitet her og nu (ibid:21-22).

Barrierer for børns inddragelse i sagsbehandlingen

For komme nærmere forståelsen af, hvad der kan være på spil i socialrådgivernes vurdering af barnets perspektiv, har jeg ligeledes valgt at anvende teori om barrierer for børns inddragelse. Dette med udgangspunkt i Christensen (2012), som med afsæt i forskning på området, opstiller fire typer af barrierer for socialrådgiveres inddragelse af børn i sagsbehandlingen.

Socialrådgivernes opfattelser og forståelser af børn og barndom: Den første barriere for inddragelse af barnet i sagsbehandlingen er socialrådgiverens forståelser og syn på børn og barndom. Det gælder eksempelvis opfattelser af, at barnet er sårbart og bør beskyttes. Ligeledes kan en opfattelse være, at barnet ikke har kompetencerne til at forstå rækkevidden af spørgsmålene, ligesom frygten for at sætte barnet i en loyalitetskonflikt kan være på spil (Christensen 2012: 24-25).

Socialrådgivernes kompetencer til at kommunikere med barnet: Den anden barriere er, at socialrådgiverne synes, de mangler kompetencer til at kommunikere med børnene. På grund af usikkerhed om, hvordan de skal tale med barnet om de vanskelige spørgsmål, undlader de at invitere barnet til at deltage (ibid.). Denne barriere kan have ekstra tyngde på handicapområdet, idet barnets særlige kommunikationsbehov, begrundet i handicappet, kan forstærke socialrådgivernes usikkerhed.

Manglende organisatoriske rammer til at kunne realisere barnets deltagelse: Den tredje barriere handler om, at de forvaltningsmæssige arbejdsforhold og rammer ikke lægger op til den rette kontakt med barnet. Socialrådgiverne har problemer med tid og sted, når de skal holde samtaler med børnene, og oplever, at særlige tilpasninger eller hensyn er svære at tilgodese i en tidspresset hverdag (ibid.).

Socialrådgivernes forståelse af, hvad der er væsentligt for beslutningerne og sagens fremdrift:

Denne barriere handler om, at socialrådgiveren undlader at inddrage barnet, fordi hun har en opfattelse af, at barnets inddragelse ikke vil gøre nogen forskel. Socialrådgiveren har således på forhånd besluttet, hvordan sagen skal forløbe, og barnets mening vil hverken gøre fra eller til. Her vil spørgsmålet om, hvorvidt barnet skal "belastes" med inddragelse, uden at have indflydelse, ofte komme på tale. I denne barriere ligger herudover også en forståelse af, at barnets inddragelse kan virke forkludrende og forsinkende for en effektiv sagsbehandling (ibid.).

I nedenstående vil jeg først redegøre for de forskellige syn på børn, som kan danne grundlag for forskellige holdninger og forståelser af børneperspektiver og udgøre barrierer for barnets inddragelse.

Forskellige børnesyn

Med det nye barndomsparadigme (James, Jenks & Prout (1999)) er sket udvikling mod at se barnet som en social aktør i eget liv, som skaber sine omstændigheder lige så vel, som det skabes af dem. I det nye barndomsparadigme ligger en kritik af udviklingspsykologiens syn på børn som "human becomings", til fordel for et syn på børn som "human beings". Heri ligger, at barndommen eksisterer som en social kategori, der er en vigtig del af samfundet og derfor også interessant at studere i sig selv.

James, Jenks & Prout betegner syn på børn, hvor de ses som sociale aktører, som "sociologiske modeller". Syn på børn, som tager udgangspunkt i, at barndommen er upåvirket af den sociale kontekst, som barnet lever i, benævner forfatterne "Præsociologiske modeller". Disse modeller stammer dels fra hverdagsfornuft, klassisk filosofi og udviklingspsykologien (James m.fl. 1999). Det er væsentligt at være opmærksom på, at der er tale om idealtyper, som eksisterer side om side, og som alle kan være i spil hos samme person i forskellige situationer. Dermed er der ikke

tale om forestillinger og modeller, som har afløst hinanden. Både de sociologiske og de præsociologiske modeller er således en del af den konventionelle visdom omkring barnet og indgår således i både i analytiske forståelser og i den mere hverdagsagtige forståelse af barnet (ibid.).

I nedenstående opridses de forskellige præsociologiske børnesyn og den betydning, det kan have for måden, hvorpå inddragelse af barnet forstås og praktiseres.

Det onde barn

I denne tidlige model har barnet en naturlig iboende og ikke-intentionel ondskab. Derfor må man af hensyn til barnet selv, og ikke mindst dets omverden, forme og behandle barnet hårdhændet, således ondskaben holdes nede. Af denne grund er der behov for tvang uden hensynstagen til, hvordan barnet oplever situationen. Tankefiguren er ikke fremtrædende i dag, men kan dog stadig findes inden for kriminologien og i pædagogisk praksis, hvor forståelsen i nogle sammenhænge er, at børn og unge skal udgå "farlige steder", hvor de kan falde i dårligt selskab, som kan føre til frigørelse af de "dæmoniske kræfter", som allerede er tilstede i barnet.

Modellen medfører et syn på børns inddragelse, hvor man skal passe på med at give barnet for meget indflydelse, idet man risikerer, at "det tager hele armen". Inddragelse skal derfor doseres med stor forsigtighed og ud fra en vurdering af, om barnet er modent nok, og dermed, hvorvidt det har tilpasset sig de voksnes normer og prioriteringer (James m.fl. 1999 & Warming 2011).

Det uskyldige barn

Modellen om det uskyldige barn står i modsætning til forestillingen om det onde barn og indgår i høj grad i opfattelsen af den moderne vestlige barndom. I dette børnesyn opfattes barnet som et individ med en intention, som i udgangspunktet er god, men som er i risiko for at bliver fordærvet. Opgaven i opdragelsen er således at pleje det gode potentiale og beskytte mod dårlig påvirkning. Barnet er i denne model et subjekt, som har ønsker, rettigheder og særlige behov, og hvor inddragelse af og forståelse for barnets synspunkter anses som væsentligt. Forestillingen om, at barnet skal beskyttes, kan dog indebære, at man tilsidesætter barnets egne ønsker ud fra tanken om, at barnet på grund af sin naive uskyld ikke kan gennemskue den onde verden. Hermed kan modellen blive en barriere for anerkendelse og ligeværdig inddragelse af børn (ibid.).

Det immanente barn (Det formbare barn)

Denne model minder meget om tanken om "Det uskyldige barn", men forskellen er, at barnet ikke i udgangspunktet opfattes som uskyldigt, men mere som en klump ler, der kan formes i flere retninger. Ligeledes er strategierne for opdragelse langt mere målrettede og kontrollerede, idet barnet ikke blot skal beskyttes og plejes, men at man som opdrager er ansvarlig for selve formningen. Børnenes synspunkter og den voksnes forsøg på at sætte sig i barnets sted er væsentlige i denne tankegang, idet opdragelsesstrategierne rettes mod intentionen og intellektet. Men samtidigt er voksenperspektivet endnu vigtigere, da det er den voksne, der skal sikre den hensigtsmæssige formning af barnet. Hermed er der risiko for, at inddragelsen af barnet bliver manipulerende, idet den voksne skal bidrage til at forme barnets intentioner og måder at tænke og handle på (ibid.).

Det naturligt udviklede barn

Dette syn på børn tager sit afsæt i udviklingspsykologien og ligger i forlængelse af "Det formbare barn". Opfattelsen er, at barnet i udgangspunktet er inkompetent og ikke-intentionelt, og at det gradvist udvikles gennem hierarkisk ordnende udviklingstrin og således gradvist bliver mere kompetent og intentionelt. Det er den voksne, som gennem stimuli er aktør i barnets udvikling. Barndommen ses således som et forstadium til voksentilværelsen, og der er den voksne, som ved bedst og har kontrol. Som i tanken vedrørende det formbare barn er inddragelse af barnet vigtigt, men det har ingen autoritet, idet den voksne i sidste ende ved bedst. Således vil inddragelse af barnet i denne model kunne give anledning til bekymring for, om det nu ved, hvad der er til dets eget bedste, og bekymring for, om barnet bliver belastet af at skulle tage stilling og ansvar. Heraf følger, at det er den voksnes opgave at vurdere, om det er hensigtsmæssigt, at barnet inddrages, idet der må tages hensyn til modenhed og alder.

Et andet rationale, som følger af denne tankegang, er, at såfremt en intervention på længere sigt kan anskues som hensigtsmæssig, er barnets oplevelser og holdninger her og nu ikke så vigtige. Dette bygger på en tanke om, at den voksne bedre kan gennemskue og vurdere, hvad der er til barnets bedste på længere sigt. Barnet kan i denne situation blive inddraget for at give informationer og for at teste dets holdning. Er barnets holdning negativ, kan dette føre til forsøg på at manipulere barnet til at være medspiller på den voksnes dagsorden. Barnet får således ikke indflydelse (ibid.).

Forskellige syn på barnet med funktionsnedsættelse

I forlængelse af de forskellige syn på børn i almindelighed vil jeg i det nedenstående redegøre for teoretiske perspektiver, som specifikt vedrører synet på barnet med funktionsnedsættelser.

Forskellige handicapbegreber

Overordnet afgør handicapbegreber og definitioner den placering, som den handicappede kan opnå i forhold til andre, og dermed også graden af den deltagelse, som kan opnås. Herunder, om mennesket med handicap betragtes som en værdifuld og kompetent person, som skal bistås, eller som en stakkel, som skal hjælpes af ren medlidenhed. Udviklingen i handicapsyn- og begreber har bevæget sig fra det medicinske handicapbegreb, hvor den handicappede betragtes som en person med mangler, til "Den sociale model" med et omverdensrelateret handicapbegreb, hvor den manglende tilgængelighed i den handicappedes omverden ses som problemet. Måden, hvorpå problemer løses i denne model, er at fjerne forhindringen i omverdenen, således at den handicappede har samme muligheder som andre for at foretage sig noget (Bengtsson m.fl. 2011). Fokus skifter således også fra aspekter, som kræver medicinsk behandling, til aspekter, som kræver politisk handling. Med den sociale model afvises ikke, at handicap har sammenhæng med forhold i den enkeltes krop, men det pointeres, at der må skelnes skarpt mellem det, som vedrører kroppen, og det, som omhandler konsekvenser i hverdagen. Således fokuserer den sociale model på de barrierer, de handicappede møder i hverdagen, og at årsagen til disse barrierer er at finde i samfundet og ikke i individet. Således er en væsentlig forskel i de to modeller, at mens man i den medicinske model tager omgivelserne for uforanderlige og givet, tager man i den sociale model den menneskelige variation for givet. Således ses udfordringen i den medicinske model at hjælpe individet til at leve i og tilpasse sig de givne omgivelser, mens den i den sociale model er at forandre og tilpasse samfundet, således at det passer til alle "typer af" mennesker (Tøssebro & Lundebye 2002: 27-30).

Funktionsnedsættelsen vil således ikke, i den sociale models forståelse, være en hindring for samtale med og inddragelse af et barn, idet dette blot vil kræve en indretning af omgivelserne, således at barnet vil kunne inddrages på lige fod med andre børn. I forhold til børn med ADHD kunne der eksempelvis være tale om, at samtalerne blev tilrettelagt således, at der var den rette visuelle støtte tilgængelig, en sproglig konkret tilgang og flere korte samtaler frem for en længerevarende.

I den medicinske model vil funktionsnedsættelsen derimod i sig selv kunne være en hindring, idet mulighederne for samtale vurderes ud fra de gængse rammer for samtaler med børn.

Barnets plads i familien

Barnet med funktionsnedsættelse vil ofte, på grund af sine specifikke behov, have en særlig plads i familien og dermed få mere opmærksomhed end andre familiemedlemmer. Dette viser sig både i forhold til den følelsesmæssige placering, men også i forhold til hverdagens praksis. Tøssebro & Lundeby finder i deres undersøgelse (2002) to idealtypiske varianter af barnets plads i familien, hvor den ene som regel vil være mere fremtrædende end den anden. Begge varianter vil dog kunne befinde sig i familien og kan skifte fra situation til situation (Tøssebro & Lundeby 2002:128).

I den første idealtype sættes barnet i centrum, hvilket ofte er relateret til de øgede udfordringer som følger med funktionsnedsættelsen. Nogle forældre oplever, at barnet kræver rigtigt meget, og det bliver derfor automatisk barnet med funktionsnedsættelsen, som hverdagen tilrettelægges efter. Der er ofte en bevidsthed hos forældrene om, at det sker på bekostning af egne og søskendes behov. Hensynet til barnet med funktionsnedsættelse bliver således styrende og opleves som nødvendigt (ibid.).

I den anden idealtype placeres barnet på linje med resten af familiemedlemmerne. Dette kan enten være forårsaget af, at barnets funktionshæmning ikke i så høj grad medfører øgede arbejdsopgaver, mens det for nogle familier er en naturlig placering af barnet uanset graden af funktionsniveauet. Andre familier vælger bevidst dette som en strategi, hvormed det for nogle kommer til at handle om prioritering og grænsesætning mellem barnets behov og resten af familiens behov.

Spørgsmålet om barnets plads i familien og dermed graden af hensyn, der skal tages til barnet, bliver særligt aktuelt, når der er andre børn i familien. Det er ofte disse søskendes behov, som får forældrene til at reducere barnets centrumposition. Men også hensynet til egne behov og familien som helhed kan være en medvirkende faktor i denne proces (ibid.:128-130).

Dominerende syn på børn med funktionsnedsættelser i forskningen

Med baggrund i forståelserne i det nye barndomsparadigme og den sociale model peger Priestley (1998) med sin litteraturgennemgang af forskning vedrørende børn med funktionsnedsættelser på, at relativt lidt forskning omhandler skæringspunktet mellem udviklingen i

barndomsforskningen og udviklingen i forskningen omkring funktionsnedsættelser. Således har forskningen, som inkluderer det nye barndomsparadigme, i udgangspunktet ikke forholdt sig til handicap, og handicapforskningen ikke har forholdt sig til det nye barndomsparadigme (Priestley 1998).

Priestley finder, at der i litteraturen vedrørende børn med funktionsnedsættelser er fem skævheder eller dominerende temaer. Disse skævheder betyder blandt andet, at barnet med funktionsnedsættelse bliver objektgjort, og almindelige sider ved dets hverdagsliv mangler. Det er ikke forskningen af temaerne i sig selv, som problematiseres, men derimod det, at perspektiverne fra den nye barndomsforskning og den sociale model mangler. Hermed bliver barnet næsten usynligt i de dominerende temaer, som omhandler diagnosen, familien og ydelser (Tøssebro & Lundebj 2002:34).

Den første skævhed, som findes i litteraturen, betegner Priestley som "*A preoccupation with impairment*". Den indebærer således en overoptagethed af den patologiske side af funktionsnedsættelsen, hvor sygdommen, dens beskrivelse og behandling står i centrum. Langt den meste forskning vedrørende børn med funktionsnedsættelser omhandler diagnoser, årsager, forekomst og behandling, og fokus er således rettet mod individets funktionsnedsættelse. Priestleys pointe er, at dette fokus rækker langt ud over den medicinske forskning og ind i meget psykologisk og pædagogisk forskning (Tøssebro & Lundby 2002:32-34, Priestley 1998).

Den anden skævhed betegnes som "*A preoccupation with vulnerability*" og vedrører, at børnene med funktionsnedsættelse defineres som børn med behov for omgivelsernes omsorg og beskyttelse, og ved, at der er et uforholdsmæssigt fokus på begrænsninger. Problemet hermed er ifølge Priestley, at forskningen fremstiller et billede af børn med funktionsnedsættelser som passive ofre og dermed negligerer deres rolle som sociale aktører. Således er det ikke fokus på børnenes sårbarhed, der er problemet, men det, at det dominerer i en sådan grad, at barnets andre sider og behov glemmes (ibid.).

Den tredje skævhed vedrører "*A preoccupation with Services*", som ifølge Priestley giver anledning til to problematikker. Dels giver overoptagetheden af ydelser anledning til, at der fokuseres på

familien som ydelsesmodtagere og ikke på barnet, som dermed næsten forsvinder i familien.

Priestly mener, at børn med funktionsnedsættelser er endnu mere udsatte for ulige magtforhold end voksne med funktionsnedsættelser, idet børnene dels er afhængige af forældre i forhold til at modtage ydelser, men herudover også er underlagt det almindelige forældre-barn magtforhold (Priestley 1998).

Den anden faktor, som problematiseres i forhold til en overoptagethed af ydelser, er i forlængelse heraf, at barnets liv bliver beskrevet som en tilværelse bestående af særlige behov, medicinsk behandling, hjælpemidler mv., og almindelige sider af barnets liv bliver dermed skubbet til side (Tøssebro & Lundbye 2002).

Den fjerde skævhed er "*Exclusion and discipline*", som vedrører en ensidig årsagsforståelse i forskningen. Det skal forstås på den måde, at processerne, som leder til forståelse af årsagerne til børn med funktionsnedsættelsers problemer, eksempelvis isolation, ofte er knyttet til funktionsnedsættelsen i sig selv. Således bliver forklaringen på den sociale isolation funktionsnedsættelsen – eksempelvis "han er også opmærksomhedsforstyrret og kan ikke fastholde fokus i en samtale", uden blik for de barrierer, som børnene i øvrigt møder, når de skal have kontakt med deres jævnaldrende (Priestley 1998, Tøssebro & Lundbye 2002).

Den sidste skævhed vedrører "*A denial of complex identities*" og handler om, at barnet i forskningen udelukkende bliver set som funktionsnedsat – og ikke andet. Således skyder funktionsnedsættelsen alle andre dele af barnets identitet til side, og hermed kommer barnet til at fremstå endimensionalt (ibid.).

Den fjerde og den femte skævhed kan ses som konsekvenser af de tre forudgående, idet en ensidig årsagsforståelse og pointen om det endimensionale barn er logiske følger af et sygdomsperspektiv og det manglende fokus på barnet som person og aktør (Tøssebro & Lundbye 2002:42).

Tøssebro & Lundbye har, med inspiration fra Priestley, foretaget et lignende studie af norsk litteratur publiceret i perioden år 1990 – 2000. De konkluderer, at Priestley rammer plet, når han

hævder, at forskningen præges af "a Preoccupation with impairment", idet alle andre temaer omkring børn med funktionsnedsættelser får mindre opmærksomhed i litteraturen end det, som vedrører fokus på sygdom. Denne overoptagethed forekommer dog ikke kun i forskning vedrørende børn med funktionsnedsættelser, men gælder funktionsnedsættelser generelt.

Ligeledes finder Tøssebro & Lundebye, at der også i norsk litteratur forefindes en optagethed af barnets sårbarhed og ydelser. Dette er mest udpræget inden for temaer om familie og muligheder for støtte. Fokus her er således ikke familien og hjemmet som arena for barnet, men familiens håndtering af at have fået et barn med funktionsnedsættelse. På denne måde glider barnet ud af fokus, og i stedet bliver emnet "familier med ekstra belastning" tematiseret (Ibid. 2002: 38 - 40). Hermed ses det, at Priestleys påstand om overfokusering i forskningen er gældende også i norske sammenhænge, som ofte betragtes som sammenlignelige med danske forhold.

Kapitel 3: Metode

For at undersøge specialets problemstilling har jeg valgt at benytte vignetmetoden i et vertikalt design, hvor kvalitative og kvantitative tilgange kombineres. I dette kapitel vil jeg redegøre for metodevalg og videnskabsteoretisk position. Efterfølgende vil jeg indgående redegøre for konstruktion af vignetter og spørgsmål. Sidste del af kapitlet vil omhandle gennemførelse af undersøgelsen samt metoderefleksioner.

Vignetmetoden

I specialet ønsker jeg at undersøge socialrådgivere og forældres holdninger til inddragelse af børn i aflastningssager. Jeg vil således belyse en kompleks problemstilling, hvor respondenternes holdninger og vurderinger ofte vil være afhængig af den konkrete kontekst, som således spiller en afgørende rolle for respondenternes svar. For at kunne sammenligne svarene er det derfor væsentligt, at respondenterne har samme oplysninger og kontekst i tankerne.

Jeg har valgt at benytte vignetmetoden, idet respondenterne hermed gives en fælles kontekst, og metoden dermed åbner mulighed for at kunne foretage en komparativ undersøgelse af to gruppers holdninger til samme realistisk beskrevne situation. Vignetmetoden er således velegnet til at undersøge og tydeliggøre holdningsforskelle i sociale grupper, idet respondenterne gives en fælles kontekst som udgangspunkt for besvarelsen (Ejrnæs & Monrad 2012: 14-15, 34).

Vignetmetoden kan bruges både kvalitativt og kvantitativt til at undersøge holdninger, vurderinger, forestillinger og normer. Der er inden for metoden mulighed for anvendelse af to forskellige designs, og det bør være problemformuleringen og dermed de kausale sammenhænge, der ønskes belyst, som er afgørende for valg af design (ibid.: 119).

Det *horizontale* design er en kvasiexperimentel tilgang, hvor det kan afprøves, hvordan udvalgte faktorer ubevidst påvirker respondenternes holdning. Det *vertikale* design åbner modsat mulighed for at studere variationen i respondenternes reaktioner på samme velbeskrevne og realistiske case og giver dermed mulighed for at belyse, hvordan respondenternes egenskaber påvirker deres holdning. Det vertikale design egner sig derfor i høj grad til at undersøge, hvordan forskellige personer reagerer på samme velbeskrevne case (ibid.:98, 108).

Med udgangspunkt i min problemformulering har jeg fundet det oplagt at anvende det vertikale vignetdesign. I undersøgelsen er holdningerne således den afhængige variabel, mens baggrundsvariable betragtes som den uafhængige variabel.

Holdninger og handlinger

Vignetmetoden er en særlig form for holdningsundersøgelse, som har nogle fordele i forhold til traditionelle holdningsundersøgelser. Det hænger sammen med, at konstruktionen af vignetter giver mulighed for både at specificere, hvad respondenterne skal tage stilling til, og at beskrive den kontekst, som problemstillingen indgår i. Således giver brug af vignetter mulighed for, at respondenterne tager stilling til problemer, som kan være situationsafhængige, og der tages dermed højde for, at mange holdninger ikke eksisterer i et vakuum, men er afhængige af konteksten (Finch 1987:105-106).

Ligeledes er det en styrke ved vignetmetoden, at den giver mulighed for nøje at beskrive den situation og de personer, der skal tages stilling til. Dette betyder, at man både kan forøge genkendeligheden for respondenterne, oplevelsen af relevans samt sikre en tilstrækkelig detaljeret beskrivelse til, at respondenterne er i stand til at forholde sig til problemstillingen (ibid.).

At konteksten er beskrevet, giver mulighed for at stille specifikke holdningsspørgsmål, som i højere grad end generelle holdningsspørgsmål kan anvendes til at forudsige handlinger. Mens generelle

holdninger baseres på forhold i almindelighed, inkluderer specifikke holdninger stillingtagen til forestillede deltagere i forhold til holdningsobjektet (Olsen 2008:48). Eksempelvis vil de fleste socialrådgivere og forældre nok på et generelt spørgsmål om barnets inddragelse mene, at det skal inddrages passende efter modenhed og alder, men dette vil ikke give et indblik i, hvordan de forstår passende modenhed og alder, og dermed heller hvad det betyder i konkrete situationer. De specifikke spørgsmål, som kan stilles ved hjælp af vignetterne, giver mulighed for at komme nærmere disse forståelser og handlinger, idet man konkret kan belyse hvordan respondenterne mener socialrådgivere og forældre bør vurdere og handle i specifikke situationer (Ejrnæs & Monrad 2012: 20).

I forbindelse med anvendelse af holdningsundersøgelser, er det væsentligt at være opmærksom på, at holdninger ikke nødvendigvis siger noget om, hvordan eksempelvis en forælder eller socialrådgiver, faktisk vil handle i situationen. Holdninger kan således ikke benyttes til at forudsige handlinger, men kan ses som dispositioner, som er indlært gennem livet, og som gør en person tilbøjelig til at opfatte, tænke, føle og ville handle på bestemte måder overfor bestemte fænomener. Holdningerne er således medbestemmende til, hvordan en person vil reagere i en bestemt situation, men i praksis vil der også være mange andre forhold der har indflydelse herpå (ibid.:24).

En persons holdning til et bestemt fænomen kan ses som bestående af tre komponenter, hvor den *Kognitive komponent* indeholder viden om fænomenet, den *Affektive komponent* indeholder de følelser og værdier som fremkaldes i mødet med fænomenet, og den *konative komponent* indeholder intentionen eller viljen om en ønsket forandring af fænomenet (ibid.:25). Den konative komponent er således potentiel handleparathed i forhold til et holdningsobjekt, og betegnes også handletendensen. Der er ofte interesse for belysning af den konative komponent, idet holdningsundersøgelser, som kun baseres på de affektive og kognitive komponenter, ofte er problematiske i forhold til at kunne forudsige adfærd (Olsen 2008:27). Selvom spørgsmålene omhandler handletendensen, vil der dog bag respondentens udtrykte handletendens være viden, værdier og følelser, og dermed bringes også den affektive og kognitive komponent i anvendelse (Ejrnæs & Monrad 2012:25).

Det er således vigtigt at være opmærksom på, at de holdninger som belyses i undersøgelsen ikke kan benyttes til at forudsige respondenternes faktiske handlinger i aflastningssagerne.

Undersøgelsen vedrører dog forældre og socialrådgiveres specifikke holdninger, og hermed åbnes mulighed for indsigt i deres handletendenser, og således også de vilkår, som er tilstede for inddragelse af børn i aflastningssager.

Kombination af metoder

Jeg har i specialet valgt at kombinere kvantitative og kvalitative tilgange, idet det åbner mulighed for at opnå viden i både bredden og i dybden. Jeg har valgt at kombinere tilgangene ved både at stille åbne og lukkede spørgsmål i mit spørgeskema, samt ved at supplere den spørgeskemaundersøgelsen med fire kvalitative interviews.

Jeg har i spørgeskemaundersøgelsen tilføjet åbne spørgsmål, idet dette giver mulighed for at få indblik i respondenternes forståelse af problematikken, hvilke begreber de bruger, samt hvad de vægter i deres vurdering. Besvarelserne af de åbne spørgsmål kan således give indblik i hvilke følelser og værdier vignetterne aktiverede hos respondenterne, og i nogle tilfælde også hvilke teoretisk grundlag som har haft betydning for svaret (ibid.:133). De åbne spørgsmål kan således i sig selv bidrage til en forståelse af de generative mekanismer som er spil, og kan benyttes som kvalificering af de kvalitative interviews. Både forældre og socialrådgivere er blevet stillet to åbne spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen, dog er de formuleret forskelligt under hensyn til de to gruppers forskellige udgangspunkter, hvor spørgsmålet til socialrådgiverne er formuleret langt mere specifikt ift. faglige overvejelser, end spørgsmålene til forældrene, som er mere generelt og blot åbner mulighed for at tilføje yderligere overvejelser og kommentarer.

Spørgeskemaundersøgelsen bliver suppleret med to kvalitative interviews af forældre og to af socialrådgivere. Det giver mig adgang til respondenternes refleksion over, hvorfor de har svaret, som de har, og giver mig et indblik i, om bestemte faktorer har haft større indflydelse på deres opfattelser, vurderinger og holdninger end andre. Hermed kan opnås dybere forståelse af, hvilke generative mekanismer der kan være spil, og hvordan de virker. Der er naturligvis kun tale om indsigt i den del af de generative mekanismer, som respondenterne selv er, eller under interviewet bliver, bevidst om. Såfremt der ønskes indsigt i "de ubevidste" generative mekanismer, skulle det horisontale design have været anvendt (ibid.: 136).

Videnskabsteoretisk position

Da jeg i specialet ønsker at opnå en dybere viden om komplekse problemstillinger, hvor mekanismer på forskellige niveauer kan være i spil, ses specialet mest oplagt indlejret i den kritiske realisme, eftersom denne videnskabsteoretiske position med sin grundlæggende åbenhed over for praksis og metode giver mulighed for, at teorier på forskellige niveauer kan supplere hinanden, og ligeledes mulighed for at opnå viden, som bedst belyses ved kombination af kvantitative og kvalitative metoder (Buch-Hansen & Nielsen i: Juul m.fl. 2012:300). Dette finder jeg givende set i forhold til specialets problemformulering, hvor jeg ønsker at belyse ligheder og forskelle i holdninger, herunder hvilke generative mekanismer, der kan være i spil, når henholdsvis forældre og socialrådgivere skal tage stilling til et barns inddragelse i en aflastnings sag. I nedenstående vil jeg kort redegøre for den kritiske realisme.

I kritisk realisme er det ontologiske udgangspunkt, at der findes en reelt eksisterende virkelighed, som det er videnskabens opgave at forklare. Denne virkelighed består af åbne systemer og indeholder tre domæner: det empiriske domæne (erfaringer og observationer), det faktiske domæne (hvor alle begivenheder finder sted, uanset om de bliver erfaret) og det dybe domæne. Det dybe domæne består af de strukturer og mekanismer, som ikke kan observeres, og som under visse omstændigheder understøtter og forårsager begivenheder i det faktiske domæne. Det er dette tredje domæne, som ifølge den kritiske realisme særligt bør være genstand for opmærksomhed i videnskaben. Kritiske realister ønsker således en videnskabelighed, som går under overfladen og afdækker de strukturer og mekanismer, der er bag fremtrædelsesformerne, og som ikke kan observeres empirisk (ibid.280ff.).

I sammenhæng med de ontologiske antagelser har kritisk realisme en epistemologisk antagelse om, at det på grund af kompleksiteten i spillet mellem strukturer og mekanismer er umuligt at forudsige fremtiden. Derfor må videnskaben nøjes med at fortolke og forklare eksisterende begivenheder og fænomener. Videnskabens opgave er således at bevæge sig fra viden om observerbare fænomener til viden om de strukturer og mekanismer, som generer disse

fænomener. Vidensproduktion ses i den kritiske realisme som et socialt produkt, hvilket betyder, at ny viden altid bygger på eksisterende viden (ibid.:284ff.).

I den kritiske realisme skelnes mellem videnskabsteori og metode, hvilket betyder, at man ikke kan udlede én bestemt praksisform ud fra det videnskabsteoretiske niveau. Der er således en grundlæggende åbenhed, hvad angår samfundsvidenskabelig praksis og metode. Dog ikke forstået således, at kritiske realister er metodologiske relativister. Derimod menes det, at afgørelsen af, hvilke teorier og metoder det er bedst at benytte, bør afhænge af karakteren af det fænomen, som ønskes belyst (ibid.:300)

Konstruktion af vignetter

Det er grundlæggende i konstruktionen af vignetter, at de er realistiske og indeholder en beskrivelse af de forhold, der er centrale for den problemstilling, som ønskes belyst. Ligeledes skal vignetterne indeholde præcise beskrivelser af de forhold, som det forventes, at respondenterne lægger vægt på. Hvis ikke disse forhold er opfyldte, er der risiko for, at respondenternes svar er tilfældige og præget af egne forestillinger om personer og kontekst, og dermed bliver det umuligt at sammenligne deres svar (Ejrnæs & Monrad 2012:39-40).

At konstruere vignetter, hvor betydningsrummet er indsnævret så meget, at det er entydigt for respondenterne, kan være særligt vanskeligt, når respondenterne består af både professionelle og en brugergruppe. For at kunne sammenligne de to gruppers svar er det afgørende, at alle respondenterne kan genkende og relatere sig til den konstruerede situation. Ligeledes er det afgørende, at sprogbrugen er tilpasset, således at det sikres, at alle respondenter forstår de anvendte begreber, og at disse begreber er entydige. Hvis dette ikke er tilfældet, vil forskelle og ligheder i holdninger mellem grupperne kunne skyldes, at de to grupper har læst og tolket casen forskelligt, og dermed er resultaterne et udtryk for forskellig læsning og forståelse af vignetterne og ikke for deres holdninger til det samme spørgsmål (ibid.: 114).

Jeg har til brug for undersøgelsen af specialets problemstillinger konstrueret to vignetter, som tilsammen dækker sagsforløbet fra ansøgning, til der er en konkret plads og tidspunkt for opstart af aflastningen. Disse vignetter er grundlaget for den kvantitative del af undersøgelsen, men har også været udgangspunktet for de kvalitative interviews.

Under konstruktionen af vignetterne havde jeg fokus på dels at inkludere de forhold, som var nødvendige for socialrådgivernes vurdering, samtidig med at jeg ville inkludere faktorer, som var genkendelige og realistiske for flest mulige forældre. Herunder at sikre, at der på den ene side var tilstrækkelige oplysninger til, at bevillingsgrundlaget fremstår realistisk for socialrådgiverne, og på den anden side, at vignetterne ikke blev for lange og indeholdt uforståelige fagudtryk for forældrene.

I konstruktionen af vignetter har jeg også været opmærksom på, at undersøgelser viser, at forældre til børn med ADHD selv har ADHD to til otte gange hyppigere end forældre uden børn med ADHD (Damm & Thomsen 2012:24). Dette indebærer, at der er en risiko for, at nogle af forældrene i respondentgruppen selv har ADHD. Dette er naturligvis en faktor, som er væsentlig at medtage i overvejelserne om konstruktionen af vignetterne, idet det stiller krav til, at vignet og undersøgelse er så præcis og overskuelig som muligt.

Personer og øvrige faktorer i vignetterne

I konstruktionen af vignetter har jeg, med udgangspunkt i min viden, litteratur og forskning på området, konstrueret barnets funktionsniveau, søskendes reaktioner og forældrenes problemstillinger, således at de i videst muligt omfang falder inden for det "almindelige".

Udgangspunktet for konstruktionen af vignetterne har været, at der skulle være tale om situationer, hvor det er realistisk og naturligt, at både forældre og socialrådgivere har samme viden om hændelsesforløbet. Derfor er situationerne i vignetterne næsten alle situationer, hvor de mødes eller taler sammen i telefonen, og derfor har fælles viden om, hvad der er sket og sagt. Dog afviger to hændelser i Gustav-vignetten fra dette, idet man her får indblik i forældrenes samtale, hvor socialrådgiveren ikke er tilstede. Efterfølgende i vignetten refererer moderen dog over for socialrådgiveren i telefonen, hvad forældrene har talt om, og dermed bliver der igen tale om realistisk fælles viden.

Jeg har truffet dette valg, fordi jeg synes, at forældresamtalerne medførte, at vignetterne blev mere realistiske og kunne medvirke til at understrege de dilemmaer, som jeg ønskede at få fokus på. Jeg vurderede herudover, at de fleste socialrådgivere kender til de følelser, som er i spil i aflastningssager, og kan forestille sig, at forældrene drøfter tingene igennem, når der er afholdt møde eller skal træffes beslutninger. Hermed bliver de korte forældresamtaler heller ikke helt

urealistisk viden for socialrådgiverne, hvilket naturligvis forstærkes af, at vignetsocialrådgiveren også får viden herom fra moderen.

Man kunne i stedet have valgt, at forældrene på et møde refererede deres samtaler over for socialrådgiveren, men jeg vurderede, at dette ville blive for kunstigt og langt, ligesom det ikke ville muliggøre at få de forskellige nuancer i dilemmaerne frem.

Jeg har i konstruktionen af vignetter benyttet direkte citater i det omfang, det har været muligt. Det bliver hermed tydeligt, hvem der siger hvad og i hvilken sammenhæng, og vurdering og vægtning af udtalelserne overlades således til respondenterne (ibid.:58-59).

I nedenstående vil jeg kort redegøre for de personer og faktorer, som er inddraget i vignetterne, samt refleksioner i forhold hertil.

Børnene med ADHD: Beskrivelsen af funktionsniveauet tager udgangspunkt i diagnosekriterierne for ADHD og beskrivelser af forskellige reaktionsmønstre hos børnene (Damm & Thomsen 2012 og Bengtsson m.fl. 2011). Børnenes funktionsniveau er på den ene side forsøgt beskrevet således, at der ikke opstår tvivl om behovet for døgnaflastning, og på den anden side også forsøgt beskrevet således, at funktionsniveauet ikke i sig selv udelukker en samtale med barnet. Børnene i de to vignetter er henholdsvis 9 og 11 år. Dette er valgt ud fra en vurdering af, at man almindeligvis vil kunne inddrage børn i denne alder, og det således ikke er alderen i sig selv, der på forhånd bør udelukke barnets inddragelse.

Søskende til barnet: Idet det af Vejledningen specifikt fremgår, at aflastningen skal være af hensyn til den øvrige familie, herunder eksempelvis søskende (Vejledning nr. 9007, punkt 262), har jeg i begge vignetter valgt at inkludere søskende, som er påvirket af barnets ADHD. Det har jeg gjort for at tydeliggøre aflastningsbehovet, men også ud fra en viden om, at det ofte er hensynet til de øvrige søskende, der får familier til at ansøge om aflastning (Tøssebro & Lundeby: 2002: 186). Dermed bliver vignetten også mere realistisk. Jeg har taget udgangspunkt i litteratur og forskning og har inkluderet almindelige problemstillinger hos søskende til børn med ADHD og funktionsnedsættelser i øvrigt, herunder konflikter, og at søskende føler sig oversete og savner mere tid med deres forældre (Damm & Thomsen 2012 og Tøssebro & Lundeby 2002).

Forældrene: Forældrene er søgt beskrevet således, at de er præget af de almindeligt forekommende belastninger, som findes i forbindelse med at have et barn med funktionsnedsættelser. Af forskningen fremgår, at det er almindeligt, at især moderen har stressreaktioner, at forældrene ofte har svært ved at få familielivet til at hænge sammen, og at de oftere er uenige om, hvordan opdragelsen af barnet skal gribes an (Bengtsson m.fl. 2011).

Socialrådgiveren: Socialrådgiveren har i begge vignetter et kendskab til familien gennem 1-2 år og har mødt barnet en enkelt gang. Jeg har foretaget dette valg, fordi jeg på den ene side ikke ønsker, at samtale med barnet udelukkes på forhånd, fordi socialrådgiveren aldrig har mødt barnet, og på den anden side ikke ønsker, at samtale er oplagt, fordi socialrådgiveren har et indgående kendskab.

Aflastningsstedet: I vignetten vedrørende Gustav har jeg valgt, at han tilbydes en plads på en aflastningsinstitution frem for eksempelvis en aflastningsfamilie. Baggrunden herfor er overvejelser om, at respondenterne hermed får et konkret sted at forholde sig til. Hvis respondenterne hverken kendte stedet eller tidspunktet for aflastningen, vurderede jeg, at der var risiko for, at det ville være for oplagt at sige nej til at tale med Gustav i første del af vignetten. Herudover er det også overvejende sandsynligt, at et barn med Gustavs vanskeligheder vil blive tilbudt aflastning på en institution.

Vignetterne

De to vignetter i deres endelige version fremgår af figur 1 og 2.

Jeg har konstrueret vignetterne således, at "Emma-vignetten" vedrører undersøgelsesfasen, mens "Gustav-vignetten" vedrører fasen fra bevilling, til der er en konkret aflastningsplads.

Figur 1: Vignetten vedrørende Emma

Louise er socialrådgiver i en specialrådgivning. Hun har møde med Gry og Anders, der er forældre til Emma, som er 9 år og har svær ADHD. Forældrene har bedt om mødet, fordi de gerne vil snakke om mulighederne for weekendaflastning til Emma.

Louise har været socialrådgiver for familien i knap et år, og har haft flere telefoniske samtaler med Gry, og har ligeledes mødt forældrene i forbindelse med et par møder. Hun har hilst på Emma en enkelt gang ved et møde på skolen, hvor Emma går i specialklasse.

Louise ved fra telefonsamtalerne med Gry, at Emmas vanskeligheder fylder meget i hjemmet. Emma er i medicinsk behandling med Ritalin, men er stadig meget urolig, hører ikke beskeder, og starter ofte skænderier med sin lillebror, Mikkel, på 6 år. Hun råber og slår ud efter ting, hvis noget går hende imod, eller ikke er som hun havde forestillet sig.

Gry har i nogle korte perioder været sygemeldt fra sit arbejde som frisør, fordi hun følte sig udkørt og stresset af de mange konflikter med Emma og det store behov for struktur i deres hverdag.

På baggrund af oplysninger i sagen, og sin viden om familien, har Louise vurderet, at familiens ansøgning skal behandles efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk.1. Det er den paragraf, der skal benyttes, hvis aflastningsbehovet er begrundet i barnets funktionsnedsættelse og er af hensyn til den øvrige familie.

På mødet om aflastning taler Louise og forældrene om, hvordan det går derhjemme. Gry siger; *"Ja, det er jo pludselig gået op for os, at Mikkel er klemt, og at vi kommer til at give Emma alt for meget opmærksomhed. Mikkel er blevet meget stille og er næsten altid inde på sit værelse. Han har også flere gange gemt sig forskellige steder i huset, hvor vi har løbet rundt og ledt efter ham i over en halv time. Når vi har fundet ham, har han et par gange spurgt: hvorfor ledte I efter mig, I er jo alligevel ligeglade, og vil altid kun snakke med Emma".*

Anders nikker, trækker vejret dybt og siger; *"Vi ved simpelthen ikke, hvad vi skal gøre. Vi føler os helt magtesløse lige nu. Vi synes, at vi har prøvet mange ting, og kurser og vejledningen har da også hjulpet med, at skabe lidt mere struktur og ro derhjemme. Og den bevilling vi fik til barnepige, eller hvad det nu hedder, har da også hjulpet. Men vi synes bare, at vi har brug for noget mere sammenhængende tid til at få pustet ud, og til at være sammen med Mikkel. Emma fylder simpelthen det hele lige nu".*

Da Louise siger, at hun godt kan høre, at det er svært derhjemme begynder Gry at græde, og siger; *"Men vi ved jo ikke om aflastning er den rigtige løsning".* Louise siger igen, at hun ved det kan være svært, og spørger om Gry kan sige lidt mere. Gry tænker lidt tid og svarer; *"Jeg føler mig simpelthen som den dårligste mor i verden. Jeg er så bange for, at Emma skal føle sig forkert eller føle sig udstødt af familien. På den anden side kan jeg jo mærke, at vi virkelig har brug for den her*

aflastning, hvis vi skal kunne fungere som familie".

Anders sukker og siger; *"Og vi bliver jo også nødt til at tage hensyn til Mikkel..."*, og Gry fortsætter; *"Men vi ved simpelthen ikke, hvordan Emma vil reagere på, at skulle i aflastning, og vi har derfor været meget i tvivl, om det var rigtigt at bede om mødet i dag"*

Louise nikker og siger, at det derfor også er vigtigt, at de i dag får snakket om, hvordan de bedst kommer videre med ansøgningen om aflastning.

Figur 2: Vignetten vedrørende Gustav

Del 1:

Maria og Peter er forældre til Gustav, som er 11 år og har ADHD. De har for en måneds tid siden haft et møde med deres socialrådgiver, Lene, hvor de efter lang tids overvejelse søgte om weekendaflastning til Gustav.

Lene har været familiens socialrådgiver det seneste halvandet år, og familien oplever, at hun efterhånden kender dem godt. Hun har hilst på Gustav en enkelt gang.

Gustav har det svært på grund af sin ADHD, og bliver ofte meget vred, når der bliver stillet krav til ham. Der er derfor mange konflikter med forældrene, lærerne og andre børn i løbet af dagen.

Medicin og forskellige typer visuel støtte (skemaer) har hjulpet Gustav lidt, men han har stadig 2-3 hidsighedsanfald hver dag. Især under lektielæsning og aftensmad går det galt. Gustav kommer ligeledes ofte i konflikter med sine søstre på 8 og 14 år, og han har enkelte gange slået sin storesøster i ansigtet med knyttede næver.

I dag er Maria og Peter til netværksmøde på Gustavs skole, hvor det skal drøftes hvordan det går med Gustav. Lene deltager ligeledes. Efter mødet snakker Lene og forældrene kort sammen. Lene fortæller, at deres ansøgning om aflastning netop er blevet drøftet på visitationsmødet, og det er blevet besluttet, at bevilge aflastning en weekend om måneden (efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk.1). Gustav er derfor nu kommet på venteliste til Solhøj, som er et aflastningssted for børn med ADHD og autisme. Lene oplyser, at de vil få et bevillingsbrev senere på ugen, og skal regne med en ventetid på ca. 3-9 måneder.

På vej hjem i bilen taler forældrene om, hvordan det mon bliver for Gustav, at skulle på Solhøj, og at det bliver spændende at se, hvornår der er en plads. Maria og Peter snakker også om, hvornår og hvordan de skal fortælle Gustav om aflastningen.

Peter siger; *"Det er nok bedst at vente til vi ved, hvornår han skal starte. Tingene er som regel nemmest for ham, hvis han ved hvad der skal ske og hvornår det sker"*. Maria nikker og er stille et par minutter, hvorefter hun siger; *"Måske kunne det på den anden side være godt, at få taget hul på det? Så kunne vi jo begynde at forberede ham på, hvad der skal ske. Det plejer jo også at være godt for ham?"* Peter trækker på skulderne, og siger, at han ikke ved hvad der er bedst. De taler herefter lidt frem og tilbage, og aftaler, at de venter til de ved, hvornår Gustav skal starte på Solhøj, da det nok er det nemmeste tidspunkt at fortælle det på.

Del 2:

Maria og Peter venter nu på, at få besked fra Lene om, hvornår der er en plads på Solhøj. Maria snakker et par gange i telefon med Lene om nogle merudgifter, og spørger i den forbindelse, om hun har hørt noget fra Solhøj. Det har Lene ikke, men siger, at hun nok skal give besked når hun ved noget.

Næsten 8 måneder efter bevillingen, får Maria og Peter brev fra Lene om, at der er en plads til Gustav på Solhøj om halvanden måned. Der står ligeledes, at de inden opstart vil blive kontaktet af Solhøj. Maria føler sig lettet og glad, da hun læser brevet. Hun tænker, at de nu endelig får mere tid til deres to piger. Men lige efter kommer hun til at tænke på, hvordan Gustav, som jo ikke ved noget om aflastningen, mon vil reagere. Hun får ondt i maven, og kan mærke hjertet slå hårdt. Hvordan skal de få det sagt? Og hvad vil Gustav tænke?

Om aftenen taler Maria og Peter om, hvordan de skal snakke med Gustav om aflastningen. Peter siger; *"Vi må bare få det sagt som det er. Jeg er sikker på, at Gustav nok skal blive glad for Solhøj, når han har været der et par gange"*. Maria kan igen mærke at hun får lidt ondt i maven og siger *"Ja, men hvordan skal vi få det sagt på en gode måde? Det vigtigste er, at han ikke føler, at det er*

ham, der er noget galt med". Peter siger, at han ikke ved, hvad der er det bedste, og at han lige skal tænke over det. Senere på aftenen spørger han Maria "Kunne det være en ide, at du ringer til Lene i morgen og spørger hende, hvordan man bedst kan gøre det?" Maria siger, at hun synes det er en god ide.

Næste dag ringer Maria til Lene. Maria siger, at de synes der er brug for at vende, hvordan det bedst bliver fortalt til Gustav, at han skal på Solhøj. Hun fortæller, at hun synes det er svært at få det sagt til Gustav, og at hun også er bekymret for, om de kan få ham af sted i aflastningen. Efter de har talt lidt siger Lene; *"Det er jo meget forskelligt, hvordan man vælger at gribe det an. Der findes jo ikke én måde, som er den bedste. Men hvis I synes det er for svært, er der jo også den mulighed, at jeg kan snakke med Gustav om aflastningen".*

Konstruktion af spørgsmål

De konstruerede vignetter skal give respondenterne en fælles kontekst og dermed også mindske risikoen for, at undersøgelsens spørgsmål forstås forskelligt. Med vignetterne bliver spørgsmålenes betydningsvidde således indsnævret (Ejrnæs & Monrad 2012:40).

For at besvare problemformuleringen og dens underspørgsmål er spørgsmålene i undersøgelsen konstrueret således, at der til Emma-vignetten, som vedrører undersøgelsesfasen, er spurgt, om og hvordan barnet skal inddrages, og i hvor høj grad respondenterne har vægtet forskellig viden og erfaring i forbindelse med besvarelsen. I undersøgelsen anden del, Gustav-vignetten, som vedrører faserne, fra aflastningen er bevilget, til der er en konkret plads, er spurgt til respondenternes holdning til roller i forberedelsesfasen, samt hvordan og hvem man mener bør fortælle barnet om aflastningen. Herunder er respondenterne bedt om at vægte forskellige begrundelser for, hvem der er bedst til at tale med barnet.

I spørgsmålene spørger jeg således fortrinsvis til respondenternes konative holdningsaspekter, men spørger også enkelte steder direkte til de kognitive og emotionelle aspekter.

Jeg har i konstruktionen af spørgsmål bestræbt mig på at konkretisere spørgsmålene mest muligt og på at anvende neutrale ord med så snæver betydningsvidde som muligt. Ligeledes er de

svarkategorier, som er anvendt, søgt udarbejdet således, at svarmulighederne er gensidigt udelukkende og i logisk rækkefølge for respondenterne (Olsen, 2006).

I undersøgelsen har jeg kombineret åbne, halvåbne og lukkede svarkategorier. Dette har givet mulighed for, at få respondenternes forklaring og uddybning de steder, jeg har fundet dette relevant. Det gælder eksempelvis, hvis respondenterne anvendte svarmuligheden ”kan ikke svare”, hvor jeg har spurgt ”hvorfor?”, og hermed fået indsigt i, hvorfor denne mulighed er valgt. Ligeledes er de åbne spørgsmål især i socialrådgiverdelen anvendt til at få yderligere indsigt i de faglige overvejelser, de har gjort sig i forbindelse med besvarelsen af spørgsmålene.

Spørgeskemaer til henholdsvis socialrådgivere og forældre er vedlagt i bilag 1 og 2.

Pilotinterviews

For at kvalificere vignetterne og spørgsmål udførte jeg inden udsendelsen af undersøgelsen fire pilotinterviews. Interviewene blev gennemført individuelt, og respondenterne havde forinden fået tilsendt undersøgelsen og besvaret denne. Under interviewet gennemgik vi sammen deres besvarelse, og jeg spurgte til deres oplevelse af følgende:

- Introduktion til undersøgelsen
- De to vignetter
- De enkelte spørgsmål og svarmuligheder
- Samlet oplevelse af undersøgelsen, herunder tidsforbruget og overskueligheden

Interviewene havde en varighed af cirka en time. Både pilotinterviews med forældrene og socialrådgivere bragte væsentlig viden og nogle ændringer af vignetterne med sig. I nedenstående vil jeg kort opridse nogle af de pointer, som gav anledning til ændringer.

Pilotinterviews forældre

Den første mor, som jeg interviewede, har to drenge med ADHD og har desuden selv ADHD. Hun har tidligere haft døgnafstning til sin ene dreng og var på interviewtidspunktet ved at ansøge om døgnafstning til begge drenge. Ved interviewet gav hun udtryk for, at hun synes, vignetterne var realistiske, og hun kunne genkende mange af de overvejelser og følelser, som vignetforældrene har.

Ved interviewet kom det frem, at brugen af navne i spørgsmålene gav anledning til, at moderen mistede overblikket og kom i tvivl om, hvem der var hvem. Dette medførte, at jeg efterfølgende ændrede spørgsmålene, således at der stod forældrene og socialrådgiveren i stedet for navne, eksempelvis fra *"Mener du, at Louise bør..."* til *"Mener du, at Socialrådgiveren bør..."*. Dette er naturligvis en afvejning, idet brug af navne i spørgsmålene på den ene side kan gøre, at respondenterne i højere grad relaterer sig til vignetten og dermed den opstillede kontekst, men det giver på den anden side ikke mening, hvis det for nogle af respondenterne betyder, at de mister overblikket. Derfor valgte jeg en løsning, hvor jeg med brug af barnets navn forsøger at sikre, at respondenterne i sin besvarelse relaterer sig til konteksten, men på den anden side hjælper med overblikket ved at bruge titler om resten af personerne.

Den anden mor, som jeg interviewede, har et barn med ADHD. Hun synes, at begge vignetter var urealistiske i forhold til, hvor lang tid socialrådgiveren havde kendt familien (2 og 3 år). Hun sagde, at de selv havde haft mange skift af rådgivere (5-6 rådgivere på 4 år), og mente ikke, at dette var usædvanligt. Derfor fandt hun det helt urealistisk, hvis rådgiveren havde kendt familien så længe, og gav udtryk for, at det tegnede et "glansbillede" af systemet.

Dette førte til, at jeg halverede den tid, som socialrådgiveren havde kendt familierne, idet det var min vurdering, at moderen havde ret i, at det for mange respondenter ville virke urealistisk, at vignetfamilien havde haft den samme socialrådgiver i 3 år. Dette bygger dels på mit eget kendskab til området, og dels på undersøgelser, hvoraf det fremgår, at forældrene oplever at der er stor udskiftning af rådgivere (Bengtsson & Middelboe 2001:155).

Jeg spurgte ved interviewene begge mødre, om de havde savnet muligheden for at uddybe svar. Den ene mor (med ADHD) sagde, at det ville være for uoverskueligt at skulle skrive noget, mens den anden sagde, at hun havde manglet det. Idet de åbne spørgsmål kan give indsigt i, hvilke tanker forældrene har gjort sig, og være et godt udgangspunkt for efterfølgende kvalitative interviews og for analysen, besluttede jeg at medtage et kommentarfelt afslutningsvis efter spørgsmålene til hver vignette. Jeg valgte dog at gøre besvarelsen "frivillig", således man blot kan gå videre i undersøgelsen, hvis man ikke har yderligere kommentarer.

Pilotinterviews socialrådgivere

I det første interview med socialrådgiverne kom en meget væsentlig pointe frem. Jeg havde i konstruktionen af spørgsmål været i tvivl om, hvorvidt det gav mening at stille spørgsmål, om forældrene skulle snakke med barnet i undersøgelsesfasen. Jeg var usikker på, om det var realistisk, at denne mulighed blev overvejet i forbindelse med ansøgningen, og dermed om spørgsmålet kunne forekomme irrelevant. Jeg havde derfor i første omgang valgt ikke at spørge specifikt til, om forældrene skulle tale med barnet i denne fase. Ved socialrådgiverens besvarelse af undersøgelsen blev det dog klart, at spørgsmålet skulle medtages, idet socialrådgiveren havde svaret "nej" til, at vignetsocialrådgiveren skulle snakke med Emma, og i kommentarfeltet anførte "*Det er forældrenes opgave at snakke med Emma om aflastning*". På baggrund heraf blev spørgsmålet tilføjet.

Begge socialrådgivere gav udtryk for, at der var tale om realistiske vignetter, og at de ikke var i tvivl om, at der var et aflastningsbehov. Ligeledes sagde begge, at de ikke manglede oplysninger eller lignende.

Gennemførelse af undersøgelsen

I nedenstående vil jeg kort redegøre for udvælgelse af respondenter og gennemførelse af undersøgelsen for henholdsvis socialrådgivere og forældre.

Socialrådgiverundersøgelsen

Undersøgelsen er udarbejdet i SurveyXact og er udsendt til socialrådgivere på specialrådgivningsområdet i følgende kommuner: Aarhus, Herning, Randers og Skanderborg. De fire kommuner er udvalgt efter, hvor jeg kunne få adgang. I de tre første kommuner er undersøgelsen udsendt til hele afdelingen, mens den i Herning er sendt til de rådgivere, som lederen vurderede havde relevant viden. Der er således ikke tale om et repræsentativt udsnit af kommuner, men i tre af kommunerne fik jeg dog adgang til en totaltælling, hvilket giver god indsigt i den variation af svar, der kan være i de enkelte kommuner.

Undersøgelsen er sendt til rådgiverne efter aftale med deres afdelingsleder. I Aarhus, Herning og Randers er undersøgelsen sendt direkte til socialrådgiverne på email, mens den i Randers er sendt som et "link til selvoprettelse", som lederen efterfølgende har videresendt til rådgiverne. Jeg har i

følgebrevet skrevet, at jeg efter specialets afslutning vil sende et resumé af undersøgelsens resultater. Det skete blandt andet for at motivere respondenterne til deltagelse.

Undersøgelsen er gennemført i perioden 16. marts 2015 – 24. marts 2015.

Der er udsendt en påmindelsesmail til de, der ikke havde svaret efter fem hverdage.

Svarandelen for gennemførte besvarelser er samlet 74 %. Fordelingen fremgår af tabel 2:

Tabel 2: Svarfordeling for de fire adspurgte kommuner

Kommune	Udsendt (antal)	Gennemført (antal)	Svarandel (procent)
Aarhus	22	20	91 %
Herning	4	3	75 %
Randers	10	3	30 %
Skanderborg	11	9	82 %
I alt	47	35	74 %

Som det fremgår af tabel 2, har Randers en lav svarandel set i forhold til de tre andre kommuner. Dette var ventet, idet lederen af afdelingen på forhånd havde sagt, at der var travlhed, og udtrykt tvivl om, hvorvidt rådgiverne havde tid til at besvare undersøgelsen. To rådgivere fra Randers har påbegyndt besvarelse, men ikke afsluttet på trods af min påmindelse herom.

De 35 respondenter, som har gennemført undersøgelsen, har alle angivet, at de behandler aflastningssager i henhold til Servicelovens § 44, jf. 84, stk. 1.

33 (94 %) af respondenterne, som har besvaret undersøgelsen, er kvinder, mens 2 (6 %) er mænd. 30 (86 %) af respondenterne, som har besvaret undersøgelsen, har en uddannelsesbaggrund som socialrådgivere, 2 (6 %) som socialformidlere, mens 3 (8%) har angivet andet, heraf er de to socialrådgiverstuderende.

Forældreundersøgelsen

Målgruppen for denne del af undersøgelsen er forældre til børn med ADHD under 18 år. Der er således både tale om forældre, som har erfaring med døgnaflastning, og forældre, som ikke har. Dette valg er foretaget ud fra, at jeg også ønskede at inddrage holdninger fra den del af

forældregruppen, som potentielt kunne få behov for aflastning og dermed kunne komme i situationen på et senere tidspunkt. At alle forældrene ikke nødvendigvis har direkte erfaring med aflastning, stiller dog krav til vignetterns realisme, samt til, at den virker engagerende (Finch 1987:111 og Ejrnæs & Monrad 2012: 57).

Grundet anonymitetsspørgsmål med videre er det ofte en udfordring at få undersøgelser ud til brugergrupper. Jeg har for at opnå flest mulige besvarelser forsøgt at få adgang til forældregruppen ad flere kanaler, og jeg har i undersøgelsen bedt respondenterne anføre, hvorfra de har fået kendskab til undersøgelsen. Undersøgelsen er udsendt som link til selvoprettelse.

ADHD-foreningen

Jeg har dels kontaktet ADHD-foreningen, hvor jeg aftalte, at foreningens socialrådgiver ville sende undersøgelsen og følgebrevet til foreningens 12 lokalformænd, som herefter kunne videresende til medlemmerne. Dette virkede umiddelbart som en god måde at gøre det på, idet undersøgelsen hermed blev sendt direkte til respondenternes mail, og med opbakning fra lokalformænd, hvilket jeg vurderede kunne have en positiv indvirkning på svarandelen.

ADHD-foreningen har i alt ca. 6000 medlemmer, men undersøgelsen er ikke relevant for dem alle. Det har ikke været muligt at få oplyst, hvor mange af foreningens medlemmer, der har børn under 18 år med ADHD. Det er derfor ikke muligt at opgøre en svarprocent. Hertil kommer også usikkerheden på, hvor mange af lokalformændene der reelt har videresendt undersøgelsen. Undersøgelsen blev udsendt via ADHD-foreningen til lokalformændene den 18. marts 2015. Jeg måtte efterfølgende rykke lokalformændene for videresendelse til deres medlemmer. Jeg fik i den forbindelse kontakt til 5 lokalformænd telefonisk og sendte de resterende 7 en mail. Herefter kunne jeg se, at undersøgelsen blev distribueret flere gange.

Forældreintra

Jeg har ligeledes kontaktet to skoler og fået lagt undersøgelsen på deres "Forældreintra". Det drejer sig om Hovedgård skoles specialafdeling, som har en del børn med ADHD, samt Langagerskolen i Aarhus, som er en specialskole for børn med autisme og svær ADHD. Det har heller ikke i denne forbindelse været muligt at få oplyst, hvor stor andel af forældregruppen

undersøgelsen var relevant for, hvorfor det heller ikke i forhold hertil er muligt at opgøre en svarprocent.

Gennemførelse af undersøgelsen

30 forældre, som tilhørte målgruppen, har gennemført undersøgelsen. 21 af disse har angivet, at de har fået kendskab til undersøgelsen via ADHD-foreningen, mens 9 har angivet Forældreintra. Forældreundersøgelsen er i alt blevet åbnet og påbegyndt besvaret 52 gange. 7 er ophørt med undersøgelsen, fordi de ikke tilhørte undersøgelsens målgruppe, mens 15 ikke har gennemført. Af disse 15 har 6 stoppet besvarelsen i forbindelse med gennemlæsning af første vignet.

Kønsfordelingen i de gennemførte besvarelser er, at 27 (90 %) er kvinder, mens 3 (10 %) er mænd. 23 (77 %) af respondenterne er gift/sammenlevende, mens 7 (23%) bor alene med deres barn/børn.

9 (30%) ud af de 30 respondenter har angivet, at enten mor eller far også selv har ADHD.

Erfaring med aflastning

6 (21%) af respondenterne, som har gennemført besvarelsen, har på nuværende tidspunkt døgnaflastning til deres barn. Herudover har 12 ud af de resterende 24 (50%) på et tidspunkt overvejet at ansøge om aflastning. 5 af disse 12 har tidligere haft bevilget aflastning.

Samlet set har 11 respondenter (37%) således konkret erfaring med aflastning fra en tidligere eller nuværende bevilling, mens 7 respondenter (23%) har overvejet at ansøge om aflastning.

De kvalitative interviews

Efter gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen har jeg, som nævnt i ovenstående, foretaget to interviews af forældre og to af socialrådgivere. Jeg havde i spørgeskemaet bedt respondenterne angive deres mailadresse, hvis jeg måtte kontakte dem med yderligere spørgsmål. 21 forældre og 12 socialrådgivere havde skrevet deres mailadresse. Respondenterne til interviews er tilfældigt udvalgt ud af disse respondenter, dog valgte jeg i forhold til socialrådgiverne, at de skulle komme fra to forskellige kommuner.

Interviewene tog udgangspunkt i en semistruktureret interviewguide (vedlagt i bilag 3 og 4) og respondenternes besvarelser af spørgeskemaet. Varigheden af alle interviews var cirka halvanden time. Interviewene blev optaget og er efterfølgende transskriberede.

Metodereflektion

I dette afsnit vil jeg redegøre for refleksioner i forhold til undersøgelsesresultaternes validitet og realitet. Dette med vægt på undersøgelsens validitet og hermed, i hvilken grad den valgte metode måler det, som har været hensigten at måle. Efterfølgende vil jeg kort redegøre for spørgsmålet om reliabilitet med fokus på undersøgelsen gennemsigthed, og dermed muligheden for at reproducere undersøgelsens resultater (Olsen 2003:88).

Validitet

I nedenstående skelner jeg mellem intern og ekstern validitet, hvor den interne validitet omhandler, om undersøgelsen måler det, som jeg har til hensigt at måle, og den eksterne validitet omhandler resultaternes generaliserbarhed (Ejrnæs & Monrad 2012:141).

Som det fremgår af den øvrige del af dette kapitel, har jeg både i forhold til metodeovervejelser og konstruktion af vignetter haft fokus på at øge den interne validitet med henblik på at sikre, at respondenternes besvarelser ikke sker med forskellige kontekster i tankerne. Den specificerede kontekst øger sandsynligheden for, at respondenterne forstår spørgsmålene ens, og dermed, at jeg måler det, som jeg ønsker at måle (ibid.:145). Dette har for begge vignetter betydet, at de er forholdsvis lange og detaljerede, hvilket kan give anledning til problemer med den interne validitet især i forhold til forældregruppen. Dette baserer jeg på, at forældrene er en gruppe med forskelligartet baggrund, som derfor ikke nødvendigvis er vant til at sætte sig ind i skriftligt materiale. Således kan de skriftlige vignetter for nogle af respondenterne i forældregruppen have været lange og uoverskuelige, hvilket kan have medført, at oplysninger blev glemt eller overset, hvilket naturligvis kan have påvirket deres svar.

For at øge den interne validitet i forhold til forældregruppen kunne jeg have konstrueret vignetterne således, at respondenterne kun skulle forholde sig til en enkelt familie. Dette kunne eksempelvis ske ved at udarbejde en faseopdelt vignette, hvor man fulgte samme familie gennem de tre faser, som jeg ønskede at belyse. Dette har jeg dog fravalgt, fordi undersøgelsen, hvis faserne ikke var afhængig af respondenternes svar, kunne fremstå urealistiske for respondenter, som

havde svaret noget andet. Dette kunne afhjælpes ved at udarbejde forskellige vignetter afhængig af svar, men dette er også fravalgt, idet det kunne medføre, at datamaterialet blev vanskeligt at analysere (ibid:46).

Man kunne også have udarbejdet flere kortere vignetter, som ville være en fordel i forhold til forældregruppen, men en kort vignette ville medføre, at jeg kun kunne medtage meget få oplysninger, hvilket ville betyde, at vignetten for socialrådgivergruppen kunne forekomme urealistisk og give anledning til, at de selv udfyldte de "tomme huller" og dermed svækkede den interne validitet for denne gruppe.

I forhold til spørgsmålskonstruktionen er jeg i forbindelse med gennemførelsen af undersøgelsen blevet opmærksom på, at enkelte spørgsmål kunne have været konstrueret anderledes for at øge den interne validitet. Dette gælder eksempelvis et spørgsmål i forbindelse med Emma-vignetten, hvor jeg bad respondenterne angive, i hvor høj grad de vægtede forskellig viden og erfaring i deres besvarelser. I forsøget på at frembringe kategorier af viden og erfaring, som var relevant for både socialrådgivere og forældre, blev der tale om meget overordnede kategorier. Af svarfordelingen på spørgsmålet og de efterfølgende interviews blev det klart for mig, at disse kategorier havde for stort betydningsrum, hvorfor jeg efterfølgende har valgt ikke at anvende disse resultater. Det skyldes, at respondenterne har haft forskellige forståelser af kategorierne, og jeg dermed ikke målte det, jeg ønskede.

I relation til de kvalitative interviews er det min vurdering, at brugen af vignetter været medvirkende til at minimere interviewereffekten og dermed øge validiteten. Dette blandt andet fordi interviewet blev foretaget ud fra de svar, som respondenterne havde afgivet på forhånd og inden aftalen om interview. Interviewereffekten er naturligvis ikke udelukket hermed, men kombination af, at udgangspunktet er på forhånd afgivne svar samt spørgsmål, som vedrører, hvordan andre bør handle, medvirker til, at fokus flyttes fra interviewer til vignetten, hvorved effekten minimeres (ibid.).

Den eksterne validitet vedrører undersøgelsesresultaterne generaliserbarhed og hermed, hvorvidt svarene kan overføres til virkeligheden uden for den konstruerede vignette.

Et forhold, som kan svække undersøgelsens eksterne validitet, er, at en del af forældregruppen ikke har personlig erfaring med aflastning. Dette vil almindeligvis kunne give anledning til tvivl om,

hvorvidt disse respondenteres svar vil være i overensstemmelse med de holdninger, de ville have i en virkelig situation (ibid.). Modsat er der jo ikke tale om en fuldstændig ukendt situation for forældrene, idet vignetterne er specificeret til at omhandle familier, der har et barn med ADHD, og idet de alle har et barn med ADHD og derfor kender til de problematikker, som opstår i forbindelse hermed. For at øge denne genkendelighed mest muligt har jeg i vignetkonstruktionen inddraget de hyppigst forekommende problematikker i familier, der har børn med ADHD, ligesom jeg nøje har beskrevet de overvejelser, forældrene gør sig omkring aflastning. Hermed øges den eksterne validitet i forhold til den del af forældregruppen, som ikke tidligere har gjort sig overvejelser om aflastning. For at understøtte troværdigheden har jeg ligeledes, som det er fremgået af ovenstående, spurgt forældrene, om de har erfaring med aflastning, eller om de på et tidspunkt har overvejet at ansøge om aflastning (ibid.:147).

I forhold til socialrådgivergruppen er problemet med den eksterne validitet mindre, idet de alle dagligt tager stilling til problemstillinger, som i høj grad minder om den opstillede, ligesom de er vant til at sætte sig ind i skriftligt materiale og foretage vurderinger herudfra (ibid.).

Reliabilitet

Reliabilitet vedrører troværdigheden af undersøgelsen, herunder hvorvidt undersøgelsens resultater er pålidelige og kan reproducere af andre forskere. Kravet er således, at andre tilfældige forhold ikke griber forstyrrende ind, og at der er en metodologisk gennemsigtighed (Olsen 2003:88).

For at styrke både den kvantitative og kvalitative undersøgelses gennemsigtighed har jeg dels nøje beskrevet min metodiske fremgangsmåde, herunder de overvejelser, som ligger til grund for de enkelte elementer i vignetterne, gengivet de anvendte vignetter og spørgsmål, samt vedlagt interviewguiden, som er anvendt til de kvalitative interviews (Ejrnæs & Monrad 2012.:159). Alt dette styrker gennemsigtigheden og åbner mulighed for at forholde sig kritisk til undersøgelsens troværdighed.

Kapitel 4: Analyse

I dette kapitel vil jeg med udgangspunkt i undersøgelsens empiriske fund og teoretiske fundament belyse problemformuleringens spørgsmål. Fokus er således undersøgelse af, hvorvidt der blandt

socialrådgivere og forældre er enighed om, hvordan og hvornår et barn med ADHD bør inddrages i sagsbehandlingsforløbet i en aflastningssag.

Analysen er struktureret således, at første del vedrører undersøgelsesfasen (Emma-vignetten), mens anden del vedrører perioden fra bevilling, til der er fundet et starttidspunkt (Gustav-vignetten). Baggrunden for denne opdeling er, at forskellige ting er centrale i de to faser.

I undersøgelsesfasen, hvor der skal træffes beslutning om aflastning, er det centralt at belyse, om socialrådgivere og forældre mener, at barnet skal inddrages. Når der er bevilget aflastning (Gustav-vignetten), er det ikke længere spørgsmålet, om barnet skal inddrages, der er interessant, men derimod socialrådgiveres og forældres holdninger til, hvordan barnet skal informeres om aflastningen. Herunder deres gensidige forventninger til samarbejde og roller i forhold til denne opgave.

I begge dele af analysen vil jeg ved hjælp af undersøgelsens kvantitative og kvalitative empiri belyse, hvorvidt der er enighed mellem socialrådgivere og forældre i forhold til problemformuleringens spørgsmål og underspørgsmål. I sammenhæng hermed vil jeg komme med bud på, hvordan forskelle og ligheder i de to gruppers holdninger kan forstås.

Analyselstrategi

For at belyse problemformuleringens overordnede spørgsmål, som vedrører, hvorvidt der er enighed mellem socialrådgivere og forældre om forskellige spørgsmål i relation til barnets inddragelse i aflastningssager, har jeg dels beregnet sandsynligheden for enighed om bestemte svarudfald internt i begge grupper og dels sandsynligheden for enighed om bestemte svarudfald mellem grupperne.

Sandsynligheden for enighed om et bestemt svarudfald – eksempelvis ja – internt i gruppen (det vil sige sandsynligheden for, at eksempelvis en tilfældig socialrådgiver i mødet med en anden tilfældig socialrådgiver er enig om at sige ja til et spørgsmål) beregnes på følgende måde: ja-siger-andel x ja-siger-andel. I beregningen antages det, at de to socialrådgivere udvælges tilfældigt (og dermed er repræsentative for gruppen af socialrådgivere) og uafhængigt (Ejrnæs 2004:115).

Beregningen vil således eksempelvis se ud på følgende måde, hvis 85 % af socialrådgiverne har svaret ja på et givent spørgsmål:

$$0,85 \times 0,85 = 0,753 = 75,3 \%$$

Sandsynligheden for enighed om ja mellem to tilfældige socialrådgivere er således 75,3 %.

Ligeledes har jeg beregnet sandsynligheden for enighed om et bestemt udfald af et spørgsmål i mødet mellem en tilfældig socialrådgiver og en tilfældig forælder. Denne sandsynlighed beregnes på tilsvarende måde som ovenfor: ja-siger-andel fra gruppe 1 x ja-siger-andel fra gruppe 2 (ibid.). Eksempelvis hvis 85 % af socialrådgiverne og 76 % af forældrene har svaret ja på et givent spørgsmål:

$$0,85 \times 0,76 = 0,646 = 64,6 \%$$

Sandsynligheden for enighed om ja mellem de to grupper er således 64,6 %.

For at finde forskelle og ligheder mellem grupperne har jeg ligeledes benyttet z-testen, som kan anvendes til at undersøge, om der er signifikant forskel på to eller flere grupper. Når z-testen benyttes i statistikprogrammet SPSS, fremkommer et bogstav i hver celle. Såfremt der er forskel på bogstaverne mellem grupperne, er der signifikant forskel mellem gruppernes svar, hvilket betyder, at resultatet i 95 ud af 100 tilfælde ($p = 0,05$) ikke er fremkommet ved en tilfældighed (Agresti & Finlay 2014: 189-190).

For at kombinere undersøgelsens kvalitative empiri med den kvantitative empiri har jeg kodet de kvalitative interviews i overensstemmelse med strukturen i spørgeskemaundersøgelsen og problemformuleringens underspørgsmål.

Ligeledes er respondenternes besvarelser af de åbne spørgsmål kodet i kategorier afhængig af, hvad der er vægtet i besvarelsen af spørgsmålet. Der er forskelle i socialrådgivernes og forældregruppens besvarelse af de åbne spørgsmål, fordi socialrådgiverne er blevet stillet konkrete spørgsmål til deres faglige overvejelser, mens forældrene blot havde mulighed for at skrive uddybende kommentarer. Således har en langt større andel af socialrådgiverne besvaret de åbne spørgsmål, ligesom disse besvarelser klart relaterer sig til bestemte problemstillinger, mens der for forældrenes vedkommende er tale om mere "løse" kommentarer. På baggrund af

ovenstående har det enkelte steder i analysen udelukkende været muligt at inddrage socialrådgiverens besvarelser af de åbne spørgsmål, fordi forældrene ikke har forholdt sig til det specifikke emne i deres kommentarer.

Hvem skal snakke med Emma undersøgelsesfasen?

Første del af analysen omhandler sagsforløbet, inden der træffes afgørelse om bevilling af aflastning. Analysen vil således fokusere på socialrådgiveres og forældres holdninger til inddragelse af Emma i undersøgelsesfasen.

Respondenterne har i denne fase skulle forholde sig til to hovedspørgsmål, som omhandler, hvorvidt de mener, at socialrådgiveren og/eller forældrene bør tale med Emma, inden der bevilges aflastning. I tabel 3 er svarfordelingen på de to spørgsmål opgjort for henholdsvis forældre og socialrådgivere, og der er foretaget beregning af sandsynligheden for enighed om at svare enten ja eller nej ved møde internt i grupperne og ved møde mellem de to grupper.

Tabel 3: Svarfordelingen i Emma-vignetten

	Procent, der har svaret ja S= socialrådgivere F= Forældre N= ()		Forskel i procentpoint	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to S er enighed om at svare: (I procent)		Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to F er enighed om at svare: (I procent)		Sandsynlighed for, at der ved møde mellem S og F er enighed om at svare: (I procent)	
	S	F		Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
E1: Mener du, at socialrådgiveren bør snakke med Emma, inden hun bevilger aflastning?	21,2 (33)	28,6 (28)	7,4	4,5	62,1	8,2	53,9	6,1	53,3
E2: Mener du, at forældrene på nuværende tidspunkt bør snakke med Emma om behovet for aflastning?	50 (34)	31 (29)	19	25	25	9,6	47,6	15,5	34,5

I begge spørgsmål har respondenterne haft muligheden for at svare "kan ikke svare". I ovenstående opgørelse er disse besvarelser ikke medregnet.

Bør socialrådgiveren snakke med Emma?

På spørgsmålet om, hvorvidt socialrådgiveren bør snakke med Emma, inden hun bevilger aflastning, har 21,2 % af socialrådgiverne svaret ja. Således er der under en fjerdedel af socialrådgiverne, der mener, at socialrådgiveren bør snakke med Emma, inden hun bevilger aflastning. Hvis en tilfældig socialrådgiver henvender sig til en anden tilfældig socialrådgiver for at

drøfte spørgsmålet, er der således kun en sandsynlighed på 4,5 % for, at de ville være enige om, at socialrådgiveren bør snakke med Emma. Omvendt vil der være en sandsynlighed på 62,1 % for, at de er enige om at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma på nuværende tidspunkt. Der er således relativ høj sandsynlighed for, at der ved drøftelse mellem to socialrådgivere vil være enighed om, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma.

En lidt større andel af forældrene, 28,6 %, svarer ja til, at socialrådgiveren bør snakke med Emma. Sandsynligheden for enighed mellem to forældre om, at socialrådgiveren bør snakke med Emma, er således 8,2 %, mens sandsynligheden for enighed om, at hun ikke bør snakke med Emma, er 53,9 %.

Ved møde mellem en tilfældig socialrådgiver og en tilfældig forælder vil sandsynligheden for enighed om, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma, være 53,3 %. Der vil således i over halvdelen af møderne være sandsynlighed for enighed herom, mens sandsynligheden for enighed om, at hun bør snakke med Emma, kun er 6,1 %.

Bør forældrene snakke med Emma?

Af tabel 3 ses det, at 50 % af socialrådgiverne mener, at forældrene bør snakke med Emma om behovet for aflastning på nuværende tidspunkt. Der er således uenighed om spørgsmålet i socialrådgivergruppen, idet halvdelen mener, at forældrene bør snakke med Emma, mens den anden halvdel ikke mener dette. Hermed er sandsynligheden 25 % for enighed mellem to socialrådgivere om, at forældrene bør snakke med Emma.

31 % af forældrene mener, at forældrene bør snakke med Emma på nuværende tidspunkt. Det er således en mindre andel af forældrene end af socialrådgiverne, som mener dette.

Sandsynligheden for enighed mellem to forældre om, at forældrene bør snakke med Emma, er 9,1 %, mens sandsynligheden er 47,6 % for, at de vil være enige om, at forældrene ikke bør snakke med Emma.

Sandsynligheden for enighed mellem en socialrådgiver og en forælder om, at forældrene ikke bør snakke med Emma, er 34,5 %, og der vil således kun i cirka en tredjedel af møderne være sandsynlighed for enighed herom.

Sammenhængen i undersøgelsesfasen

At se på besvarelserne af spørgsmålene hver for sig giver dog ikke det fulde billede af muligheden for enighed mellem socialrådgivere og forældre, idet sammenhængen mellem spørgsmålene er væsentlig i forståelsen af holdningerne til inddragelse. Således er det interessant at belyse sammenhængen mellem de to spørgsmål, idet man her vil kunne få indsigt i respondenternes samlede holdning til, om nogen, og i givet fald hvem, bør snakke med Emma i undersøgelsesfasen. I nedenstående tabel 4 er de to spørgsmål derfor krydset og opgjort i forhold til svarandel og sandsynligheden for enighed i de fire svarkombinationer. Ligeledes er der foretaget z-test.

Tabel 4: Hvem skal snakke med Emma i undersøgelsesfasen? (spørgsmål E1 og E2 sammenlagt)

	Procent, der har svaret ja Socialrådgivere N= 33 Forældre N= 28		Forskel i procentpoint	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to socialrådgivere er enighed herom (procent):	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to forældre er enighed om herom (procent):	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem en socialrådgiver og en forælder er enighed herom (procent):
	Socialrådgivere	Forældre				
Både socialrådgiver og forældre	6,1 a	17,9 a	11,8	0,4	3,2	1,1
Hverken socialrådgiver eller forældre	36,4 a	60,7 a	24,3	13,2	36,8	22,1
Kun forældrene	42,4 b	10,7 a	31,7	17,6	1,1	4,5
Kun Socialrådgiveren	15,2 a	10,7 a	4,5	2,3	1,1	1,6
I alt	33 100	28 100				

I spørgsmålene har respondenterne haft muligheden for at svare "kan ikke svare". I ovenstående opgørelse er disse besvarelser ikke medregnet.

Af tabel 4 ses, at der i spørgsmålet om, hvorvidt kun forældrene bør snakke med Emma, er en forskel på 31,7 procentpoint mellem de to grupper. Dette er den største forskel i procentpoint mellem grupperne i undersøgelsen vedrørende Emma. Ved z-testen ses det, at der i forhold til dette spørgsmål er en signifikant forskel på de to grupper. Der er således en signifikant større andel af socialrådgiverne end forældrene, som mener, at kun forældrene bør snakke med Emma. I denne sammenhæng er det dog væsentligt at have blik for, at dette ikke er udtryk for enighed i socialrådgivergruppen herom, idet sandsynligheden for enighed mellem to socialrådgivere kun er 17,6 %. Det er dog på den anden side den mulighed, som der samlet set er størst sandsynlighed

for, at der vil være enighed om mellem to socialrådgivere, da sandsynligheden for enighed om de tre øvrige svarkombinationer er mindre.

Den signifikante forskel er således udtryk for, at en langt større andel af socialrådgiverne end forældrene mener, at forældrene selv bør snakke med Emma, men er ikke udtryk for, at der er enighed om dette spørgsmål blandt socialrådgiverne.

Modsat mener over halvdelen af forældrene (60,7 %), at hverken socialrådgiveren eller forældrene bør snakke med Emma, inden der træffes beslutning om aflastning. Sandsynligheden for enighed herom mellem to forældre er således 36,8 %.

I nedenstående vil jeg fokusere på de to fund, som jeg finder mest interessante i ovenstående resultater. Dette er dels sandsynligheden på 53,3 % for, at en socialrådgiver og en forælder vil være enige om, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma i undersøgelsesfasen (tabel 3), og dels den signifikante forskel mellem socialrådgivere og forældre i spørgsmålet om, hvorvidt kun forældrene bør snakke med Emma (tabel 4). De to fund kan dog ikke ses uafhængigt af hinanden, idet nogle af socialrådgiverne, som ikke mener, at socialrådgiveren bør snakke med Emma, begrundet deres holdning med, at det er forældrenes ansvar. I nedenstående analyse vil jeg derfor med inddragelse af undersøgelses kvalitative empiri først belyse socialrådgivernes holdninger til Emmas inddragelse i sagsforløbet, herunder de holdninger, som vedrører, at kun forældrene skal snakke med hende. Efterfølgende vil jeg belyse forældrenes holdninger til inddragelsen af Emma med fokus på den store andel af forældre, som mener, at hverken socialrådgiveren eller forældrene bør snakke med barnet.

Socialrådgivernes faglige overvejelser

I tabel 5 er svarene på det åbne spørgsmål vedrørende faglige overvejelser fra den andel af socialrådgivere, som mente, at socialrådgiveren ikke skulle snakke med Emma (78,8 %), kategoriseret.

Tabel 5: Kategorisering af faglige overvejelser for de socialrådgivere som har svaret, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma. N= 26.

I casen vedrørende Emma blev du bedt om at forholde dig til om hun skulle inddrages, inden der blev truffet beslutning om aflastning. Hvad er dine faglige overvejelser i relation til inddragelse af barnet i denne fase af sagsforløbet, når aflastningen behandles efter servicelovens § 44, jf. 84, stk. 1.	I alt (Antal)	I alt (procent)
Vurdering skal foretages ud fra hele familiens behov, derfor ikke relevant at snakke med Emma	9	34,6
Emma bør ikke inddrages, før aflastningen er bevilget (evt. pga. alder og/eller diagnose)	9	34,6
Det er forældrenes ansvar at snakke med barnet	7	27
Ikke relevant i forhold til lovgivning	1	3,8
I alt	26	100

Af ovenstående kategorisering tegner sig et klart billede af, at socialrådgiverne hovedsageligt har tre faglige overvejelser i spil: Hele familiens behov bør være i fokus, beskyttelse af barnet, samt at det er forældrenes ansvar at tale med barnet. Således har tilsammen 96,2 % af rådgiverne i det åbne spørgsmål skrevet, at de har vægtet én af disse tre begrundelser i deres overvejelser, hvilket indikerer, at der er tale om tre dominerende aspekter i de faglige overvejelser. Dette på trods af, at socialrådgiverne kommer fra forskellige kommuner og har en forskellig baggrund, hvad angår eksempelvis erhvervs erfaring og erfaring i at tale med børn.

Som det fremgår af tabellen, har to lige store andele (34,6 %) angivet, at deres faglige overvejelser vedrører henholdsvis familiens samlede behov og at barnet ikke skal inddrages, før aflastningen er bevilget. 27 % har angivet, at deres faglige overvejelser vedrører, at det er forældrenes ansvar at tale med barnet om aflastning i undersøgelsesfasen.

I nedenstående vil disse tre kategorier af socialrådgivernes faglige overvejelser i relation til Emmas inddragelse blive udfoldet yderligere.

Man bør se på hele familiens behov

Af socialrådgivernes besvarelser af de åbne spørgsmål ses det, at cirka en tredjedel har begrundet deres svar om, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma, med, at aflastningsbehovet bør ses i relation til hele familiens behov. I socialrådgivernes faglige overvejelser henvises ofte til paragraffen og i forlængelse heraf en forståelse af, at en § 44-aflastning er en kompenserende ydelse til forældrene, som barnet derfor ikke har indflydelse på. En socialrådgiver skriver i besvarelsen af undersøgelsens åbne spørgsmål:

"Idet aflastningen er vurderet til at være iht. SEL § 44/84, og derved en aflastning til forældrene og søskende, så har Emma ikke reel indflydelse på, om hun skal i aflastning. Dette er hovedbegrundelsen for, at jeg vurderer, at det ikke er nødvendigt med en børnesamtale inden en afgørelse.

En anden socialrådgiver skriver:

"Da det er familiens behov for aflastning, ville jeg ikke inddrage Emma i denne fase af sagsforløbet".

Og en tredje skriver:

"Jeg vurderer, at det er forældrenes behov for at blive aflastet. Jeg tænker derfor ikke, at Emmas holdning skal inddrages i så høj grad, da det er vigtigere for mig at klarlægge den samlede belastning i hjemmet grundet Emmas funktionsnedsættelse".

Ved interviewet med Socialrådgiver B underbygges opfattelsen af § 44 som en kompenserende ydelse til forældrene, idet hun siger:

"Det er et lidt følsomt emne at skulle inddrage børn i, så jeg mener ikke, at man skal inddrage, før man har en endelig beslutning, når det gælder § 44. Der tænker jeg, at det er vigtigst at se på, hvad forældrene har af behov".

Ligeledes er dette tydeligt ved interview med Socialrådgiver A, som siger:

"Jeg gør klart overfor forældrene, når jeg bevilger, at det er en bevilling efter § 44, og det betyder altså, at der ikke er nogen handleplan eller lignende, fordi der er jo ikke en pædagogisk opgave i forhold til barnet. Det er jo forældrene, der har brug for at være fri for barnet. (...) Altså i § 52 er der nogle specifikke behov, som skal opfyldes. Man skal arbejde efter en handleplan. Det skal du ikke efter § 44. § 44 er en udvidet barnepigeordning. Bare med overnatning".

Ovenstående indikerer således, at lovgivningen på aflastningsområdet af mange socialrådgivere tolkes således, at en §44-aflastning er en kompenserende ydelse til forældrene, og at det som

følge heraf ikke er nødvendigt at inddrage barnet i sagsbehandlingsforløbet. Socialrådgivernes tankegang om §44-aflastningen er således den samme, som anvendes om kompenserende ydelser, hvilket medfører, at socialrådgiverne fokuserer på den samlede familiens behov set i relation til barnets funktionsnedsættelse. Dermed bliver det også irrelevant for dem at betragte Emma som en selvstændig aktør i sagsforløbet.

I tråd med Priestlys (1998) fund i litteraturen synes der således også i praksis på §44-aflastningsområdet at være en optagethed af familien som ydelsesmodtagere, hvilket betyder, at barnet dermed næsten forsvinder i den samlede families behov. Ligeledes ses også en ensidig årsagsforståelse, idet forståelsen af de vanskeligheder, som opleves i familien, alene knyttes an til barnets funktionsnedsættelse og derved ikke de vanskeligheder, der i øvrigt kan være i barnets liv. Mange socialrådgivere har således ikke umiddelbart øje for andre faktorer, som kan have betydning for, at aflastningsbehovet opstår, herunder familiens interne relationer, eller andre arenaer og relationers påvirkning af barnets trivsel.

Mønstret i den måde, hvorpå lovændringen håndteres af socialrådgiverne, kan med Lipsky som teoretisk ramme ses som udtryk for afværgemekanismer og dermed et forsøg på at mestre det krydspres, som opstår i de komplekse aflastningssager, hvor der er en uklar lovgivning, modsatrettede hensyn, krav fra forældre samt begrænsede tilgængelige ressourcer. Især ses den kategori af afværgemekanismer, som omhandler automatisering af service, bragt i spil. I denne kategori findes fire mekanismer (Winter & Nielsen 2008:120):

- Brug af grove standardklassifikationer af klienter og sager i nogle få typer
- Brug af tommelfingerregler for håndteringen af hver af disse typer
- Rutinisering af sagsbehandling og opgaver
- Brug af standardløsninger.

Socialrådgivernes håndtering af aflastningsområdet kan forstås som en automatisering af service, idet de synes at udøve en standardiseret sagsbehandling, som afhænger af, hvorvidt aflastningssagen er kategoriseret til at være § 44 eller § 52. Hermed bliver paragraffen en objektiv faktor i socialrådgiverens vurdering af, hvordan sagen skal behandles, og dermed også, hvordan barnet bør inddrages. Dette sker uden blik for, at vurderingen af, hvorvidt der er tale om § 44-

eller § 52-aflastning, er foretaget på et meget ringe oplyst grundlag, idet denne vurdering skal foretages, inden man eventuelt undersøger barnet og familiens forhold nærmere. Ligeledes synes det også at være uden blik for de organisatoriske og økonomiske incitamenter, som kan bevirke, at flest mulige aflastningssager visiteres til behandling efter § 44, hvor der ikke er krav til procedurer og frister.

Standardklassifikationen af § 44 som udelukkende en kompenserende ydelse medfører, at sagsbehandlingen domineres af handicapområdets gængse tankegang om ressourcestærke forældre og den samlede families behov. Som følge heraf opstår rutinepræget sagsbehandling, hvor man kun har fokus på forældrenes behov og barnets funktionsnedsættelses betydning for resten af familien, og derved i den enkelte sag ikke gør sig overvejelser om, hvorvidt barnet bør inddrages, eller forhold i familien bør undersøges nærmere. Hermed er der risiko for, at væsentlige aspekter eller forståelser af barnets situation overses, og dermed, at familiens problemstillinger ikke løses på bedst mulige vis.

Det er i denne sammenhæng også væsentligt at have øje for, at socialrådgivernes arbejde er et led i en "joint-production", hvor deres praksis skabes i samarbejde med sagens andre relevante aktører, herunder forældrene. Således er deres vurderinger blandt andet afhængig af det med- og modspil, som de får fra forældrene (ibid.:111). Ved at foretage en sagsbehandling i § 44-aflastningssager, hvor der ikke skal ske nærmere undersøgelse eller tales med barnet, lever socialrådgiverne samtidig op til holdningerne hos flertallet af forældrene, som i henhold til nærværende undersøgelse ikke mener, at barnet bør inddrages.

Barnet skal beskyttes og derfor ikke inddrages, før der er en bevilling

En anden tredjedel af socialrådgiverne, som mener, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma, har i deres besvarelse skrevet, at de mener, at barnet ikke bør inddrages, før der er taget beslutning om aflastning. De lægger vægt på, at barnet bør beskyttes mod at skulle forholde sig til emnet, før der er truffet en afgørelse. En socialrådgiver skriver:

"Jeg tænker, at der ikke er grund til at skabe bekymring for Emma ved at inddrage hende, så længe det er uvist om der er grundlag for bevilling af døgnaflastning".

Og en anden skriver:

"Jeg vurderer, at Emma grundet sin lidelse og alder, kan have svært ved at forstå hvad aflastning betyder for hende når det er ukonkret og socialrådgiveren heller ikke har truffet afgørelse om, at der skal bevilges døgnaflastning. Endvidere kan det være svært for Emma at se sin del af den belastning hun giver til familien".

Ved interviewet fremgår det, at socialrådgiver B i sin besvarelse ligeledes har haft fokus på beskyttelse af Emma. Hun siger:

"Jeg synes bare, at børn bliver inddraget i så mange store spørgsmål, og jeg synes ikke, det er nødvendigt. Jeg synes, man skal vente, til man har fået endelig afklaring. (...) Jeg synes måske, at man kan gøre ondt værre ved at inddrage dem for tidligt i processen. Hvis man nu sætter nogle forventninger eller bekymringer i gang hos det her barn, som måske er unødvendigt".

Socialrådgiverne mener således, at man i aflastningsagerne må anlægge et "Udefra-perspektiv", hvor de voksnes forståelser af, hvad der bedst for Emma og familien som helhed, skal danne grundlag for beslutning om aflastning.

Forståelsen af, at barnet bør beskyttes mod inddragelse, synes at være et samspil mellem to rationaler, hvor både synet på barnet som sårbart og socialrådgiverens forhåndsvurdering af sagens forløb har indflydelse.

I det rationale, som vedrører barnets behov for beskyttelse og bekymring for, om de bliver belastet af den viden, som inddragelsen medfører, ses tydelige spor fra børnesynene "Det uskyldige barn" og "Det naturligt udviklede barn". I sidstnævnte er udgangspunktet, at barnet er inkompetent og ikke-intentionelt og kun gradvist udvikler sig mod voksentilværelsen (Warming 2011), og hermed forstås barnet med ADHD også som næsten uvidende om sine vanskeligheder og den betydning, det har for familien. Barnet betragtes hermed som et passivt offer, hvor der er en overoptagethed af funktionsnedsættelsen og behovet for beskyttelse, hvilket medfører, at barnets andre sider glemmes og dermed også dets rolle som social aktør (Priestley 1998). En samtale om aflastning bliver i denne forståelse således en belastning af barnet, idet det her vil få oplysninger om funktionsnedsættelsens indflydelse på familien, som det ikke selv var klar over, og som det bør skånes for i størst muligt omfang.

Det andet rationale, som ses at være i spil, kan forstås i relation til den barriere for barnets inddragelse, som vedrører socialrådgivernes forståelse af, hvad der er væsentligt for beslutningerne og sagens fremdrift (Christensen 2012). Socialrådgivernes forståelse af barnets behov for beskyttelse synes at hvile på en præmis om, at barnet ikke kan bidrage med viden, som kan kvalificere socialrådgiverens beslutningsgrundlag, idet socialrådgiveren allerede på forhånd har besluttet hvordan sagen skal forløbe. En samtale med barnet forekommer derfor unødvendig for socialrådgivernes beslutning og således også som en unødigt belastning af barnet.

Det er kun forældrene, der bør tale med Emma

Som det fremgik af tabel 4, mener 42,4 % af socialrådgiverne, at kun forældrene bør snakke med Emma i undersøgelsesfasen. Hermed adskiller de sig signifikant fra forældregruppen, hvor kun 10,7 % mener, at det kun er forældrene, der bør snakke med Emma. I kategoriseringen af socialrådgivernes faglige overvejelser fremgår det, at 7 rådgivere (27 %) direkte har angivet, at begrundelsen for deres svar om, at socialrådgiveren ikke skal snakke med Emma, er, at de mener, det er forældrenes ansvar.

Især synes forståelsen af, at der er tale om aflastning til forældrene, at lede socialrådgiverne til at mene, at det derfor også er forældrenes opgave og ansvar at snakke med barnet i undersøgelsesfasen. En socialrådgiver skriver i sin besvarelse:

”Jeg forstår aflastning efter § 44 som udelukkende noget, der benyttes når der er tale om andres behov for aflastning end barnet selv, hvorfor jeg vurderer, at det er forældrenes ansvar at tale med barnet om aflastning. Jeg vurderer, at det er vigtigt at inddrage barnet i denne fase af sagsforløbet, men at det er forældrene selv, som tager samtalen med barnet, hvilken jeg som rådgiver vil give vejledning til, hvis der er behov herfor ”.

Heri ses igen en forståelse af, at en § 44-aflastning er en kompenserende ydelse, som bevilges til forældrene på grund af deres behov. Denne rådgiver drager den slutning, at dette betyder, at forældrene som følge heraf selv har ansvar for at tale med barnet. Dette skal dog ikke betragtes som udtryk for, at socialrådgiveren mener, det er en uvæsentlig samtale, idet hun direkte skriver,

at hun synes, at det er vigtigt at inddrage barnet. Dette synspunkt underbygges af en anden socialrådgiver, som skriver:

”Det er en forældreopgave at inddrage deres barn, når der er tale om aflastning efter § 44, det er ikke aflastning som en foranstaltning, så der skal ikke indhentes en børnesamtale, så her er det en forældreopgave”.

Det ser således ud til, at flere af disse socialrådgivere har to forståelser af børneperspektivet i spil. På den ene side mener de, at socialrådgiveren i sin vurdering af aflastningsbehovet bør anlægge et ”Udefra-perspektiv”, hvor forældrenes oplysninger om aflastningsbehovet og socialrådgiverens viden på området bør danne grundlag for vurderingen af aflastningen. På den anden side mener socialrådgiverne, at forældrene, inden der træffes beslutning, bør anlægge et ”tilstræbt indefra-perspektiv”, hvor de forsøger at leve sig ind, i hvordan situationen opleves for barnet, og snakke med det om aflastningsbehovet.

Socialrådgivernes forståelser kan dels være motiveret af en grundlæggende etisk holdning om, at man skal forholde sig til barnets egen forståelse af sin livssituation, men kan også være metodisk motiveret ud fra en holdning om, at en vellykket aflastning kræver barnets aktive medvirken.

De socialrådgivere, som mener, at kun forældrene skal snakke med Emma, er i undersøgelsen blevet bedt om at forholde sig til, om forældrene skal spørge om Emmas holdning til eventuelt at skulle i aflastning. 8 ud af de 14 socialrådgivere har svaret, at de mener, at forældrene bør spørge om Emma holdning. Af disse 8 har 2 herudover svaret ja til, at Emmas holdning bør have indflydelse på forældrenes beslutning om, hvorvidt hun skal i aflastning.

Hermed har over halvdelen af disse socialrådgivere relativt høje forventninger til forældrenes aktive medinddragelse af Emma, idet de mener, at Emma skal have mulighed for at udtrykke sin holdning til eventuelt at skulle i aflastning. Dog mener de færreste, at Emmas holdning bør have indflydelse på forældrenes beslutning. Socialrådgivernes syn på, hvordan forældrene bør inddrage Emma, svarer således til et deltagelsesniveau, hvor barnet skal have lov at udtale sig, men holdningen får i sidste ende ingen betydning, idet de voksne ved, hvad der er bedst for barnet.

Der synes således at være en tendens til, at denne gruppe af socialrådgiverne forstår deres egen opgave i relation til den samlede families aflastningsbehov, mens de forstår forældrene som ansvarlige for at vurdere, om de ønsker aflastning og inddrage barnet aktivt i en samtale herom. Denne tankegang underbygges af en socialrådgiver, som skriver:

"I sidste ende er det dem (forældrene), der bestemmer om det (aflastningen) skal benyttes, hvis det bevilges".

I interview med Socialrådgiver B kom holdningen til rollefordelingen ligeledes tydeligt frem. På spørgsmålet om, hvilken rolle hun mener, at socialrådgiveren bør have i undersøgelsesfasen i en § 44-aflastningssag, svarer hun:

"Jamen, det skal jo i hvert fald være råd og vejledning. Og så afhængig af, hvordan familien er, er det jo også forskelligt, hvor meget socialrådgiveren skal inddrages i sagen. (...) Det vil afhænge af, hvad de efterspørger, og hvad de synes, de har brug for hjælp til".

Af citatet fremgår det, at socialrådgiveren har en opfattelse af, at forældrene i store træk selv er ansvarlige for forløbet, men kan inddrage socialrådgiveren efter behov. Denne socialrådgiver ser således familien som hovedansvarlig, og socialrådgiveren indtager en rolle, hvor hun kan *inddrages*, hvis familien vurderer, at der er behov. Udgangspunktet er således, at familien selv har ansvaret og henvender sig, hvis der opstår behov. Dette er en opfattelse af rollefordelingen, som står i modsætning til den gængse opfattelse, set i relation til, at socialrådgiveren har en position, hvor hun som myndighedsperson almindeligvis ville være den, der satte dagsordenen for sagsforløbet i en ansøgningssag.

Med udgangspunkt Lipskys forståelse af frontlinjemedarbejderne og det krydspres, de skal håndtere, kan socialrådgivernes holdning om, at det er forældrene, som bør inddrage barnet, forstås som en afværgemekanisme. Dette bygger på en forståelse af, at nogle socialrådgivere i spørgsmålet om barnets inddragelse på den ene side har en faglig værdi om, at man bør inddrage barnet i sagsbehandlingen, og på den anden side skal handle ud fra de organisatoriske rammer og ressourcer samt forskellige interesser og dermed kan komme i et krydspres (Winter & Nielsen 2008:114). Således kan socialrådgiverens holdning om, at det er forældrene, der bør snakke med

barnet, ses som en afværgemekanisme, hvor ansvaret for inddragelse af barnet skubbes over på forældrene og dermed bliver en løsning på socialrådgiverens konflikt mellem ideal og arbejdspress. At nogle socialrådgivere oplever disse konflikter mellem ideal og arbejdspress i forhold til inddragelse af barnet i § 44-aflastningssagerne, underbygges af Socialrådgiver B, som siger:

”Jeg har arbejdet i en anden kommune tidligere, hvor jeg havde rigtig mange børnesamtaler i stort set alle mine sager. Men efter jeg er kommet hertil, har jeg stort set ikke haft nogen børnesamtaler. Fordi det har været bestemt, at det skulle vi ikke have. Så jeg tror bare, at mine værdier er blevet ændret, så jeg har været helt i tvivl om, hvad jeg egentlig tænkte om det. Fordi jeg har altid syntes at det var vigtigt at inddrage HELE familien, og det er meget anderledes her”.

At der kan opstå konflikt mellem idealer og organisatoriske krav, underbygges ligeledes af socialrådgiver A, der i forbindelse med et spørgsmål om, hvorvidt hun har den metodiske frihed til at snakke med barnet, siger:

”Det er okay, at jeg har den holdning, at man skal møde barnet, men det, der så går galt i det, det er jo tidsfaktoren. Fordi der er jo ikke tid til det.”

Opsummering: Socialrådgivernes faglige overvejelser

Den store andel af socialrådgiverne (78,8 %), som mener at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma, har således overvejende faglige overvejelser, som overordnet relaterer sig til, at der er tale om en § 44-aflastning, som de i modsætning til en § 52-aflastning betragter som en kompenserende ydelse til forældrene.

For nogle socialrådgivere betyder dette, at de hermed mener, at der er tale om aflastning til forældrene, hvorfor det er forældrenes behov, og ikke barnets, som bør være i centrum for sagsbehandlingen. Socialrådgiverne kategorisering af aflastningssagerne og deraf rutineprægede sagsbehandling i forhold til vurdering af barnets inddragelse kan forstås som en afværgemekanisme, som hjælper socialrådgiverne til at håndtere de modsatrettede krav og

behov, der kan opstå i de komplekse aflastningssager. Den rutineprægede sagsbehandling, som foretages under henvisning til paragraffen, kan betyde, at væsentlige aspekter af barnets og familiens situation overses.

For andre socialrådgivere betyder det, at det er en § 44-aflastning, at de har en forståelse af, at barnet ikke har indflydelse på, om der skal bevilges aflastning, hvorfor de mener, at det ikke giver mening at inddrage barnet. Den manglende inddragelse betragtes således som en beskyttelse af barnet mod en unødvendig samtale. Denne forståelse hviler på en præmis om, at barnet ikke kan bidrage med viden eller indsigt, som kan kvalificere socialrådgivernes grundlag.

For 42,2 % af socialrådgiverne betyder det, at der er tale om en § 44-aflastning, at de mener, at det er forældrene, der bør tale med barnet om aflastning, inden der træffes afgørelse. Hermed opstår en signifikant forskel på socialrådgiverne og forældrene i dette spørgsmål, idet kun 10,7 % af forældrene har denne holdning. Disse socialrådgivere synes at have to forståelser af børneperspektivet i spil, idet de på den ene side ikke mener selv at have behov for at inddrage Emma set i forhold til deres opgaveløsning, men på den anden side mener, at forældrene har en opgave med at snakke med barnet om aflastning i undersøgelsesfasen. Dette kan ligeledes ses som en afværgemekanisme, hvor socialrådgiverne forsøger at løse en konflikt mellem idealet om inddragelse af barnet og arbejdspresset ved at skubbe ansvaret for inddragelsen af barnet over på forældrene.

Således synes paragraffen i sig selv på forskellige måder at være afgørende for socialrådgiverens faglige vurdering af inddragelse af barnet, og den giver anledning til en automatiseret sagsbehandling i forhold hertil. Hermed bliver de individuelle hensyn næsten overset, hvorfor der i socialrådgivernes overvejelser også er meget få, der relaterer sig direkte til Emmas ADHD, alder og funktionsniveau, ligesom der heller ikke er begrundelser, der relaterer sig konkret til vignetforældrenes ressourcer.

Forældrenes overvejelser og begrundelser

En stor andel af forældrene (71,4 %) har ligeledes svaret, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma. Af disse mener 60,7 %, at hverken socialrådgiveren eller forældrene bør snakke med Emma. For at komme forståelsen af disse holdningerne nærmere er forældrenes overvejelser og kommentarer i relation til Emma-vignetten i nedenstående tabel 6 kategoriseret efter temaer.

Tabel 6: Kategorisering af faglige overvejelser for de forældre, som har svaret, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma.

N= 20

Er der anden viden eller erfaringer, som du vægtede i din besvarelse/ Hvis du har yderligere kommentarer, eller overvejelser, omkring inddragelse af Emma, kan du skrive dem her. Hvor er hovedvægten lagt?	I alt (Antal)	I alt (procent)
Man bør se på hele familiens behov, derfor ikke relevant at snakke med Emma	5	25
Barnet skal ikke inddrages før aflastningen er bevilget	5	25
Har ikke svaret/irrelevante svar	10	50
I alt	20	100

Som det fremgår af tabel 6, har de forældre, som har skrevet kommentarer, der vedrører Emmas inddragelse, i deres besvarelse vægtet, at man bør se på hele familiens behov, og at barnet ikke skal inddrages, før aflastningen er bevilget. Disse to begrundelser vil blive behandlet mere indgående i nedenstående.

Man bør se på hele familiens behov, derfor ikke relevant at snakke med Emma

25 % af forældrene har i kommentarfeltet skrevet, at de i deres besvarelse har gjort sig overvejelser om, at Emma ikke bør inddrages, fordi man i beslutningen om aflastning bør tænke på hele familiens behov. En forælder skriver:

"Hun skal ikke spørges fordi det ikke skal være op til hende, men derimod et spørgsmål om hele familiens trivsel".

En anden forælder skriver:

"Familien er presset, og da jeg på egen krop kender dilemmaet, ved jeg, hvor langt man skal ud før man træffer en sådan beslutning. Der er et søskendebarn, som familien SKAL tænke på. De er vigtige for lillebrors fremtid, og det vil give ro til HELE familien".

Således mener disse forældre, at barnets perspektiv ikke skal inddrages særskilt, men at det er hensynet til den samlede familie, som bør vægtes. Dette kan ses som udtryk for, at forældrene mener, at Emmas forældre i denne situation bør anlægge en bevidst strategi om, at Emma får en position i familien på linje med de andre familiemedlemmer. Der skal således ikke tages særlige hensyn til Emma, men hendes behov skal balanceres mod de andre familiemedlemmers behov for aflastning (Tøssebro & Lundebj 2002).

At der skal tages hensyn til hele familien, når der træffes beslutning om aflastning, og dermed ikke ske særskilt inddragelse af barnet med funktionsnedsættelse, er også et dominerende synspunkt i de to interviewede forældrenes forståelse. Forælder B, som har sit barn i aflastning, siger:

"Altså min søn har ikke fået noget valg om han ville være der, fordi hans aflastning er for min skyld, for at vi kan bevare vores familie, og så datteren ikke fik større udfordringer end hun havde i forvejen. Så det er vigtigt, at hvis man får sådan et tilbud (om aflastning), så er man nødt til at kigge indad og finde ud af, hvad skal der til for at vi overlever som familie. (...) Man skal kunne sælge varen som en ide, men de skal ikke have lov til at bestemme det, fordi man gør det ikke for børnenes skyld, man gør det for at få nogle forældre til at overleve i det."

Forælder A er enig i dette synspunkt og siger ligeledes om at ansøge om aflastning:

"Altså jeg tænker, at du gør det for hele familien, når du gør det. Det er jo ikke et egoistisk behov, altså, det er jo for at lillebroderen også kan være der, og forældrene kan puste ud. Jeg synes det er forkert (at snakke med barnet inden beslutningen)".

At hensynet til hele familien træder før hensynet til barnet, ser de fleste forældre som en beskyttelse af barnet, idet der heri lægger et rationale om, at det er i barnets interesse, at familien "overlever" på længere sigt. De har altså en forståelse af, at barnet på grund af sit handicap har et særligt behov for en familie, som kan passe på det. Mor B sætter dette på spidsen ved at sige:

”Det skal ikke være for barnets skyld, og det bliver ikke for barnets skyld. Det bliver kun for barnets skyld på den måde, at det får nogle forældre som kan magte opgaven”.

Af besvarelsene ses det tydeligt, at flere forældre anvender rationalet om, at hvis interventionen på længere sigt kan anskues som hensigtsmæssig, så er barnets oplevelser og holdninger her og nu ikke så vigtige. En forælder skriver:

”Min egen erfaring siger mig, at forældrene bliver syge eller giver op, hvis de ikke får aflastning ude af huset. Emma har brug for forældre og et hjem. Begge dele kan forsvinde uden aflastning”.

En anden forælder skriver:

”Emma skal ikke inddrages i denne beslutning. Hvis familien splittes op, er det heller ikke til hendes fordel”.

Således anlægger flere forældre et udefra-perspektiv, hvori der ses tydelige spor af børnesynet ”det naturligt udviklede barn” og dermed en forståelse af, at de voksne bedst kan gennemskue, hvad der er bedst for barnet på længere sigt (Warming 2011). I denne vurdering indgår hensynet til familien på længere sigt og en forståelse af, at dette hensyn også i sidste ende er til barnets bedste.

Det er forældrenes ansvar, derfor skal barnet ikke inddrages

Den anden halvdel af forældrene, som har skrevet overvejelser i relation til Emma-vignetten, har angivet, at de mener, hun bør ikke inddrages, fordi det vil være for belastende for hende. Især vægtes det i disse forældres begrundelser, at beslutningen om aflastningen er de voksens ansvar, og at barnet derfor ikke skal involveres heri. En forælder skriver:

”Min erfaring er, at det er de voksne der skal tage beslutningerne og at vores børn med ADHD ikke kan hverken vurdere eller tage stilling til sådanne ting”.

At det er vigtigt for forældrene, at det er deres ansvar at træffe beslutninger i forhold til barnet, kommer ligeledes frem i interviewene. Mor B siger:

”Jeg bliver provokeret af, at man går ind og siger, at så små børn (Emma) skal tage stilling. Når man som forældre i den situation vælger, så skal man ikke spørge sine børn (...). Man

kan inddrage sine børn i noget, som de kan få lov til at bestemme noget omkring, man skal ikke inddrage dem i noget, som man er nødt til at tage en beslutning om selv”.

Ligeledes er dette et vigtigt tema for Mor A, som siger:

”Jeg tænker, at det faktisk er en forældrebeslutning. Hvis jeg går derhjemme og tænker ”jeg kan ikke mere”, så er det jo virkelig noget, jeg skal gøre op med mig selv. Om jeg er nået dertil, hvor jeg har brug for at finde en aflastning til ham, fordi det ødelægger hverdagen. Der er brug for et break. Man skal gøre det op med sig selv først, og for, at vi kan være ærlige over for vores børn, er vi nødt til at have taget beslutningen selv først”.

Således finder forældrene det vigtigt, at forældrene tager ansvaret for beslutningen på sig og først involverer barnet, når beslutningen er truffet. De vil altså dels beskytte barnet og dels kunne præsentere beslutningen om aflastning på en god måde. Således har forældrene også, som socialrådgiverne, et perspektiv, hvor de mener, at barnet ikke kan bidrage med noget, inden der træffes beslutning. Dette skyldes, at beslutningen skal tages under hensyn til hele familien, og fordi det er et forældreansvar at tage den slags beslutninger.

Forældrene ved, hvad der er bedst for barnet

I forlængelse af ovenstående overvejelser blev det ved interviewene af de to forældre tydeligt, at nogle forældre i deres holdning vedrørende Emmas inddragelse også vægter betydningen af, at forældrenes oplever sig taget alvorligt, når de henvender sig til socialrådgiveren. Hermed blev også temaet om at være afhængig af systemet bragt i spil. Mor B siger om mødet med systemet:

”Det jeg synes har været svært, er, at én ting er, at man skal sluge den kamel med at have fået et handicappet barn, det er godt nok op ad bakke og alt det der. Men også at skulle blive en del af et system. Det med selvbestemmelsen – den er eddermaneme kommet på prøve”.

I dette citat ses tydeligt moderens oplevelse af, at der er tale om en ufrivillig relation, hvor socialrådgiveren har magten. Moderen oplever generelt, at hendes mulighed for at bestemme selv bliver sat på prøve i mødet med systemet, hvilken hun finder frustrerende. I forlængelse heraf siger hun om mødet med systemet:

”Jeg synes, at man kan sige, at der mangler en ”lille smule” fleksibilitet i forhold til, at vi faktisk er nogen, som forsøger at få det hele til at hænge sammen. Så det er også derfor, jeg

tænker, at nogle af de her ting (aflastning), dem skal man altså ikke have alle de spørgsmål, om nu også er relevante (...) Og når vi snakker aflastning, så er der jo ingen grund til at give de her forældre endnu mere, at de skal ringe om, og de skal til møde om. For når de er nået dertil, så er behovet der."

"Man (socialrådgiveren) er nødt til at tro på, at de har behov for aflastning. For man kommer ikke som forælder og beder om aflastning, hvis man ikke tænker, at man er nået derud (...) Jeg tror, at når man er nået derud, så skal man heller ikke have spørgsmål, om det nu er relevant. For når man er nået derud, ER det relevant".

Ovenstående kan ses som et udtryk for moderens forsøg på "surviving" i et system, som hun oplever at være i en ufrivillig relation til. Hendes udgangspunkt er, at det er hende som forælder, der bedst ved, om der er behov for aflastning, og hun mener, at socialrådgiveren bør anerkende dette og herved også udvise respekt for det store daglige arbejde, som forældrene gør i forhold til barnet. Som følge heraf mener moderen, at socialrådgiveren uden videre bør acceptere og anerkende forældrenes behov for aflastning. Moderen oplever socialrådgiverens spørgsmål til aflastningsbehovet som irrelevante og nærmere undersøgelse heraf (herunder opringninger og møder) som det rene tidsspilde. Ud fra denne forståelse bliver samtale med barnet ligeledes irrelevant og grænseoverskridende, idet det kan anses som en kontrol af og tvivl om, hvorvidt forældrene reelt har et aflastningsbehov.

Mor A oplever det ligeledes svært at være afhængig af et system og siger om mødet med systemet:

"Men jeg tror, at nogen måske også er vant til, at der er så mange instanser indover, at de nærmest bliver frataget deres ret i forhold til deres eget virke i det her. (...) Man føler sig lidt umyndiggjort på nogle områder".

Især i interview med mor A bliver det tydeligt, at det ud fra logikken om, at når man som forælder ved, hvad der er bedst ens barn og familie, kan det være svært at forstå, hvad det er, socialrådgiveren skal snakke med barnet om. Mor A har tidligere prøvet, at en socialrådgiver i en anden sammenhæng ville have en samtale med hendes dreng, hvilket hun hverken forstod formålet med eller synes var en god ide. Hun siger:

”Jeg tror selv, at hun havde svært ved at finde ud af, hvad der skulle komme ud af det. Men nogen havde bestemt, at hun skulle have et børnemøde med ham. Fordi jeg spurgte flere gange ”Er det ikke noget, vi kan lade være med? Jeg forstår godt, at du skal møde (barn), men sådan et hjemmebesøg der, det er ikke noget for ham – det vil ikke give noget godt”. Jeg ville jo elske, hvis hun kunne have set ham rigtigt. (...) De (børnene) viser sig ikke fra den side, fordi de godt ved, at der kommer en ind, der er nogle forventninger, og de ved ikke helt, hvad det er for nogen, og hvordan de skal opføre sig og agere i det. Det bliver kunstigt, og det bliver ikke det rigtige billede af, hvordan barnet er”.

Det fremgår således, at moderen ikke føler sig hørt og har svært ved at forstå, hvad formålet med samtalen er. Hun udtrykker flere gange under interviewet, at hun tror, at formålet med samtalen er, at socialrådgiveren skal kontrollere, om hendes dreng virkelig er så krævende, som hun har beskrevet. Hun er frustreret over oplevelsen af kontrol, men også over, at socialrådgiveren tror, at hun kan se barnet ”rigtigt” ved at komme på et hjemmebesøg.

Således synes forældrenes forsøg på at opretholde en vis integritet og værdighed i forhold til at være afhængig af hjælp også at være en væsentlig faktor i forældrenes holdning om, at barnet ikke skal inddrages i undersøgelsesfasen. Forældre ønsker at blive mødt ligeværdigt, anerkendt og taget alvorligt, når de henvender sig med behov for kompenserende ydelser, herunder aflastning. En undersøgende tilgang fra socialrådgiverens side kan således opleves som kontrol og manglende anerkendelse af forældrenes behov og vurderinger.

Opsummering: Forældrenes overvejelser og begrundelser

Den store andel af forældre (71,4 %), som mener, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Emma, betragter ligeledes aflastning som en kompenserende ydelse. Hermed mener de også, at vurderingen af aflastningsbehovet bør ske under hensyn til den samlede families behov, hvorfor det ikke giver mening at inddrage barnet særskilt i denne proces. De har altså en forståelse af, at aflastningen ikke er for barnets skyld, men er en forældrebeslutning, som træffes af hensyn til hele familien, hvorfor barnet ikke har indflydelse på beslutningen.

I de to interviews med forældrene bliver det i forlængelse heraf tydeligt, at forældrenes holdning til inddragelse af Emma også må ses i relation til deres oplevelse af at være afhængige af støtte fra systemet. Forældrene udtrykker begge, at inddragelse af barnet og eventuel nærmere undersøgelse af familiens behov kan opfattes som udtryk for, at socialrådgiveren sætter tvivl ved, om de som forældre ved, hvad der er bedst for deres familie som helhed. Som led i forældrenes forsøg på "Surviving" i systemet og dermed forsøget på at opretholde en værdighed på trods af afhængigheden af hjælp kan socialrådgiverens spørgsmål, nærmere undersøgelse og eventuel samtale med barnet således opleves som en nedgørelsesteknik, hvor forældrenes kompetencer betvivles. Hermed er det ikke direkte inddragelsen af barnet i sig selv, som problematiseres af forældrene, men i langt højere grad de intentioner og kontrol, der opleves at ligge bag.

Samarbejdet mellem socialrådgiver og forældre, når der er bevilget aflastning

Anden del af analysen vil omhandle fasen fra bevillingen er givet, til der er et konkret starttidspunkt. Hermed vil den også tage udgangspunkt i besvarelsen af undersøgelsens anden vignette, som omhandler Gustav. I denne fase er det centralt, hvordan de voksne omkring barnet skal forberede og informere barnet om beslutningen om aflastning.

Nedenstående analyses første del vil således omhandle gensidige forventninger i samarbejdet mellem socialrådgivere og forældre i forbindelse med bevilling, mens anden del vil belyse den fase, hvor der er fastsat et konkret starttidspunkt, og barnet hermed skal informeres om aflastningen. Her er fokus: Hvem skal informere barnet, og hvad der skal vægtes i forklaringen? På baggrund heraf vil den teoretiske ramme i denne del af analysen hovedsageligt være den, som vedrører rolleteori, samt forskellige børne- og handicapsyn.

Forventninger til socialrådgiveren og forældrene, når der er bevilget aflastning

For at få indblik i respondenternes gensidige forventninger er socialrådgivere og forældre blevet spurgt om, hvordan de mener henholdsvis socialrådgiver og forældre bør handle i forbindelse med, at der bevilges aflastning. Svarfordelingen fremgår af tabel 7, hvor også sandsynligheden for enighed internt i de to grupper og mellem grupperne er opgjort.

Tabel 7: Svarfordelingen på spørgsmålene G1-G4 som vedrører bevillingsfasen

	Procent der har svaret ja S= socialrådgivere F= Forældre N= ()		Forskel i procent point	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to S er enighed om at svare: (I procent)		Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to F er enighed om at svare: (I procent)		Sandsynlighed for at der ved møde mellem S og F er enighed om at svare: (I procent)	
	S	F		Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
G1: Er du enig i forældrenes beslutning om at vente med at snakke med Gustav, indtil de ved hvornår han skal starte i aflastning?	87,1 (30)	80 (30)	7,1	75,9	1,7	64	4	69,7	2,6
G2: Mener du, at socialrådgiveren, i forbindelse med bevilling af aflastning bør tage initiativ til, at drøfte med forældrene, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?	67,7 (34)	60 (30)	7,7	45,8	10,4	36	16	40,6	12,9
G3: Mener du, at socialrådgiveren på nuværende tidspunkt bør tage initiativ til en samtale med Gustav?	14,7 (34)	10 (30)	4,7	2,2	72,7	1	81	1,5	76,8
G4: Mener du, at forældrene på nuværende tidspunkt bør gøre sig flere overvejelser om, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?	55,9 (34)	51,7 (29)	4,2	31,2	19,4	26,7	23,3	28,9	21,3

I alle spørgsmål har respondenterne haft muligheden for at svare "kan ikke svare". I ovenstående opgørelse er disse besvarelser ikke medregnet.

Som det fremgår af tabel 7, er der i forhold til de enkelte spørgsmål relativt stor enighed om svarfordelingen mellem grupperne, hvilket blandt andet ses ved, at forskellen højst udgør 7,7 procentpoint.

I de spørgsmål, der vedrører socialrådgiverens rolle og handlinger (G2 og G3), er sandsynligheden for enighed mellem en socialrådgiver og en forælder om, at socialrådgiveren ikke bør tage initiativ til at snakke med Gustav, 76,8 %. Sandsynligheden for enighed om, at socialrådgiveren bør tage initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan Gustav skal informeres, er 40,6 %. I forhold til socialrådgiverens rolle er der således meget høj sandsynlighed for enighed om rollen i forhold til Gustav, mens der er mindre sandsynlighed for enighed om hendes rolle i forhold til forældrene.

I spørgsmålene vedrørende forældrenes rolle og handlinger (G1 og G4) er der en sandsynlighed på 69,7 % for, at grupperne er enige med forældrene i at vente med at snakke med Gustav, indtil de har et konkret starttidspunkt. I spørgsmålet om, hvorvidt forældrene bør gøre sig flere

overvejelser, er sandsynligheden for enighed mellem socialrådgiver og forælder kun 28,9 %. I dette spørgsmål vil der i næsten lige så mange møder (21,3 %) være sandsynlighed for enighed om, at forældrene ikke bør gøre sig flere overvejelser. Således er der i begge grupper i forhold til dette spørgsmål enighed om at være uenige, hvilket bevirker, at der næsten er lige stor sandsynlighed for de fire udfaldsmuligheder af spørgsmålet.

Således vil der i mødet mellem socialrådgiver og forældre være høj sandsynlighed for enighed om forældrenes rolle i forhold til Gustav, men langt mindre sandsynlighed for enighed om, hvorvidt forældrene selv bør gøre sig flere overvejelser i forhold til at forberede informationen til Gustav.

For at komme forventningerne til roller og handlinger nærmere vil jeg i nedenstående, med inddragelse af de fire interview, først belyse socialrådgiveres og forældres holdninger til socialrådgivernes rolle og handlinger og efterfølgende holdningerne til forældrenes.

Socialrådgiverens holdning til socialrådgivernes rolle

På spørgsmålet om, hvorvidt socialrådgiveren i forbindelse med bevillingen af aflastning bør tage initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen, har 67,1 % af socialrådgiverne svaret ja. Sandsynligheden for enighed om dette mellem to socialrådgivere vil således være 45,8 %. Sandsynligheden er modsat 10,4 % for, at to socialrådgivere ville være enige om, at socialrådgiveren ikke bør tage initiativ.

I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt socialrådgiveren bør tage initiativ til at snakke med Gustav, er der høj sandsynlighed (72,7%) for enighed mellem to socialrådgivere om, at det bør hun ikke på nuværende tidspunkt.

Ved interview med de to socialrådgivere fremgår det, at de begge grundlæggende har en opfattelse af, at det er socialrådgiverens opgave at drøfte med forældrene, hvordan barnet får information om aflastningen. De har dog forskellige opfattelser af, hvem der bør tage initiativ til denne drøftelse, og i hvilket omfang forældrene har behov for sparring, og dermed også af deres egen rolle i denne situation.

Ved interviews med socialrådgiverne fremgår det, at socialrådgiver A ofte oplever, at forældrene er i tvivl om, hvordan de bedst får det sagt til barnet, mens socialrådgiver B siger, at hun i praksis sjældent oplever tvivl hos forældrene. Socialrådgiver A siger:

”Mange af dem (børnene) er jo svære at snakke med, det skal man også anerkende. Men det bliver sådan en ”jamen, hvordan skal vi sige det, og hvordan skal vi gøre det?”. Fordi langt de fleste forældre vil jo heller ikke gøre deres barn ondt. Barnet skal jo ikke forstå det sådan, at det bliver sendt væk. Og det er den oplevelse, at mange af forældrene tror, at de kommer til at formidle til børnene. Og det gør de måske også nogle gange”.

Mens socialrådgiver B siger:

”Men i de her sager, der er det jo tit forældrene selv, der har ønsket det (...), de er indstillede på, at det er det her, der skal ske. Jeg tror, det er nemmere for dem at formidle det, fordi de er sådan rimeligt afklarede med ”vi kan ikke holde det ud hjemme og det er derfor det her skal ske”, frem for hvis det er andre, der har vurderet det (§ 52). Så ja, de er mere rustet til at kunne tage den samtale. I langt de fleste situationer. Men hvis de konkret og direkte spørger mig, om jeg vil sige det, så synes jeg også, det kan være relevant”.

Der således forskel på socialrådgivernes holdning til og oplevelse af, i hvor høj grad forældrene har behov for sparring, idet socialrådgiver A oplever, og har en forståelse for, at samtalen kan være vanskelig for forældrene, mens socialrådgiver B mener, at forældrene er godt rustet til samtalen, fordi de i forbindelse med beslutningen om aflastning må have gjort sig mange overvejelser. Ligeledes ses det af citatet, at socialrådgiveren mener, at det er forældrene, der skal tage initiativ, hvis de har behov for hjælp til at fortælle om aflastningen til barnet.

Socialrådgiver B udtrykker i forlængelse heraf vanskeligheder med at identificere sig med rollen som sparringspartner for forældrene, idet hun oplever at mangle kompetencer hertil. Hun siger:

”Man kunne godt klæde forældrene på, men jeg tror bare ikke, at min..., altså at jeg som socialrådgiver ville kunne klæde forældrene godt nok på til at skulle have den samtale. Måske i nogle situationer.”

Socialrådgiver A oplever ligeledes, at hun kan mangle kompetencer i forhold til sparringen. Hun siger:

”Det er også derfor, at jeg nogle gange udliciterer det (til et rådgivningsforløb i familiebehandlingen). Fordi det bliver for svært for mig. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal agere i det og tænker, at jeg derfor bliver nødt til at have nogen, som har pædagogisk viden og værktøjer, der kan gøre noget andet.”

Socialrådgiver A har dog, til forskel fra Socialrådgiver B, en mulighed for at henvise forældrene videre til et rådgivningsforløb, såfremt hun ikke selv føler, hun kan give dem den rette sparring. Dette kan være medvirkende til, at hun i højere grad synes at kunne identificere sig med rollen som sparringspartner for forældrene og således også i højere grad end socialrådgiver B i praksis oplever en forventning og et behov for sparring fra forældrenes side.

Forældrenes holdning til socialrådgivernes rolle

I forældregruppen tegner der sig et lignende billede i forhold til sandsynligheden for enighed om socialrådgiverens rolle. Sandsynligheden er 81 % for enighed mellem to forældre om, at socialrådgiveren ikke bør tage initiativ til samtale med Gustav.

Ligeledes er der i forældregruppen, som i socialrådgivergruppen, mindre enighed om det spørgsmål, som vedrører socialrådgiverens rolle i forhold til forældrene, idet sandsynligheden for enighed om, at hun bør tage initiativ til drøftelse, blot er 36 %. Modsat er sandsynligheden 16 % for enighed om, at hun ikke bør tage initiativ til drøftelse.

De interviewede forældre mener begge, at socialrådgiveren bør tage initiativ til drøftelse med forældrene om informationen til Gustav i forbindelse med bevilling. Dette for at sikre, at forældrene føler sig klædt på til denne opgave. Mor B siger:

”Der kan jo godt være nogle forældre, som sidder og tænker: ”Hvordan tager jeg mon snakken? – det er en god ide med aflastning af hensyn til os – men hvordan fanden gør vi lige det?” (...). Socialrådgiveren kunne godt hjælpe de her forældre og sige: prøv at hør her, I skal sælge den

her vare (...) – altså jeg synes godt, at socialrådgiveren kunne hjælpe nogle af de forældre, som er i tvivl om, hvordan de tackler det”.

Hun mener ligeledes, at socialrådgiveren bør forholde sig til familiens trivsel i perioden, indtil der kommer en aflastningsplads, og selv gøre sig overvejelser om, hvordan familien kan hjælpes. Hun siger:

”Socialrådgiveren kan godt sige ”der er halvandet års ventetid, kunne jeg tilbyde et kursus eller et eller andet”. Det kunne man sagtens, fordi det er der jo også nogle, der har behov for. Så man kunne sagtens se på, hvad der kunne tilbydes, altså ”Jeg kan godt høre, at der er brug for aflastning, og det går jeg videre med, men måske i har brug for et kursus, og kunne det hjælpe lige nu?””.

En forælder underbygger dette synspunkt ved at skrive i kommentarfeltet i spørgeskemaet:

”Forældrene skal beslutte hvad der er bedste og socialrådgiveren skal kunne hjælpe dem med deres spørgsmål eller få andre til at kunne råde forældrene. Forældrene må ALDRIG føle sig alene i denne proces”.

Uenighed mellem socialrådgivere og forældre om socialrådgiverens rolle

Da der kun er 40,6 % sandsynlighed for, at der ved møde mellem en socialrådgiver og en forælder vil være enighed om, at socialrådgiveren bør tage initiativ til drøftelse med forældrene, er det interessant at se nærmere på sandsynligheden for de tre andre mulige udfald af dette spørgsmål. Herunder især, hvad den beregnede sandsynlighed er for, at en forælder i forbindelse med bevilling mener, at socialrådgiveren bør tage initiativ til drøftelse med forældrene (og dermed har svaret ja), mens socialrådgiveren mener, at socialrådgiveren ikke har en rolle i forhold hertil (og derfor har svaret nej). Beregningen fremgår af tabel 8.

Tabel 8: Beregnet sandsynlighed i procent for hver af de fire udfaldsmuligheder for spørgsmål G2 "Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med bevilling bør tage initiativ til at drøfte med forældrene hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?"

		Socialrådgivere		
		Ja	Nej	I alt
Forældre	Ja	40,6	19,4	60
	Nej	27,1	12,9	40
	I alt	67,7	32,3	100

Som det fremgår af tabel 8, vil der, når en socialrådgiver og en forælder mødes, i 19,4 % af møderne være en situation, hvor forældrene mener, at socialrådgiveren bør tage initiativ til drøftelse, mens socialrådgiveren ikke mener dette. Således kan der i 19,4 % af møderne opstå en situation, hvor forældrene har et ønske til socialrådgiverens rolle, men hvor socialrådgiveren ikke er enig heri. Der kan være flere årsager hertil, men det kan eksempelvis være, fordi socialrådgiveren ikke er bevidst om forældrenes ønske eller ikke mener, at det er hendes opgave at give denne sparring til forældrene.

Idet der er tale om en asymmetrisk relation, hvor socialrådgiveren i kraft af sin erhvervede position som socialrådgiver har magten til at tilrettelægge sagsforløbet, vil det ofte være socialrådgiverens vurdering, der er afgørende (Katzenelson 1994:140). Der vil således i denne type møder være en risiko for, at forældrenes behov ikke bliver italesat og drøftet, fordi socialrådgiveren på den ene side ikke vurderer, der er et behov, og forældrene på den anden side afventer, at socialrådgiveren tager initiativ eller ikke selv får spurgt på grund af generel usikkerhed på situationen.

Ligeledes ses af tabel 8, at der i 27,1 % af møderne vil være en situation, hvor socialrådgiverne mener, at socialrådgiveren bør tage initiativ til en drøftelse med forældrene, mens forældrene ikke mener, at socialrådgiveren bør gøre dette. Denne situation er dog ikke på samme måde problematisk, idet socialrådgiveren i forhold til denne type af møder må forventes at italesætte sin

vurdering. Hermed bliver der tale om en åben forhandling, hvor forskellige synspunkter har mulighed for at komme i spil, inden det besluttes, hvordan situationen gribes an.

Socialrådgivernes holdning til forældrenes rolle

Blandt socialrådgiverne er der høj sandsynlighed (75,9 %) for enighed om, at forældrene skal vente med at snakke med Gustav, indtil der er et konkret starttidspunkt for aflastningen.

Sandsynligheden for enighed er noget lavere i spørgsmålet om, hvorvidt forældrene bør gøre sig flere overvejelser om, hvordan Gustav informeres om aflastningen, idet sandsynligheden for enighed herom kun er 31,2 % i møde mellem to socialrådgivere. Der er således internt i socialrådgivergruppen uenighed om spørgsmålet om, hvorvidt forældrene bør gøre sig flere overvejelser, hvilket ligeledes illustreres af, at der på den anden side er en sandsynlighed på 19,4 % for enighed om, at forældrene ikke bør gøre sig flere overvejelser.

Ved interview med de to socialrådgivere fremgår det, at de begge mener, at forældrene på dette tidspunkt i sagsforløbet bør gøre sig flere overvejelser om, hvordan barnet skal informeres om aflastningen. Socialrådgiverne har dog lidt forskellige udgangspunkter for denne forventning til forældrene. Socialrådgiver A siger:

”Det mener jeg, at de skal gøre sig mange flere overvejelser om. Altså nogle gange siger jeg til forældrene, hvis det er lidt svært for dem at komme i gang, så kan man lave en liste, hvor de skriver, hvad kunne være fordelene, og hvad kunne være ulemperne (ved aflastningen for barnet). Sådan at de gør sig nogle overvejelser om, hvad der sker, når de fortæller det til barnet, hvad kan vi forvente, at han vil stejle over, og hvad kunne han synes var fedt. Altså de kender jo deres søn bedre, end jeg gør”

Socialrådgiver A begrundes hovedsageligt sin forventning med metodiske overvejelser i forhold til at få aflastningen til at lykkes bedst muligt:

”De skal være rolige i det øjeblik (de fortæller det), ellers smitter det af på barnet. Så bliver det ikke godt, så lykkes det jo ikke. Så bliver det splid og ballade og skrål og skrig, og jeg vil ikke af sted. Og så giver det jo ikke mening”.

Mens socialrådgiver B hovedsagligt begrundet dette med overvejelser om bevillingsgrundlaget og dermed ansvarsfordelingen:

”Jeg synes, det er forældrene, fordi et eller andet sted kan man jo sige, at jeg jo bare bevilger det, og så er jeg jo ude igen. Det er forældrene, der står i det hver dag. Så jeg tænker, at det forældrene, der har det største ansvar i forhold til at være ordentligt klædt på”.

Socialrådgiverne har således begge en forventning om, at forældrene kan og vil påtage sig ansvaret for at forberede samtalen med barnet bedst muligt, idet de mener, at dette også må være i forældrenes egen interesse. Begge socialrådgivere udtrykker i ovenstående citater, at forældrenes håndtering af samtalen med barnet er vigtig, idet måden, hvorpå barnet bliver informeret, kan få betydning for, hvordan aflastningen kommer til at fungere.

Forældrenes holdning til forældrenes rolle

I forbindelse med bevilling vil der i mødet mellem to forældre ligeledes ofte være sandsynlighed for enighed (64 %) om, at forældrene bør vente med at snakke med Gustav.

Der vil modsat være relativ lille sandsynlighed for enighed om, hvorvidt forældrene i forbindelse med bevilling bør gøre sig flere overvejelser om, hvordan Gustav informeres om aflastningen. Der vil således kun være en sandsynlighed på 26,7 % for enighed mellem to forældre om, at forældrene bør gøre sig flere overvejelser. I 23,3 % af møderne mellem forældrene vil der være enighed om at sige nej, og der er således uenighed om spørgsmålet internt i forældregruppen.

Begge de interviewede forældre mener, at forældrene på dette tidspunkt i sagsforløbet bør gøre sig flere overvejelser. Mor B understreger i denne forbindelse, at det også er vigtigt, at man som forældre drøfter og bliver enige om, hvordan man bedst griber samtalen an. Hun siger:

”Det er en god ide at få snakken med socialrådgiveren, men også at få taget snakken sammen (mellem forældrene) og blive nogenlunde enige. Det handler jo om, at hvis den ene står og slet ikke har ro i maven, så kan det godt være, at det er den anden. Jeg tænker jo lidt, at som forældre er man jo også nødt til, at når den ene er helt nede i kulkælderens, så må den anden jo

ligesom tage over, og det kan man også blive nødt til her. (...) Man må arbejde med nogle af de ting, som man selv er bange for, dem skal man helst ikke have solgt videre”.

Som det fremgår af citatet, mener denne mor, i tråd med socialrådgivernes holdning, at det er forældrenes eget ansvar at arbejde med de barrierer, der kan være til hinder for, at de får givet informationen godt videre til barnet.

I interviewet med Mor A har hun i sin forståelse af forældrenes ansvar ligeledes fokus på, at barnet med ADHD har brug for en detaljeret forklaring, hvorfor forældrene bør gøre sig nøje overvejelser om, hvordan de vil gribe samtalen an. Hun siger:

”Man er nødt til at gøre sig mange tanker og overvejelser hver evig eneste gang, man skal fortælle noget. Hvordan det skal præsenteres, hvem der skal præsentere det og så videre. Og så skal du have tænkt over, (hvad du svarer), hvis han siger ”hvor mange børn er der”, eller ”hvor er det henne”, altså alle de spørgsmål der, dem skal du virkelig have tænkt igennem”.

De interviewede socialrådgivere og forældre er således enige om, at forældrene bør gøre sig flere overvejelser og i forlængelse heraf påtage sig ansvaret for at få aflastningen til at lykkes ved at forberede sig, således at informationen bliver overleveret til barnet på bedst mulige måde. Ligeledes giver begge forældre, som socialrådgiverne, udtryk for, at de opfatter det som en vigtig samtale, som kan have betydning for, om aflastningen kommer til at fungere. Dette er især tydeligt hos Mor B, der taler om, at de ting man som forælder selv er bange for i forhold til aflastningen, ikke skal gives videre til barnet.

Opsummering: Holdninger til socialrådgivers og forældres rolle i forbindelse med bevilling

I forhold til socialrådgiverens rolle er der mellem socialrådgivere og forældre relativt høj sandsynlighed (76,8 %) for enighed om, at socialrådgiveren ikke bør snakke med Gustav i forbindelse med, at der er givet bevilling.

Der er langt mindre sandsynlighed (40,6 %) for enighed om, at socialrådgiveren bør tage initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan Gustav informeres om aflastningen. Ved beregning ses det, at der i 19,4 % af møderne mellem socialrådgiver og forældre vil være sandsynlighed for uenighed på

den måde, forældrene mener, at socialrådgiveren bør tage initiativ til drøftelse, men hvor socialrådgiveren ikke mener det. Hermed opstår risiko for, at forældrene ikke får opfyldt deres eventuelle behov for sparring i forbindelse med deres overvejelser om, hvordan barnet bedst informeres om aflastningen.

De interviewede socialrådgivere har en forskellig opfattelse af forældrenes behov for sparring og som følge heraf en forskellig opfattelse af, hvad deres rolle bør være. Den ene socialrådgiver oplever stort behov hos forældrene og ser det som hendes opgave at tage initiativ til drøftelsen i forbindelse med bevillingen, mens den anden socialrådgiver mener, at forældrene i forbindelse med ansøgningen har gjort sig så mange overvejelser, at der sjældent vil være behov for sparring. Det er denne rådgivers opfattelse, at forældrene selv bør tage initiativ til sparring, hvis behovet opstår. Begge rådgivere oplever at mangle kompetencer i forhold til at give forældrene den rigtige sparring.

De interviewede forældre mener ligeledes begge, at det er socialrådgiverens opgave at tage initiativ til drøftelse ved bevilling af aflastning.

I forhold til forældrenes rolle er der høj sandsynlighed for enighed mellem socialrådgivere og forældre om, at forældrene bør vente med at snakke med Gustav, mens der er mindre sandsynlighed (28,9 %) for enighed om, at forældrene bør gøre sig flere overvejelser. Således er der næsten en ligeså stor enighed om at sige nej, som der er enighed om at sige ja.

Begge de interviewede socialrådgivere mener, at forældrene bør gøre sig flere overvejelser. De er relativt enige i deres begrundelser herfor, idet de lægger vægt på, at det er forældrenes ansvar at forberede aflastningen bedst muligt, idet dette også er i deres egen interesse på længere sigt.

Hvem skal fortælle Gustav at han skal i aflastning – og hvordan?

For at få yderligere indblik i socialrådgiveres og forældres holdninger til roller og forventninger i samarbejdet omkring information til Gustav har jeg efter den anden del af Gustav-vignetten spurgt, hvem de mener, bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning. Svarfordelingen fremgår af tabel 9.

Tabel 9: Svarfordelingen på spørgsmålet "Hvem mener du bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning på "Solhøj"?"

	Procent der har valgt denne svarmulighed Socialrådgivere N= 35 Forældre N= 30		Forskel i procentpoint	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to socialrådgivere er enighed herom (procent):	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to forældre er enighed om herom (procent):	Sandsynlighed for at der ved møde mellem en socialrådgiver og en forælder er enighed herom (procent):
	Socialrådgiver	Forældre				
Forældrene	68,6	73,3	4,7	46,2	53,7	50,3
Socialrådgiveren	2,9	0	2,9	0,08	0	0
Forældre og socialrådgiveren i fællesskab	22,9	26,7	3,8	5,2	7,1	6,1
Andre	5,7	0	5,7	0,3	0	0
I alt	35 100	30 100				

Som det fremgår af ovenstående tabel, mener 68,6 % af socialrådgiverne og 73,3 % af forældrene, at det er forældrene, der bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning. Sandsynligheden for enighed herom i mødet mellem en socialrådgiver og en forælder er dermed 50,3 %.

Den resterende del af forældregruppen (26,7 %) har svaret, at forældrene og socialrådgiveren i fællesskab bør fortælle det til Gustav, mens der i socialrådgivergruppen er 22,9 %, der mener, at forældrene og socialrådgiveren i fællesskab skal fortælle Gustav om aflastningen.

For at få yderligere indblik i sandsynligheden for uenighed i spørgsmålet om, hvorvidt det er forældrene alene, der bør snakke med barnet, har jeg i tabel 10 beregnet de fire udfaldsmuligheder for svaret "forældrene".

Tabel 10: Beregnet sandsynlighed i procent for hver af de fire udfaldsmuligheder for svarmuligheden "Forældrene"

		Socialrådgivere		
		Ja	Nej	I alt
Forældre	Ja	50,3	23	73,3
	Nej	18,3	8,4	26,7
	I alt	68,6	31,4	100

Som det fremgår af tabel 10, vil der i 18,3 % af møderne mellem socialrådgiver og forældre kunne opstå en situation, hvor socialrådgiverne mener, at der er forældrene alene, der bør snakke med Gustav, mens forældrene mener, at forældrene i fællesskab med socialrådgiveren bør snakke med barnet. Socialrådgiveren har således en forventning om, at forældrene selv kan varetage samtalen med Gustav, mens forældrene mener, at socialrådgiveren skal deltage i denne samtale.

I denne situation er der, på grund af den asymmetriske relation i mødet, risiko for, at forældrene ikke selv får italesat deres ønske om, at socialrådgiveren deltager, og derfor uden yderligere drøftelse påtager sig at have samtalen med barnet alene. Hermed er risiko for, at barnet ikke får informationen på optimal vis.

Ligeledes vil der i 23 % af møderne kunne opstå en situation, hvor forældrene mener, at det kun er forældrene, der skal snakke med Gustav, mens socialrådgiveren mener, at samtalen bør håndteres på en anden måde. I denne type af møde, hvor socialrådgiveren selv mener, at hun har en rolle i forhold til at fortælle Gustav om aflastningen, vil socialrådgiveren formodentlig tage initiativ til drøftelse af spørgsmålet, og der vil hermed være tale om en åben uenighed. Således vil det være op til en åben forhandling mellem de to parter at nå frem til, hvordan samtalen med Gustav bedst gribes an.

I det nedenstående vil socialrådgivere og forældres begrundelser og overvejelser i relation til, hvem der skal fortælle Gustav om aflastningen, blive udfoldet yderligere.

Socialrådgivernes faglige overvejelser i relation til, hvem der bør fortælle om aflastningen

Den andel af socialrådgiverne (68,6 %), som har svaret, at de mener, at det er forældrene, der bør snakke med Gustav, er i spørgeskemaet efterfølgende blevet bedt om at angive, hvilke af 6 udsagn som de mente bedst og næstbedst begrundede dette. I tabel 11 er socialrådgiverens angivelser af de bedste og næstbedste begrundelser opgjort.

Tabel 11: Hvilke af nedenstående udsagn mener du bedst begrundet, at det er forældrene der bør snakke med Gustav?

Socialrådgivere N= 14	Antal gange svarmuligheden er markeret som bedste eller næstbedste begrundelse
Det er mest trygt for Gustav at snakke med forældrene	10
Forældrene kender Gustav bedst	7
Forældrene har gode ressourcer til at tage snakke med Gustav	5
Forældrene og Gustav har brug for at gå igennem processen sammen	5
Gustav har kun mødt socialrådgiveren en enkelt gang	0
Andet	1

Som det fremgår af tabel 11, har socialrådgiverne flest gange markeret (10), at den bedste eller næstbedste begrundelse er, at det er mest trygt for Gustav at snakke med forældrene. Således synes flere socialrådgivere i deres begrundelse at have beskyttelse af Gustav for øje.

Ligeledes mener flere (7), at den bedste eller næstbedste begrundelse er, at forældrene kender Gustav bedst. Heri kan lægge en forståelse af, at forældrene vil være de mest kompetente til at snakke med Gustav.

Socialrådgiverne er i et af spørgeskemaets åbne spørgsmål ligeledes blevet bedt om at skrive deres faglige overvejelser i relation til henholdsvis socialrådgivers og forældres rolle i forhold til at fortælle om aflastningen. I nedenstående tabel 12 er besvarelsenerne for den andel af socialrådgiverne, som har svaret, at forældrene bør fortælle Gustav om aflastningen, kategoriseret.

Tabel 12: Kategorisering af faglige overvejelser for de socialrådgivere som har svaret, at forældrene bør fortælle Gustav om aflastningen. N= 24.

I casen vedrørende Gustav blev du bedt om, at forholde dig til hvem der bedst fortæller barnet om aflastningen. Hvilke faglige overvejelser gør du dig i forhold til henholdsvis socialrådgiverens roller og forældrenes rolle når aflastningen bevilges jf. Servicelovens § 44, jf. 84, stk. 1?	Andel som har vægtet svarmuligheden (Antal)	Andel som har vægtet svarmuligheden (Procent)	Samlet (procent)
Det er mest trygt at forældrene fortæller det til Gustav	8	33,3	45,8
Der er mest trygt + socialrådgiver kan vejlede eller deltage	3	12,5	
Forældrene har ansvar for at fortælle Gustav at han skal på Solhøj	3	12,5	41,7
Forældrene har ansvar + kan inddrage rådgiver ved behov	7	29,2	
Det er socialrådgivers ansvar at klæde forældre på	1	4,2	4,2
Har ikke svaret	2	8,3	8,3
I alt	24	100	100

Som det fremgår af tabellen, har tilsammen 45,8 % af socialrådgiverne skrevet, at deres faglige overvejelser omhandler, at det er mest trygt for Gustav, at forældrene fortæller ham om aflastningen. 13,6 % af disse har herudover skrevet, at de mener, at socialrådgiveren kan vejlede forældrene eller eventuelt deltage ved behov. Denne andel af socialrådgiverne har således vægtet hensynet til Gustav i deres besvarelse.

Herudover har tilsammen 41,7 % af socialrådgiverne skrevet, at deres faglige overvejelser vedrører, at det er forældrenes ansvar at fortælle Gustav, at han skal i aflastning. 31,8 % af disse har herudover skrevet, at forældrene kan inddrage socialrådgiveren ved behov. Således har en stor andel af socialrådgiverne en forventning om, at forældrene taler med barnet, ud fra en opfattelse af, at dette ansvar følger med forældreren i disse aflastningssager. Dette understreges af, at 31,8 % af direkte har skrevet, at forældrene selv har ansvar for at inddrage socialrådgiveren ved behov.

Ved interviewene fremgår det, at Socialrådgiver A især vægter forældrenes ansvar ud fra metodiske overvejelser, hun siger:

”Altså, jeg synes som udgangspunkt, så SKAL forældrene. Der er nogle enkelte, som ikke kan, men så skal de være en del af det. For ellers så føler barnet sig forkert. Så hvis forældrene siger ”det er lettere hvis du bare...”, så siger jeg ”jamen, prøv at høre her, jeg kan jo ikke dække jer ind overfor jeres barn. Fordi jeg kan jo ikke komme her og beslutte det uden I er en del af det, og det ved børnene altså også godt. Så vi kan ikke vende det den vej rundt – at jeg bliver ”bad cop”, det løser ikke jer – I skal finde ud af at snakke med barnet, så I ikke sidder med skyldfølelse over det”.

Baggrunden for Socialrådgiver A's holdning er således især metodiske overvejelser, idet hun mener, at forældrene bliver nødt til at tage ansvaret over for barnet, hvis aflastningen skal lykkes. Ligeledes har hun i sine metodiske overvejelser også fokus på, at det også for forældrene er bedst, hvis de formår selv at snakke med barnet.

Denne type af metodiske overvejelser i relation til roller ses også hos enkelte andre rådgiver. Eksempelvis skriver en anden socialrådgiver i sin besvarelse af det åbne spørgsmål:

"Rådgiver skal ikke deltage fordi hun ikke kender Gustav og hans måde at reagere på. Ydermere, når rådgiver så er "væk" er det alligevel nødvendig at forældrene kan snakke med Gustav om aflastningen og være en del af processen. De kan ikke lægge ansvaret over på rådgiver qua dårlig samvittighed eller for at udgå en konflikt med Gustav".

Flere socialrådgivere har i deres faglige overvejelser om, at det er forældrenes ansvar, vægtet, at der er tale om en § 44-aflastning, hvilket bevirker, at der er en forventning om, at der er tale om ressourcestærke forældre, der på en hensigtsmæssige måde selv kan varetage samtalen. En rådgiver skriver i besvarelsen af det åbne spørgsmål:

"Når aflastningen bevilges efter § 44, betyder det også at det er ressourcestærke forældre som selv kan formidle aflastningstilbud på en god og tryk måde, uden at barnet behøver at forhold sig til kommune og socialrådgiver mv."

Mens en anden skriver:

"Da det er en § 44, jf. 84, mener jeg, at det er forældrene der bedst formidler dette. Hvis forældrene har bekymringer eller andet, finde vi i fællesskab en løsning de er trykke ved. Hvis vi havde talt § 52, 3,5 havde jeg forholdt mig helt anderledes til min rolle i sagen".

Således synes brugen af standardklassifikationer og tommelfingerregler og den deraf følgende automatisering af service (Winter & Nielsen 2008:120) for nogle socialrådgivere også at være i spil i forhold til holdninger om forældrenes rolle, når barnet skal informeres om aflastningen. Flere socialrådgivere har således under henvisning til bevillingsparagraffen, og uden at forholde sig konkret til den beskrevne forældre-usikkerhed i vignetten, en holdning om, at samtalen er forældrenes ansvar. Hermed synes flere socialrådgivere at videreføre deres forståelse af forældrenes rolle og ansvar i relation til forskellen på § 44 og § 52 til fasen efter, der er sket

bevilling. Dette betyder, at de ikke forholder sig til, hvilke ressourcer og udfordringer forældrene konkret har i forhold til gennemførelse af samtalen, men blot en standardiseret opfattelse af, at dette er en forældreopgave.

Socialrådgivernes faglige overvejelser om, at samtalen bør varetages i fællesskab

22,9 % af socialrådgiverne har svaret, at de mener, at socialrådgiveren og forældrene i fællesskab bør fortælle Gustav om aflastningen. Halvdelen af disse rådgivere har i deres faglige overvejelser skrevet, at en fælles samtale åbner mulighed for, at socialrådgiveren kan tage ansvaret for beslutningen om aflastning og dermed mindske risikoen for, at Gustav føler sig afvist af forældrene. En af disse rådgivere skriver:

”Set ud fra forældrenes perspektiv, er det en ”falliterklæring” ikke selv at kunne fortælle det, for de står med reaktionen i det daglige. Omvendt kan det mindske reaktionen overfor forældrene, at det er myndigheden der siger, at han skal i aflastning for at mindske konflikterne mellem ham og søskende grundet hans ADHD. Så har de en fælles at ”give skylden”.

En anden rådgiver skriver:

”Forældrene kan være skyldstynget, og det kan påvirke den måde de fortæller barnet om det. Det kan være en god ide, at socialrådgiveren fortæller det, og tager myndighedsrollen på sig. (...) Det kan tage noget af forældrenes skyldfølelse og mindske risikoen for at barnet føler sig afvist af forældrene”.

Således har de rådgivere, der har angivet, at samtalen bør tages i fællesskab, den modsatte opfattelse af socialrådgiveres og forældres roller end en stor del af de rådgivere, der mener, at det kun er forældrene, der bør snakke med Gustav. Mens flere af den andre socialrådgivere har en opfattelse af, at forældrene bør påtage sig ansvaret for at få aflastningen til at lykkes bedst muligt, har disse socialrådgivere således en opfattelse af, at socialrådgiveren bør påtage sig et ansvar over for barnet for at få aflastningen til at lykkes bedst muligt. Dette illustrerer de uenigheder i de faglige vurderinger, som kan være i spil i socialrådgivergruppen, og ligeledes området

kompleksitet, idet der kan være relevante begrundelser og faglige overvejelser for forskellige vurderinger i samme sag.

Forældrenes overvejelser i relation til, hvem der bør fortælle om aflastningen

Den andel af forældrene (73,3 %), der har svaret, at det er forældrene, der skal fortælle Gustav om aflastningen, har ligeledes angivet, hvilke udsagn de mener bedst og næstbedst begrundet dette. Ingen af forældrene har i deres besvarelse skrevet kommentarer, som vedrører forældrenes rolle, hvorfor dette ikke er inddraget i nedenstående.

Forældrenes angivelser af de bedste og næstbedste begrundelser fremgår af tabel 13.

Tabel 13: Hvilke af nedenstående udsagn mener du bedst begrundet, at det er forældrene der bør snakke med Gustav?

Forældre n = 17	Antal gange svarmuligheden er markeret som bedste eller næstbedste begrundelse
Forældrene kender Gustav bedst	13
Det er mest trygt for Gustav at snakke med forældrene	12
Forældrene og Gustav har brug for at gå igennem processen sammen	6
Forældrene har gode ressourcer til at tage snakke med Gustav	2
Gustav har kun mødt socialrådgiveren en enkelt gang	1
Andet	0

Som det fremgår, har forældrene vægtet de samme begrundelser som socialrådgiverne, nemlig at forældrene kender Gustav bedst, og at det er mest trygt for ham at snakke med forældrene.

Interviewene med de to forældre underbygger ligeledes, at disse begrundelser og forventninger i høj grad er til stede hos forældrene. Mor A har i denne sammenhæng især fokus på hensynet til barnet og siger:

”Det er for upersonligt (at det er socialrådgiveren der snakker med barnet). De kender slet ikke barnet, indgangsvinklen til det, og hvor længe man skal blive siddende (...). Det jo ikke sikkert, at det dækker det hele, det er ikke sikkert, at det er fyldestgørende nok for ham. Det kan man ikke. Og det er også alt for upersonligt, for det er da om noget PERSONLIGT, at en anden (aflastningssted) skal have ansvar for ens barn”.

Og i forlængelse heraf:

”Du står jo til rådighed for de spørgsmål, som efterfølgende måtte komme. Hvis I sidder sammen og spiser, og han spørger ”hvor lang tid tager det at køre derud i bilen”, så siger

man jo ikke, at det har vi talt om. Man følger hele tiden op på det, og det er forælderen til rådighed for”.

Mor B siger om samme tema:

”Det er ikke socialrådgiveren, der skal gøre det (snakke med barnet). Et barn skal ikke forholde sig til en sagsbehandler. Det er rigeligt, at vi andre skal det, synes jeg”.

I interviewene kommer det frem, at begge mødre i forhold til dette spørgsmål også i høj grad vægter det ansvar, som de begge understreger følger med forælderrollen - herunder at tage ansvaret for de svære beslutninger i forhold til barnet. Mor A siger:

”Det ville være en falliterklæring for mig, hvis jeg havde brug for, at en socialrådgiver talte med mit barn. Jeg ville aldrig... Det er jo mit ansvar, det er det faktisk. Det er mig, der har været med til at beslutte det. (...) Jeg ville aldrig nogensinde være i tvivl om, at det er mit ansvar. Jeg kan sagtes bede om hjælp, det er ikke det, men det er mit ansvar, og det er VIRKELIG mit ansvar”.

Mens mor B siger:

”Det er jo også os, der skal sende dem af sted og modtage dem, når de kommer hjem. Det er jo ikke sagsbehandleren”.

Således har også opfattelsen af forælderrollen, og det heraf følgende ansvar, også stor indflydelse på mødrenes holdninger. Ligeledes udtrykker de begge, at det ikke vil være meningsfuldt, at de ikke var med til denne samtale, idet det jo er dem, der er sammen med barnet i hverdagen og skal få aflastningen til at fungere i praksis.

Hvad bør vægtes i forklaringen til Gustav?

Den sidste del af analysen vil, i forlængelse af ovenstående, omhandle socialrådgiveres og forældres syn på, hvad der skal vægtes i forklaringen til Gustav, når han informeres om, at han skal i aflastning. I forbindelse med Gustav-vignetten er respondenterne blevet spurgt om, hvad de mener, bør vægtes mest i forklaringen til Gustav. De har skullet vælge mellem tre svarmuligheder,

hvor de to første svarmuligheder er forsøgt formuleret således, at de hver især repræsenterer forskellige syn på barnet og funktionsnedsættelsen.

Den første mulighed "At han skal i aflastning for at få nogle gode oplevelser sammen med andre børn" repræsenterer et syn på barnet, som henter inspiration fra den skævhed i litteraturen, som Priestley (1998) betegner som "A preoccupation with vulnerability". Her defineres barnet med funktionsnedsættelse som et passivt offer med behov for omgivelsernes omsorg og beskyttelse. Hermed bliver barnet objektgjort og ses dermed ikke som selvstændigt handlende væsen med indsigt i egne vanskeligheder (Tøssbro & Lundebj 2002:33). Ligeledes lægger denne valgmulighed sig op af børnesynet i idealtyperne "Det formbare barn" og "Det naturligt udviklede barn", hvor barnet ikke har indsigt i egne vanskeligheder og derfor skal beskyttes mod viden om, hvad funktionsnedsættelsen betyder for resten af familien (Warming 2001).

I modsætning hertil repræsenterer svarmuligheden "At han skal i aflastning, fordi han og resten af familien har brug for en pause fra konflikternes, som opstår på grund af hans ADHD" en forståelse af barnet, som i højere grad peger i retning af børnesynet i det ny barndomsparadigme, hvor barnet ses som en selvstændig aktør, der skaber sin kontekst såvel som den skabes af barnet (James, Jenks & Prout 1999), og derfor også er opmærksom på egne vanskeligheder og de konflikter, der opstår i hjemmet. Svarfordelingen og resultat af z-test fremgår af nedenstående tabel 14.

Tabel 14: Svarfordelingen på spørgsmålet: "Hvad mener du, at der skal lægges mest vægt på, når det forklares til Gustav, at han skal i aflastning?"

	Antal/procent der har valgt denne svarmulighed		Forskel i procent-point	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to socialrådgivere er enighed herom (procent):	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem to forældre er enighed om herom (procent):	Sandsynlighed for, at der ved møde mellem en socialrådgiver og en forælder er enighed herom (procent):
	Socialrådgivere	Forældre				
At han skal i aflastning for at få nogle gode oplevelser sammen med andre børn	30 b 85,7	19 a 63,3	22,4	73,4	40,1	54,2
At han skal i aflastning, fordi han og resten af familien har brug for en pause fra konflikterne, som opstår på grund af hans ADHD	2 a 5,7	3 a 10	4,3	0,3	1	0,6
Andet	3 a 8,6	8 a 26,7	18,1	0,7	7,1	2,3
I alt	35 100	30 100				

Som det fremgår af tabellen, mener 85,7 % af socialrådgiverne og kun 63,3 % af forældrene, at de gode oplevelser skal vægtes i forklaringen til Gustav. Der er hermed 22,4 procentpoint i forskel på de to grupper. Ved z-test ses det ligeledes, at der er en signifikant forskel på de to grupper i forhold til denne svarkategori.

Størstedelen af begge grupper mener dog, at det er de gode oplevelser, der bør vægtes, hvorfor der på trods af den signifikante forskel mellem grupperne er en sandsynlighed på 54,2 % for enighed mellem grupperne om, at denne forklaring bør vægtes.

Den signifikante forskel er dog alligevel interessant, idet den kan tyde på, at der hos en andel af forældrene er en anderledes forståelse af børnenes indsigt i egne vanskeligheder end hos socialrådgiverne. Det er dog i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at denne andel af forældre ikke udelukkende har valgt muligheden "alle har brug for en pause", men at flest af disse forældre har valgt muligheden "andet" og efterfølgende begrundet dette. Disse forældre har i deres begrundelser stort set alle skrevet, at de mener, at de to svarmuligheder bør kombineres, idet børnene med ADHD er bevidste om deres vanskeligheder, men ikke mener, at det udelukkende er dette, der bør vægtes. En forælder skriver:

"En kombinationen af ovenstående. Gustavs alder i betragtning, så er han klar over hvad hans ADHD gør i relationerne og han ønsker dem ikke. Så gode oplevelser for Gustav og mindre konflikter i hjemmet og deraf positiv energi til Gustav og resten af familien."

Og en anden forælder skriver:

"Begge dele, da Gustav godt selv ved de har mange konflikter hjemme og sikkert også selv er træt af det, samtidig med han har brug for positive oplevelser med andre børn."

Mor A underbygger ligeledes denne forståelse i interviewet:

”Hvis mit barn nogensinde skulle i aflastning, så ville det være, fordi jeg har brug for det. Så ville det ikke være, fordi det er bedst for (barnets navn), for det bedste for ham, det er at være hjemme. (...) Men jeg tænker, at der er en meget større risiko for, at barnet kommer til at føle sig forkert (ved at vægte gode oplevelser). For barnet ved det da godt. De er jo ingen hemmelighed, der er en grund til, at han går i en centerklasse, det er jo, fordi han har ADHD. Så de kan føle sig mere forkerte af at få den forklaring pålagt”.

Således synes både den andel af forældrene, der har valgt anden og den tredje svarmulighed, at have et mere nuanceret blik på børnenes forståelse af egen situation, hvilket betyder, at de ikke mener, at gode oplevelser kan vægtes mest i forklaringen. Derimod udtrykker de, at man er nødt til at være ”ærlig” for at undgå, at barnet kommer til at føle sig forkert. Hermed ses, at nogle forældre også forstår samtalen med barnet som et led i en proces, hvor barnet skal have mulighed for at skabe mening i det, der sker (Guldbrandsen m.fl. 2012). Det afspejler et syn på barnet som en selvstændig aktør, hvis forståelse af sig selv og problemstillingerne dannes i samspil med de nære omgivelser.

Socialrådgivere og forældre, som har valgt muligheden ”de gode oplevelser”, synes modsat at have vægtet overvejelser, som sigter på at opnå målet om en velfungerende aflastning.

Socialrådgiver B, som har svaret, at det er de gode oplevelser, der bør vægtes, underbygger ved interviewet sit svar på følgende måde:

”Jeg synes selvfølgelig også, at han skal vide, hvorfor det egentlig er, at han skal i aflastning, men jeg synes også, at man skal passe på ikke at gøre det sådan, at det er ham, der er et problem. Fordi den oplevelse tror jeg de fleste af de børn har, at det er dem, der er forkerte, at det er dem, der er problemet, og at der ikke er nogen, der holder af dem. Så derfor synes jeg, at det er vigtigt, at de får at vide, at det er for at give dem nogle gode oplevelser. Og det får langt de fleste heldigvis. (...). Og for at barnet får den her gode oplevelse, så er det også vigtigt, at man siger, at det BLIVER en god oplevelse. (...) Og det er også derfor, at det er så vigtigt med budskabet, for hvad er det egentlig, man gerne vil nå frem til? Det er jo ikke, at de skal føle sig forkerte eller dårlige eller...”.

I denne socialrådgiveres faglige overvejelse indgår således et fokus på at nå målet, som er en god aflastning for barnet, hvorfor det som følge heraf ikke giver mening at tale med barnet om noget, som kan få det til at føle sig "forkert".

Mor B, som ligeledes har svaret, at de gode oplevelser bør vægtes, mener også at målet bør være i fokus, siger:

"Man kan ikke som forældre sende sit barn i aflastning med ro i maven, hvis man tænker, det er en straf. Så det skal være et sted, som er passende, det skal være interessant, det skal ikke bare være opbevaring (...). Det er rigtigt vigtigt, at når man som forælder har sagt ja til aflastning, at man så med ro i maven kan sige "nu pakker jeg den her taske til dig og sovedyret er med", det er rigtigt vigtigt, når man skal sælge varen, at man selv har ro med det. Hvis man tænker, at aflastningsstedet ikke er godt, og hvordan skal det mon gå, så er det jo svært".

Og i forlængelse heraf:

"Det er vigtigt, at man går ind i, at det er en god ide, og så høste. Altså sælge varen og så høste selv ved at kunne sige "puha, nu er han af sted, og det bliver bare godt. Nu kan jeg sætte mig her, og der er ikke to børn, der tæver hinanden, og jeg kan måske få lov til at sove", hvis det er det, som det handler om".

Således fokuserer denne mor også i høj grad på målet og på det at sælge varen bedst muligt, hvorfor hun finder det naturligt at vægte de gode oplevelser i forklaringen til Gustav. I denne forståelse ses i høj grad elementer fra børnesynet "det naturligt udviklede barn", hvor den voksne ved, hvad der er bedst for barnet, og hvor barnets negative holdning kan manipuleres, således at barnet bliver en medspiller på den voksnes dagsorden (Warming 2011). Dette ved "at sælge varen", således barnet kommer i aflastning til hele familiens bedste.

Opsummering: Hvem bør informere om aflastningen - og hvordan?

I spørgsmålet om, hvem der bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning, er sandsynligheden 50,3 % for enighed mellem socialrådgivere og forældre om, at det bør forældrene gøre. Der vil således i

halvdelen af møderne være enighed herom. Der er i 18,3 % af møderne sandsynlighed for, at der vil opstå en situation, hvor socialrådgiveren mener, at det kun er forældrene der bør snakke med Gustav om aflastningen, men hvor forældrene mener, at socialrådgiveren bør deltage.

Socialrådgiverne og forældrene er også her relativt enige om begrundelserne for, at det er forældrene, der bør snakke med Gustav. Begge grupper vægter, at det er mest trygt for Gustav, og at det er forældrenes ansvar. Herunder, at det er vigtigt for processen, at forældrene tager ansvaret på sig. Få socialrådgivere mener, at socialrådgiveren bør påtage sig ansvaret for beslutningen om aflastning over for barnet, den hermed ikke belaster relationen mellem barn og forældre.

I forhold til hvad der bør vægtes i forklaringen til Gustav, opstår eneste signifikante forskel i Gustav-delen af undersøgelsen. En større andel af socialrådgiverne end forældrene mener, at man bør vægte de gode oplevelser i forklaringen til Gustav om aflastningen. Færre forældre mener dette og har derimod angivet enten "alle har brug for en pause" eller andet. Af begrundelserne for andet ses det, at forældrene mener, at barnet er bevidst om sine vanskeligheder, hvorfor dette bør inddrages i forklaringen. Dette kan tolkes således, at forældrene mener, at samtalen er et led i en proces, hvor barnet skal have mulighed for at skabe mening i det, som sker.

Socialrådgiverne og de forældre, der har valgt muligheden "gode oplevelser", synes at have fokus på målet om en god aflastning i deres begrundelse. På forskellige måder angiver de, at det er nødvendigt at fokusere på det gode i aflastningen over for barnet, hvis aflastningen skal blive en succes.

Kapitel 5: Konklusion og perspektivering

Formålet med undersøgelsen var at belyse, om socialrådgivere og forældre er enige om, hvordan og hvornår et barn med ADHD skal inddrages i sagsforløbet i en aflastningssag, som bevilges efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1. Herunder, hvordan ligheder og forskelle i holdningerne kan forstås.

I dette afsluttende kapitel vil jeg først opridse de væsentligste resultater af undersøgelsen. Dette sker med udgangspunkt i problemformuleringens og analysens struktur og med fokus på

problemformuleringens underspørgsmål. Efterfølgende vil jeg perspektivere undersøgelsens resultater.

Hvornår skal barnet inddrages i en § 44-aflastningssag?

Overordnet viser min undersøgelse, at der - som ventet - i spørgsmålet, om hvornår barnet skal inddrages i sagsforløbet, er forskellige holdninger i begge grupper, hvorfor sandsynligheden for enighed mellem grupperne heller ikke er høj.

Dog viser undersøgelsen, at der i spørgsmålene om, hvorvidt socialrådgiveren skal snakke med barnet i sagsforløbet, vil være enighed i over halvdelen af møderne mellem socialrådgivere og forældre om, at socialrådgiveren ikke bør snakke med barnet. Dette optræder både i undersøgelsesfasen, i forbindelse med bevilling og når barnet skal informeres om aflastningen. Derimod vil der i disse faser af sagsforløbet være en sandsynlighed på under 6,1 % for enighed mellem socialrådgiver og forældre om, at socialrådgiveren bør tale med barnet.

I spørgsmålet, om forældrene bør snakke med barnet, viser min undersøgelse, at der i undersøgelsesfasen er en signifikant forskel mellem grupperne på holdningerne hertil. En stor andel af socialrådgiverne (42,4 %) mener, at kun forældrene bør snakke med barnet i undersøgelsesfasen, mens kun en lille andel (10,7 %) af forældrene mener dette. Langt de fleste forældre (60,7 %) mener, at hverken socialrådgiver eller forældre bør snakke med barnet i undersøgelsesfasen. Således er der uenighed i forhold til forældrenes rolle i undersøgelsesfasen.

I forbindelse med bevilling er der høj sandsynlighed for enighed om, at forældrene heller ikke bør snakke med barnet i denne fase, og der vil i halvdelen af møderne mellem en socialrådgiver og en forælder være enighed om, at det er forældrene, der bør fortælle barnet om aflastningen, når der er et konkret starttidspunkt.

I et sagsforløb vil der således i undersøgelsesfasen i halvdelen af møderne mellem en socialrådgiver og en forælder være enighed om, at socialrådgiveren ikke skal tale med barnet, og i en tredjedel af sagerne enighed om, at forældrene heller ikke skal tale med barnet.

I forbindelse med bevilling vil der være relativt høj sandsynlighed for enighed om, at hverken socialrådgiver eller forældre bør tale med barnet.

Når der er en konkret plads, vil der i halvdelen af møderne være enighed om, at det er forældrene, der skal snakke med barnet.

Således kan der ikke siges at være enighed om, hvornår barnet skal inddrages, men der tegner sig dog et mønster, forstået på den måde, at langt over halvdelen af respondenterne i begge grupper mener, at socialrådgiveren ikke bør tale med barnet i undersøgelsesfasen eller ved bevilling, men mener, at barnet først skal have information om aflastningen, når der er en konkret plads og starttidspunkt.

I undersøgelsesfasen er det særligt socialrådgivernes holdning, der er interessant, idet de som myndighedspersoner skal beslutte, om barnet skal inddrages i forbindelse med, at der skal træffes afgørelse. Dog vil denne vurdering ikke blive fortaget helt uafhængigt af forældrenes holdning, idet socialrådgiverens vurderinger fortages som et led i en "joint-production" med forældrene, hvorfor deres holdning til spørgsmålet formodentlig vil have indflydelse på socialrådgiverens vurdering i praksis.

Når der er givet bevilling, er der i højere grad tale om en situation, hvor socialrådgiver og forældre i samarbejde skal finde ud af, hvornår og hvordan barnet bliver informeret om aflastningen.

Undersøgelsen viser, at 78,8 % af socialrådgiverne ikke mener, at barnet bør inddrages i undersøgelsesfasen. Således vil der i en faglig drøftelse mellem to socialrådgivere være en sandsynlighed på 62,1 % for, at de er enige om, at barnet ikke bør inddrages. Kun i 4,5 % af disse faglige drøftelser vil der være sandsynlighed for, at de to socialrådgivere er enige om at inddrage barnet. Således ses en klar tendens til, at socialrådgiverne mener, at der er ikke behov for at møde eller snakke med barnet i forbindelse med vurdering af, om der er grundlag for bevilling af en § 44-aflastning.

Socialrådgivernes faglige overvejelser om inddragelse af barnet i undersøgelsesfasen

Min undersøgelse viser, at der for den store andel af socialrådgivere, som mener, at socialrådgiveren ikke skal snakke med barnet i undersøgelsesfasen, er tre dominerende faglige begrundelser i spil: Vurderingen skal foretages i relation til hele familiens behov, beskyttelse af barnet, samt forældrenes ansvar. Der er tale om faglige overvejelser og begrundelser, som alle på

forskellig vis knytter sig an til, at en § 44-aflastning opfattes som en kompenserende ydelse til forældrene. Dette vil blive uddybet nærmere i nedenstående.

Vurderingen skal foretages i relation til hele familiens behov

Cirka en tredjedel af socialrådgiverne har i deres besvarelser skrevet faglige overvejelser som vedrører, at en § 44-aflastning må betragtes som en ydelse til forældrene, hvorfor barnet ikke bør være i centrum for sagsbehandlingen. Heri ligger en forståelse af, at en § 44-aflastning er en kompenserende ydelse til forældrene, hvorfor vurderingen må ske ud fra familiens samlede behov, og at det derfor ikke er relevant at inddrage barnet særskilt. Således ses, at nogle socialrådgivere, under henvisning til paragraffen, næsten udelukkende fokuserer på familien som ydelsesmodtager, og at børneperspektivet dermed næsten forsvinder.

I Lipskys teoretiske ramme kan måden, hvorpå aflastningssagerne kategoriseres, og hvor en § 44-aflastning næsten udelukkende betragtes som en kompenserende ydelse til forældrene, forstås som en afværgemekanisme. Hermed foretages en standardiseret sagsbehandling, hvor en tommelfingerregel for håndtering af § 44-aflastningssagerne er, at barnet ikke skal inddrages i sagsbehandlingen. Hermed foretages ikke et egentlig konkret og individuel skøn i forhold til barnets inddragelse. Kategoriseringen sker uden blik for, at vurderingen af, om man skal anvende § 44 eller § 52, ofte er foretaget på det foreliggende grundlag og dermed, inden barnet og familiens forhold er undersøgt nærmere.

Beskyttelse af barnet

En anden tredjedel af socialrådgiverne har i deres besvarelser angivet faglige overvejelser, som vedrører, at barnet ikke bør inddrages, før der er truffet beslutning. Det begrundes med, at inddragelse af barnet, inden beslutning, vil kunne skabe unødigt bekymring hos barnet, hvis aflastningen alligevel ikke bliver bevilget. Hermed ses tydelige spor fra præsociologiske børnesyn, hvor barnet forstås som næsten uvidende om egne vanskeligheder og den betydning, det har for familien. Således forstås barnet med funktionsnedsættelse som et passivt offer, der har behov for omgivelsernes beskyttelse og derfor også bør skånes for viden om den måde, hvorpå funktionsnedsættelsen belaster familien.

Således synes der i disse socialrådgivers faglige overvejelser at være to rationaler i spil, idet barnet betragtes som sårbart samtidig med, at der er en forståelse af, at barnet ikke kan bidrage med

viden, som kan kvalificere socialrådgiverens beslutningsgrundlag. Hermed bliver en samtale med barnet unødvendig for socialrådgiverens beslutningsproces og derfor også en unødigt belastning af barnet.

Det er forældrenes ansvar

Den sidste cirka tredjedel af rådgiverne har i deres faglige overvejelser skrevet, at de ikke mener, at socialrådgiveren bør snakke med barnet, fordi det er forældrenes ansvar at tale med barnet i undersøgelsesfasen, når der er tale om en § 44-aflastning. Disse socialrådgivere synes således at have to børneperspektiver i spil, idet de på den ene side ikke mener selv at have behov for at inddrage barnet for at kunne træffe beslutning, men på den anden side mener, at forældre bør anlægge en "tilstræbt indefra- perspektiv", hvor de taler med barnet om behovet om aflastning, inden der træffes beslutning.

I interviewene udtrykker socialrådgiverne, at de oplever konflikt mellem idealerne om barnets inddragelse og de organisatoriske rammer og arbejdspress. I forlængelse heraf kan socialrådgivernes holdning om, at forældre bør snakke med barnet i undersøgelsesfasen ligeledes forstås som en afværgemekanisme, hvor ansvaret for samtalen skubbes over på forældrene i forsøget på at håndtere konflikten mellem idealer og arbejdspress.

Samlet set foretages socialrådgivernes vurdering af, om barnet skal inddrages, således ofte i relation til, hvilken paragraf aflastningssagen skal behandles efter, og der sker derfor ikke et konkret og individuelt skøn af, hvordan det enkelte barn kan inddrages i sagsbehandlingen. Hovedvægten i socialrådgivernes faglige overvejelser relaterer sig således næsten udelukkende til paragraffen, hvorimod barnets diagnose, funktionsniveau, alder og forældrenes ressourcer sjældent indgår i vurderingen af barnets inddragelse.

Forældrenes overvejelser og begrundelser i undersøgelsesfasen

Som det er fremgået af ovenstående, mener den største andel af forældrene, at hverken socialrådgiver eller forældre bør snakke med barnet i undersøgelsesfasen (60,7 %).

Forældrenes begrundelser lægger sig tæt op af flere af socialrådgivernes faglige overvejelser, idet forældre ligeledes forstår aflastning som en kompenserende ydelse til forældrene. Derfor finder

de det ikke meningsfuldt at inddrage barnet, idet det alligevel ikke har indflydelse på beslutningen. Flere skriver direkte, at aflastningen ikke sker for barnets skyld, men for familiens, hvorfor det ikke giver mening at snakke med barnet. Flere forældre mener, at man bør se på den samlede families behov og have fokus på at sikre, at familien også på længere sigt består. Andre forældre begrundes deres svar med, at beslutning om aflastning er et forældreansvar, hvorfor barnet ikke skal involveres, før der er bevilget aflastning.

Således mener den største andel af forældrene, at man bør anlægge et udefra-perspektiv i sagsbehandlingen, hvor det er de voksne, der har ansvar for at beslutte, hvad der er bedst for barnet. I forældrenes holdninger ses ligeledes spor fra flere forskellige præsociologiske børnesyn, men især tanken om, at forældrene ved, hvad der også på længere sigt er til barnets bedste, er dominerende.

Ved interviews med de to forældre blev det tydeligt, at forældrenes holdning om, at socialrådgiveren ikke skal snakke med barnet, også bør ses i relation til deres forståelse af egen rolle i mødet med systemet. Forældrene opfatter sig selv som dem, der ved bedst i forhold til barnet, og ser socialrådgiverens eventuelle nærmere undersøgelse af aflastningsbehovet, herunder samtale med barnet, som udtryk for, at der sættes tvivl om deres evne til at vurdere, hvad der er bedst for familien. Nogle forældre mener derfor, at socialrådgiveren bør have det udgangspunkt, at familierne kun ansøger om aflastning, hvis det er nødvendigt, hvorfor yderligere undersøgelse og inddragelse af barnet bør være unødvendigt.

Hvem skal fortælle barnet om bevilling af aflastning – og hvordan?

Når der er bevilget aflastning, er det i højere grad end i undersøgelsesfasen et samarbejde mellem socialrådgivere og forældre at beslutte, hvordan barnet skal informeres om aflastningen. I forbindelse med bevilling af aflastning mener 67,7 % af socialrådgiverne og 60 % af forældrene, at socialrådgiveren bør tage initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan og hvornår barnet informeres om aflastningen. Der er således over halvdelen i begge grupper, som mener, at socialrådgiverne bør have en opsøgende rolle i forhold hertil.

Beregnet vil der i 19,4 % af møderne mellem en tilfældig socialrådgiver og en tilfældig forælder kunne opstå en situation, hvor forældrene har et ønske om, at socialrådgiveren tager initiativ til drøftelse af, hvordan barnet informeres om aflastning, mens socialrådgiveren ikke mener dette. På

grund af den asymmetriske relation vil der i disse møder være risiko for, at det er socialrådgiveren, der sætter dagsorden, og at forældrene derfor ikke bliver imødekommet i forhold til deres ønske. At socialrådgiverne kan have forskellige forståelser af forældrenes behov og dermed forskelligt syn på deres rolle i relation til drøftelse, underbygges ved mine interviews med de to socialrådgivere. Her fremgår det, at de to socialrådgivere har en meget forskellig opfattelse af forældrenes behov, idet den ene mener, at forældrene i forbindelse med overvejelser om aflastningen selv har gjort sig relevante tanker om inddragelse af barnet, mens den anden oplever, at forældrene ofte har brug for sparring. Begge socialrådgivere oplever herudover, at de mangler kompetencer til at give forældre sparring om, hvordan de bedst taler med deres barn om aflastningen.

I spørgsmålet om, hvem der skal fortælle barnet, at det skal i aflastning, er der 50,3 % sandsynlighed for, at forældre og socialrådgivere vil være enige om, at forældrene bør gøre dette. Beregnet er der 18,3 % sandsynlighed for, at der vil opstå en situation, hvor forældrene har en forventning om, at socialrådgiveren deltager i samtalen, mens socialrådgiveren har en forventning om, at forældrene selv snakker med barnet.

De forældre og socialrådgivere, som mener, at det er forældrene, der bør fortælle barnet om aflastningen, er relativt enige om begrundelserne herfor. Både socialrådgivere og forældre mener, at det er mest trygt for barnet, at forældrene fortæller det, ligesom de begge udtrykker, at det er en del af forældreansvaret at snakke med barnet. Af mine interviews med både forældre og socialrådgivere ses det, at enighed om, at der er tale om en vigtig samtale, og kvaliteten af samtalen kan få indflydelse på, hvordan aflastningen kommer til at fungere.

Herudover angiver flere socialrådgivere, at deres holdning til, hvem der bør fortælle barnet om aflastningen, hænger sammen med bevillingsparagraffen. De skriver i deres besvarelse, at når der er tale om en § 44-aflastning, er det ressourcestærke forældre, som derfor er de bedste til at tale med barnet om aflastning. Således synes paragraffen også efter, at bevilling er givet, at udgøre en tommelfingerregel i forståelsen af forældrenes ressourcer og kompetencer. Hermed forholder nogle socialrådgivere sig ikke, til hvilke ressourcer forældrene konkret har til at gennemføre samtalen, men har blot en standardiseret forventning om, at forældrene kan varetage opgaven.

Når barnet skal informeres om aflastningen, mener en signifikant større andel af socialrådgiverne end forældrene, at man i forklaringen til barnet bør vægte, at det skal ud og have nogle gode oplevelser med andre børn. Der vil således i socialrådgivergruppen være 73,4 % sandsynlighed for, at socialrådgiverne er enige om at vælge denne mulighed, mens der i forældregruppen kun vil være 40,1 % sandsynlighed for, at to forældre ville være enige herom.

Flere forældre har valgt muligheden "andet" og har begrundet dette med, at barnet er bevidst om sine vanskeligheder, hvorfor de mener, at funktionsnedsættelsens betydning også bør inddrages i forklaringen til barnet. Hermed synes nogle forældre at se samtalen med barnet som et led i en meningskabende proces for barnet.

Mange socialrådgivere (85,7 %) og forældre (63,3 %) har dog angivet, at forklaringen "gode oplevelser" bør vægtes i samtalen med barnet. Af nogle af deres begrundelser herfor ses, at det især synes at være fokus på målet om en god aflastning, der er begrundelsen herfor. På forskellige måder skriver flere, at det er nødvendigt at fokusere på det gode i aflastningen, hvis den skal blive en succes.

Perspektivering

På trods af, at undersøgelsens resultater ikke kan benyttes til at forudsige, hvordan respondenterne ville handle i virkeligheden, giver de dog alligevel et indblik i de vilkår, der er til stede for inddragelsen af børnene i § 44-aflastningssagerne. I nærværende perspektivering har jeg valgt at have fokus på børnenes rettigheder og forældrenes rolle.

Børnenes rettigheder

Min motivation for at beskæftige mig med barnets inddragelse i §44-aflastningssager var en opfattelse af, at lovændringen på aflastningsområdet var et tilbageskridt i rettighederne for denne gruppe af børn. Min undersøgelse har i høj grad bekræftet denne antagelse, idet undersøgelsen viser, at socialrådgiverne ofte betragter aflastningen som en kompenserende ydelse og derfor ikke foretager en konkret og individuel vurdering af, om og hvordan barnets perspektiv skal inddrages, inden der træffes afgørelse.

At socialrådgivere vurderer, at der ikke skal afholdes samtale med barnet i undersøgelsesfasen, er således ikke et problem i sig selv, idet der kan være mange gode og relevante faglige begrundelser herfor i den enkelte sag. Problemet er derimod, at vurderingen i denne type af aflastningssager ofte synes at blive foretaget ud fra tommelfingerregler, som relaterer sig til paragraffen, og at

socialrådgiverne hermed ikke forholder sig konkret til det enkelte barn og familie. Det medfører, at barnet fratages muligheden for at blive hørt og inddraget i forhold til en indgribende foranstaltning i dets liv, ligesom socialrådgiverens risikerer at overse betydningsfulde perspektiver i sin sagsbehandling og vurdering.

Således står socialrådgivernes vurderinger i §44-aflastningssagerne i skarp kontrast til Servicelovens øvrige regler om inddragelse af børn og til FN's Børne- og Handicapkonventioner, hvoraf det fremgår, at børn med handicap skal sikres retten til frit at kunne udtrykke deres synspunkter i alle forhold, der vedrører dem selv. Dette på trods af, at aflastning i høj grad må siges at være en indgribende og vedrøre barnet selv, idet den i praksis medfører, at det er barnet der i en del af sit liv skal opholde sig et andet sted end hjemme.

Om tankegangen i § 44-aflastningen er en konsekvens af lovændringen, eller om lovændringen er en konsekvens af tankegangen på aflastningsområdet, belyser nærværende undersøgelse ikke. Men det er tankevækkende, at man med Barnets Reform, valgte at give kommunerne frie tøjler til at tilrettelægge sagsbehandlingen i disse aflastningssager, når et overordnet formål med reformen var at fremme rettighederne for børn. En lovændring som i øvrigt også medførte, at der i denne type af aflastningssager, ikke er krav til handleplan, samme krav til godkendelse af aflastningsstederne, og de klagerettigheder, som øvrige børn har fra de er 12 år (Serviceloven).

Hermed må socialrådgivernes vurdering af §44-aflastning også ses i sammenhæng med de signaler der var i lovændringen, og som åbner mulighed for denne praksis. Med de nuværende lovgivningsmæssige rammer, er der således høj risiko for, at barnet ikke inddrages, og dette i øvrigt uden nogen rigtigt finder det problematisk. Lovgivningen synes nemlig i høj grad at understøtte både kommuner og forældres overordnede interesse i en effektiv og ukompliceret sagsbehandling. Hermed overlades børnenes rettigheder til at være afhæng af den enkelte socialrådgivers vurdering og ressourcerne i den enkelte kommune.

Anvendelsen af §44-aflastning i kommunernes synes at være udbredt, hvilket understreger problematikken og det ønskværdige i, at der kommer fokus på det tab af rettigheder, som lovændringen har medført for den gruppe af børn, hvor familien har behov for aflastning. Dette

blandt andet med henblik på stillingtagen til, hvordan sagsbehandlingen omkring barnets inddragelse bør tilrettelægges i aflastningssagerne.

Forældrenes rolle

Et andet interessant fund i min undersøgelse vedrører fasen efter bevilling, hvor det ses, at socialrådgivere og forældre kan have forskellige forventninger til socialrådgiverens rolle som sparringspartner. Både forældre og socialrådgivere er relativt enige om, at forældrene skal være med til at fortælle barnet om aflastningen, men der synes at være forskellige holdninger til socialrådgiverens rolle i relation til at drøfte med forældrene, hvordan barnet bedst informeres om aflastningen. Det gælder både i forhold til, om socialrådgiveren i forbindelse med bevilling bør tage initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan barnet skal informeres om aflastningen, og i forhold til, om socialrådgiveren bør deltage i samtalen om aflastningen med barnet. Både socialrådgivere og forældre mener, at der er tale om en vigtig samtale, som kan få indflydelse på, hvordan aflastningen kommer til at fungere.

Undersøgelsen viser, at socialrådgiverne kan have forskellige opfattelser af henholdsvis egen rolle og forældrenes behov i denne situation. Begge de interviewede socialrådgivere udtrykte herudover, at de kunne mangle kompetencer i relation til at kunne give forældrene sparring om barnets inddragelse. Tilbuddet om sparring til forældrene synes således i høj grad at afhænge af den enkelte socialrådgivers oplevelse af behov hos forældrene samt vurderingen af egne muligheder for at imødekomme dette behov.

Idet omfanget og kvaliteten af sparringen til forældrene på nuværende tidspunkt synes at afhænge af den enkelte socialrådgiver, kunne det være nyttigt, at der kom fokus på denne del af sagsbehandlingsfasen i kommunerne for at sikre, at opstarten i aflastningen forløber bedst muligt for barnet og dermed også opfylder sit formål i forhold til familien.

Med faglig udvikling på området i relation til samarbejde med forældregruppen og kvalificering af den tilgængelige sparring kunne opnås bedre samarbejde og forældre, som følte sig mere sikre i at snakke med børnene om aflastningen. Kvalificering af sparringen til forældrene kunne eksempelvis foregå ved at styrke samarbejdet med aflastningsstederne, således at alle relevante parter er tidligt på banen og i samarbejde forsøger på at sikre den bedst mulige start for barnet - naturligvis tilrettelagt individuelt og afhængig af barnets øvrige inddragelse i sagsforløbet.

Litteratur

Agresti, A. & Finlay, B. (2014): Statistical Methods for the Social Sciences. Pearson

Bengtsson, S. (2001): Borgeren møder systemet: Om mødet mellem forældre til handicappede børn og det offentlige. Uden for nummer. 2/2001

Bengtsson, S. (2003): Kortlægning af en problematik: forældre til børn med handicap i: Bengtsson, S, Bonflis, I.S. & Olsen, L.: Handicap, kvalitetsudvikling og brugerinddragelse

Bengtsson, S., Hansen, H. & Røgeskov, M. (2011): Børn med funktionsnedsættelser og deres familier. SFI

Bengtsson, S. & Middelboe, N. (2001): "Der er ikke nogen der kommer og fortæller hvad man har krav på" – forældre til børn med handicap møder det sociale system. Socialforskningsinstituttet

Buch-Hansen, H. & Nielsen, P. (2012): Kritisk Realisme i: Juul, S. & Pedersen, K.B (red.): Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. Hans Reitzels Forlag

Børnekonventionen (FN's Konvention om Barnets rettigheder). www.retsinformation.dk

Christiansen, Ø. (2012): Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn som aktører? Norges Barnevern nr. 1-2-2012. Vol. 89

Christoffersen, B. J. (2014): Eksamensopgave i valgfaget: Vignetmetoden som sociologisk undersøgelsesmetode og redskab til faglig udvikling

Damm, D. & Thomsen, P. H. (2012): Børneliv i kaos. Hans Reitzels Forlag

Ejrnæs, M. (2004): Faglighed og tværfaglighed. Vilkkårene for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere. Akademisk forlag

Ejrnæs, M. (2011): Praktikers holdninger i socialt arbejde – normalitet og afvigelse i: Bo, K, Guldager, J. & Zeeberg, B. (red): Udsatte børn – et helhedsperspektiv. Akademisk forlag.

Ejrnæs, M. & Monrad, M. (2012): Vignetmetoden – Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling. Akademisk forlag

- Ejrnæs, M. & Monrad, M. (2013): Profession, holdning og habitus. Dansk Sociologi - nr. 3/24. årg. 2013
- Finch, J. (1987): The vignette technique in survey research. *Sociology*, Vol. 21, No. 1
- Guldbrandsen, L. M., Seim, S., Ulvik, O. S. (2012): Barns Rett til deltakelse i barnvernet: samspill og meningsarbeid. *Sociologi i dag* nr. 3-4/2012
- Handicapkonventionen (FN's Konvention om rettigheter for personer med handicap).
www.retsinformation.dk
- James, A., Jenks, C. & Prout, A. (1999): Den teoretiske barndom. Hans Reitzels Forlag
- Katzenelson, B. (1994): *Homo Socius*. Socialpsykologisk grundbog. Gyldendal
- Lipsky, M. (1980): *Street-Level Bureaucracy*. Russell Sage Foundation
- Olsen, H. (2003): Kvalitative analyser og kvalitetssikring. *Sociologisk Forskning*, nr. 1
- Olsen, H. (2006): Guide til gode spørreskemaer. Socialforskningsinstituttet
- Olsen, H. (2008): Holder holdninger? Holdningsbegreber og holdningsmålinger. Akademisk forlag
- Priestley, M. (1998): Childhood disability and disabled childhoods: agendas for research. *Childhood*. Vol. 5 (2).
- ServiceLOVEN (Lov om Social Service). www.retsinformation.dk
- Servicestyrelsen (2011): Håndbog om barnet reform. Servicestyrelsen
- Tøssebro, J. & Lundeby, H. (2002): Å vokse opp med funksjonshemming. Gyldendal Akademisk
- Ulvik, O. S. (2009): Barns rett til deltakelse – teoretiske og praktiske utfordringer i profesjonelle hjelperes samarbeid med barn. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*
- Vatne, T. M. (2012): Å snakke med barn. FRAMBU
- Vejledning nr. 9007 af 7/1-14. Vejledning om særlig støtte til børn, unge og deres familier. Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale forhold

Warming, M. (2011): Børneperspektiver. Akademisk forlag.

Winter, S.C. & Lehmann Nielsen, V. (2008): Implementering af politik. Hans Reitzels Forlag

Bilag 1: Socialrådgiverundersøgelse

Velkommen til undersøgelsen

Undersøgelsen er opbygget således, at der først bliver stillet nogle indledende spørgsmål, som sikrer, at du tilhører undersøgelsens målgruppe.

Herefter vil du blive præsenteret for to historier (cases), som handler om familier, der søger om aflastning til deres barn med ADHD. Der vil i forbindelse med casene være spørgsmål, som du bedes besvare.

Afslutningsvis vil der være nogle baggrundsspørgsmål vedrørende alder, uddannelse mv.

Hvis der opstår spørgsmål i forbindelse med besvarelse af spørgeskemaet, er du meget velkommen til at kontakte mig på bjch13@student.aau.dk.

Når du har besvaret alle spørgsmål skal du blot trykke på "Afslut". Hvis der efterfølgende kommer et vindue frem, hvor der spørges "Vil du lukke fanen" skal du blot trykke på "Ja".

Tak for din hjælp.

Med venlig hilsen

Berit Juel Christoffersen

Behandler du, i din nuværende stilling, ansøgninger om døgnaflastning efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk. 1?

- (1) Ja
(2) Nej

I hvilken kommune er du ansat?

Undersøgelsen er udelukkende relevant for socialrådgivere, som behandler aflastningssager efter Servicelovens § 44, jf. 84, 1. Du skal derfor ikke besvare undersøgelsen. Tak for din interesse.

Du vil her blive præsenteret for den første case:

Louise er socialrådgiver i en specialrådgivning. Hun har møde med Gry og Anders, der er forældre til Emma, som er 9 år og har svær ADHD. Forældrene har bedt om mødet, fordi de gerne vil snakke om mulighederne for weekendaflastning til Emma.

Louise har været socialrådgiver for familien i knap et år, og har haft flere telefoniske samtaler med Gry, og har ligeledes mødt forældrene i forbindelse med et par møder. Hun har hilst på Emma en enkelt gang ved et møde på skolen, hvor Emma går i specialklasse.

Louise ved fra telefonsamtalerne med Gry, at Emmas vanskeligheder fylder meget i hjemmet. Emma er i medicinsk behandling med Ritalin, men er stadig meget urolig, hører ikke beskeder, og starter ofte skænderier med sin lillebror, Mikkel, på 6 år. Hun råber og slår ud efter ting, hvis noget går hende imod, eller ikke er som hun havde forestillet sig.

Gry har i nogle korte perioder været sygemeldt fra sit arbejde som frisør, fordi hun følte sig udkørt og stresset af de mange konflikter med Emma, og det store behov for struktur i deres hverdag.

På baggrund af oplysninger i sagen, og sin viden om familien, har Louise vurderet, at familiens ansøgning skal behandles efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk.1. Det er den paragraf, der skal benyttes, hvis aflastningsbehovet er begrundet i barnets funktionsnedsættelse, og er af hensyn til den øvrige familie.

På mødet om aflastning taler Louise og forældrene om, hvordan det går derhjemme. Gry siger; "Ja, det er jo pludselig gået op for os, at Mikkel er klemmt, og at vi kommer til at give Emma alt for meget opmærksomhed. Mikkel er blevet meget stille og er næsten altid inde på sit værelse. Han har også flere gange gemt sig forskellige steder i huset, hvor vi har løbet rundt og ledt efter ham i over en halv time. Når vi har fundet ham, har han et par gange spurgt: hvorfor ledte I efter mig, I er jo alligevel ligeglade, og vil altid kun snakke med Emma".

Anders nikker, trækker vejret dybt og siger; "Vi ved simpelthen ikke, hvad vi skal gøre. Vi føler os helt magtesløse lige nu. Vi synes, at vi har prøvet mange ting, og kurser og vejledningen har da også hjulpet med, at skabe lidt mere struktur og ro derhjemme. Og den bevilling vi fik til barnepige, eller hvad det nu hedder, har da også hjulpet. Men vi synes bare, at vi har brug for noget mere sammenhængende tid til at få pustet ud, og til at være sammen med Mikkel. Emma fylder simpelthen det hele lige nu".

Da Louise siger, at hun godt kan høre, at det er svært derhjemme begynder Gry at græde, og siger; "Men vi ved jo ikke om aflastning er den rigtige løsning". Louise siger igen, at hun ved det kan være svært, og spørger om Gry kan sige lidt mere. Gry tænker lidt tid og svarer; "Jeg føler mig simpelthen som den dårligste mor i verden. Jeg er så bange for, at Emma skal føle sig forkert eller føle sig udstødt af familien. På den anden side kan jeg jo mærke, at vi virkelig har brug for den her aflastning, hvis vi skal kunne fungere som familie".

Anders sukker og siger; "Og vi bliver jo også nød til at tage hensyn til Mikkel...", og Gry fortsætter; "Men vi ved simpelthen ikke, hvordan Emma vil reagere på, at skulle i aflastning, og vi har derfor været meget i tvivl, om det var rigtigt at bede om mødet i dag"

Louise nikker og siger, at det derfor også er vigtigt, at de i dag får snakket om, hvordan de bedst kommer videre med ansøgningen om aflastning.

Mener du, at socialrådgiveren bør snakke med Emma, inden hun beslutter, om der skal bevilges aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren på nuværende tidspunkt bør snakke med Emma om behovet for aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren bør spørge om Emmas holdning til eventuelt at skulle i aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis Emma har andre forslag til løsning af problemstillingerne i hjemmet: Mener du, at socialrådgiveren bør afprøve forslagene, inden hun beslutter om der skal bevilges aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis Emmas holdning til aflastning er negativ ved samtalen: Mener du, at Emmas holdning bør have indflydelse på socialrådgiverens vurdering af, om der skal bevilges aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at forældrene på nuværende tidspunkt, bør snakke med Emma om behovet for aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at forældrene bør spørge om Emmas holdning til eventuelt, at skulle i aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis Emma er negativ ved samtalen: Mener du, at Emmas holdning bør have indflydelse på forældrenes beslutning om, hvorvidt hun skal i aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

I hvor høj grad har du vægtet nedenstående viden og erfaringer i din besvarelse af, om der skulle snakkes med Emma?

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Emmas funktionsniveau (ressourcer og vanskeligheder)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Forældrenes bekymring for Emmas reaktion	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Emmas alder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Egne værdier om børns inddragelse	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Egne erfaringer fra en lignende situation	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Generel viden om ADHD	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Viden om de lovgivningsmæssige krav til børns inddragelse	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Er der anden viden eller erfaringer, som du vægtede i din besvarelse? Hvis ja, skriv hvilke her:

I casen vedrørende Emma blev du bedt om at forholde dig til, om hun skulle inddrages, inden der var truffet beslutning om aflastning. Hvad er dine faglige overvejelser i relation til inddragelse af barnet, i denne fase af sagsforløbet, når aflastningen behandles jf. Servicelovens § 44, jf. 84, stk.1?

Du vil nu blive præsenteret for en ny case.

Maria og Peter er forældre til Gustav, som er 11 år og har ADHD. De har for en måneds tid siden haft et møde med deres socialrådgiver, Lene, hvor de efter lang tids overvejelse søgte om weekendaflastning til Gustav.

Lene har været familiens socialrådgiver det seneste halvandet år, og familien oplever, at hun efterhånden kender dem godt. Hun har hilst på Gustav en enkelt gang.

Gustav har det svært på grund af sin ADHD, og bliver ofte meget vred, når der bliver stillet krav til ham. Der er derfor mange konflikter med forældrene, lærerne og andre børn i løbet af dagen. Medicin og forskellige typer visuel støtte (skemaer) har hjulpet Gustav lidt, men han har stadig 2-3 hidsighedsanfald hver dag. Især under lektielæsning og aftensmad går det galt. Gustav kommer ligeledes ofte i konflikter med sine søstre på 8 og 14 år, og han har enkelte gange slået sin storesøster i ansigtet med knyttede næver.

I dag er Maria og Peter til netværksmøde på Gustavs skole, hvor det skal drøftes hvordan det går med Gustav. Lene deltager ligeledes. Efter mødet snakker Lene og forældrene kort sammen. Lene fortæller, at deres ansøgning om aflastning netop er blevet drøftet på visitationsmødet, og det er blevet besluttet, at bevilge aflastning en weekend om måneden (efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk.1). Gustav er derfor nu kommet på venteliste til Solhøj, som er et aflastningssted for børn med ADHD og autisme. Lene oplyser, at de vil få et bevillingsbrev senere på ugen, og skal regne med en ventetid på ca. 3-9 måneder.

På vej hjem i bilen taler forældrene om, hvordan det mon bliver for Gustav, at skulle på Solhøj, og at det bliver spændende at se, hvornår der er en plads. Maria og Peter snakker også om, hvornår og hvordan de skal fortælle Gustav om aflastningen.

Peter siger; "Det er nok bedst at vente til vi ved, hvornår han skal starte. Tingene er som regel nemmest for ham, hvis han ved hvad der skal ske og hvornår det sker" Maria nikker og er stille et par minutter, hvorefter hun siger; "Måske kunne det på den anden side være godt, at få taget hul på det? Så kunne vi jo begynde at forberede ham på, hvad der skal ske. Det plejer jo også at være godt for ham?" Peter trækker på skulderne, og siger, at han ikke ved hvad der er bedst. De taler herefter lidt frem og tilbage, og aftaler, at de venter til de ved, hvornår Gustav skal starte på Solhøj, da det nok er det nemmeste tidspunkt at fortælle det på.

Er du enig i forældrenes beslutning om, at vente med at snakke med Gustav, indtil de ved hvornår han skal starte i aflastningen?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren, i forbindelse med bevillingen af aflastning, bør tage initiativ til, at drøfte med forældrene, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren på nuværende tidspunkt bør tage initiativ til en samtale med Gustav, og tale med ham om aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at forældrene på nuværende tidspunkt bør gøre sig flere overvejelser om, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Maria og Peter venter nu på, at få besked fra Lene om, hvornår der er en plads på Solhøj. Maria snakker et par gange i telefon med Lene om nogle merudgifter, og spørger i den forbindelse, om hun har hørt noget fra Solhøj. Det har Lene ikke, men siger, at hun nok skal give besked når hun ved noget.

Næsten 8 måneder efter bevillingen, får Maria og Peter brev fra Lene om, at der er en plads til Gustav på Solhøj om halvanden måned. Der står ligeledes, at de inden opstart vil blive kontaktet af Solhøj. Maria føler sig lettet og glad, da hun læser brevet. Hun tænker, at de nu endelig får mere tid til deres to piger. Men lige efter kommer hun til at tænke på, hvordan Gustav, som jo

ikke ved noget om aflastningen, mon vil reagere. Hun får ondt i maven, og kan mærke hjertet slå hårdt. Hvordan skal de få det sagt? Og hvad vil Gustav tænke?

Om aftenen taler Maria og Peter om, hvordan de skal snakke med Gustav om aflastningen. Peter siger; "Vi må bare få det sagt som det er. Jeg er sikker på, at Gustav nok skal blive glad for Solhøj, når han har været der et par gange". Maria kan igen mærke at hun får lidt ondt i maven og siger "Ja, men hvordan skal vi få det sagt på en gode måde? Det vigtigste er, at han ikke føler, at det er ham, der er noget galt med". Peter siger, at han ikke ved, hvad der er det bedste, og at han lige skal tænke over det. Senere på aftenen spørger han Maria "Kunne det være en ide, at du ringer til Lene i morgen og spørger hende, hvordan man bedst kan gøre det?" Maria siger, at hun synes det er en god ide.

Næste dag ringer Maria til Lene. Maria siger, at de synes der er brug for at vende, hvordan det bedst bliver fortalt til Gustav, at han skal på Solhøj. Hun fortæller, at hun synes det er svært at få det sagt til Gustav, og at hun også er bekymret for, om de kan få ham af sted i aflastningen.

Efter de har talt lidt siger Lene; "Det er jo meget forskelligt, hvordan man vælger at gribe det an. Der findes jo ikke én måde, som er den bedste. Men hvis I synes det er for svært, er der jo også den mulighed, at jeg kan snakke med Gustav om aflastningen".

Hvem mener du bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning på "Solhøj"?

- (1) Forældrene
- (2) Socialrådgiveren
- (3) Forældre og socialrådgiveren i fællesskab
- (4) Andre - hvem? _____

Hvilke af nedenstående udsagn, mener du bedst begrundet, at det er forældrene, som bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Forældrene kender Gustav bedst	(2) ☐	(3) ☐
Det er mest trygt for Gustav, at snakke med forældrene	(2) ☐	(3) ☐
Gustav har kun mødt socialrådgiveren en enkelt gang	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene og Gustav har brug for, at gå igennem processen sammen	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene har gode ressourcer til at tage snakken med Gustav	(2) ☐	(3) ☐

	1	2
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Hvis andet - hvilket?

Hvilke af nedenstående muligheder, mener du bedst begrundet, at det er socialrådgiveren, der bør fortælle Gustav at han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Socialrådgiveren har erfaring i, at tale med børn om aflastning	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan konkret forklare hvad aflastning er	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren er ikke følelesmæssigt involveret	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan bedre håndtere Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Det er vigtigt for den videre sagsbehandling, at socialrådgiveren oplever Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Andet - hvilket?

Hvilke af nedenstående muligheder, mener du bedst begrundet, at socialrådgiveren bør være med til, at fortælle Gustav han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Socialrådgiveren har erfaring i, at tale med børn om aflastning	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan konkret forklare hvad aflastning er	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren er ikke følelesmæssigt involveret	(2) ☐	(3) ☐

	1	2
Socialrådgiveren kan bedre håndtere Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Det er vigtigt for den videre sagsbehandling, at socialrådgiveren oplever Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Andet - hvilket?

Hvilke af nedenstående udsagn, mener du bedst begrundet, at forældrene bør være med til, at fortælle Gustav han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Forældrene kender Gustav bedst	(2) ☐	(3) ☐
Det er mest trygt for Gustav, at snakke med forældrene	(2) ☐	(3) ☐
Gustav har kun mødt socialrådgiveren en enkelt gang	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene og Gustav har brug for, at gå igennem processen sammen	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene har gode ressourcer til at tage snakken med Gustav	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Hvis andet - hvilket?

Hvad mener du, at der skal lægges mest vægt på, når det forklares til Gustav, at han skal i aflastning?

- (1) At han skal i aflastning, for at få nogle gode oplevelser sammen med andre børn
- (2) At han skal i aflastning, fordi han og resten af familien har brug for en pause fra konflikterne, som opstår på grund af hans ADHD
- (3) Andet - hvilket? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan Gustav skal informeres?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan Gustav skal informeres?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at snakke med ham?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at snakke med ham?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

I casen vedrørende Gustav blev du bedt om, at forholde dig til, hvem der bedst fortæller barnet om aflastningen. Hvilke faglige overvejelser gør du dig i forhold til henholdsvis socialrådgiverens rolle og forældrenes rolle, når aflastningen er bevilget jf. Servicelovens § 44, jf. 84, stk. 1?

Du har nu besvaret alle spørgsmål til casene. I nedenstående bedes du besvare forskellige oplysninger om dig selv.

Hvilket køn er du?

- (1) Kvinde
- (2) Mand

Hvor gammel er du?

- (1) Under 19 år
- (2) 20 - 29 år
- (3) 30 - 39 år
- (4) 40 - 49 år
- (5) 50 - 59 år
- (6) Over 60 år

Hvilken uddannelsesbaggrund har du?

- (1) Socialrådgiver
- (2) Socialformidler
- (3) Andet - hvilket? _____

Hvilket årstal blev du færdiguddannet (ex: 2008)?

Har du en længerevarende efteruddannelse (ex: Diplom, master mv.)?

- (1) Ja - hvilken? _____
- (2) Nej

Hvor mange års erfaring har du med myndighedsarbejde vedrørende familier, der har børn med handicap?

- (1) Under 1 år
- (2) 1-3 år
- (3) 4-6 år
- (4) Mere end 7 år

Hvor ofte taler du (gennemsnitligt) med børn i forbindelse med dit arbejde?

- (1) Flere gange om ugen
- (2) 1 gang om ugen
- (3) 1-3 gange om måneden
- (4) Mindre end 1 gang om måneden
- (5) Aldrig

(6) Ved ikke

Har du været på kursus vedrørende inddragelse af børn?

(1) Ja

(2) Nej

Du har nu besvaret alle spørgsmål. Hvis jeg må kontakte dig med uddybende spørgsmål, bedes du skrive din email her:

Hvis du har kommentarer til undersøgelsen kan du skrive dem her:

Endnu engang tak for din hjælp.

Bilag 2: Forældreundersøgelse

Velkommen til undersøgelsen

Undersøgelsen er opbygget således, at der først bliver stillet nogle indledende spørgsmål, som sikrer, at du tilhører undersøgelsens målgruppe.

Herefter vil du blive præsenteret for to historier (cases), som handler om familier, der søger om aflastning til deres barn med ADHD. Der vil i forbindelse med casene være spørgsmål, som du bedes besvare.

Afslutningsvis vil der være nogle baggrundsspørgsmål vedrørende alder, uddannelse mv.

Hvis der opstår spørgsmål i forbindelse med besvarelsen af spørgeskemaet, er du meget velkommen til at kontakte mig på bjch13@student.aau.dk.

Når du har besvaret alle spørgsmål skal du blot trykke på "Afslut". Hvis der efterfølgende kommer et vindue frem, hvor der spørges "Vil du lukke fanen" skal du blot trykke på "Ja".

Tak for din hjælp.

Med venlig hilsen

Berit Juel Christoffersen

Er du forælder til et barn/flere børn, under 18 år, som har diagnosen ADHD (evt. kombineret med andre diagnoser)?

- (1) Ja
(2) Nej

Undersøgelsen er udelukkende relevant for forældre, som har et barn med ADHD under 18 år. Du skal derfor ikke besvare undersøgelsen. Tak for din interesse.

- (1)

Har du mere end et barn med ADHD?

- (1) Ja - hvor mange børn med ADHD? _____
(2) Nej

Hvor gammel er dit barn/dine børn med ADHD?

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 år
(1) (2) (3) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 år

Hvilket køn er dit barn/dine børn?

- (1) Dreng
(2) Pige

Hvor har du fået kendskab til denne undersøgelse?

- (1) Fra ADHD-foreningen
(2) Forældreintra
(3) Andet - hvor? _____

Du vil her blive præsenteret for den første case:

Louise er socialrådgiver i en specialrådgivning. Hun har møde med Gry og Anders, der er forældre til Emma, som er 9 år og har svær ADHD. Forældrene har bedt om mødet, fordi de gerne vil snakke om mulighederne for weekendafslastning til Emma.

Louise har været socialrådgiver for familien i knap et år, og har haft flere telefoniske samtaler med Gry, og har ligeledes mødt forældrene i forbindelse med et par møder. Hun har hilst på Emma en enkelt gang ved et møde på skolen, hvor Emma går i specialklasse.

Louise ved fra telefonsamtalerne med Gry, at Emmas vanskeligheder fylder meget i hjemmet. Emma er i medicinsk behandling med Ritalin, men er stadig meget urolig, hører ikke beskeder, og starter ofte skænderier med sin lillebror, Mikkel, på 6 år. Hun råber og slår ud efter ting, hvis noget går hende imod, eller ikke er som hun havde forestillet sig.

Gry har i nogle korte perioder været sygemeldt fra sit arbejde som frisør, fordi hun følte sig udkørt og stresset af de mange konflikter med Emma, og det store behov for struktur i deres hverdag.

På baggrund af oplysninger i sagen, og sin viden om familien, har Louise vurderet, at familiens ansøgning skal behandles efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk.1. Det er den paragraf, der skal benyttes, hvis aflastningsbehovet er begrundet i barnets funktionsnedsættelse, og er af hensyn til den øvrige familie.

På mødet om aflastning taler Louise og forældrene om, hvordan det går derhjemme. Gry siger; "Ja, det er jo pludselig gået op for os, at Mikkel er klemmt, og at vi kommer til at give Emma alt for meget opmærksomhed. Mikkel er blevet meget stille og er næsten altid inde på sit værelse. Han har også flere gange gemt sig forskellige steder i huset, hvor vi har løbet rundt og ledt efter ham i

over en halv time. Når vi har fundet ham, har han et par gange spurgt: hvorfor ledte I efter mig, I er jo alligevel ligeglade, og vil altid kun snakke med Emma".

Anders nikker, trækker vejret dybt og siger; "Vi ved simpelthen ikke, hvad vi skal gøre. Vi føler os helt magtesløse lige nu. Vi synes, at vi har prøvet mange ting, og kurser og vejledningen har da også hjulpet med, at skabe lidt mere struktur og ro derhjemme. Og den bevilling vi fik til barnepige, eller hvad det nu hedder, har da også hjulpet. Men vi synes bare, at vi har brug for noget mere sammenhængende tid til at få pustet ud, og til at være sammen med Mikkel. Emma fylder simpelthen det hele lige nu".

Da Louise siger, at hun godt kan høre, at det er svært derhjemme begynder Gry at græde, og siger; "Men vi ved jo ikke om aflastning er den rigtige løsning". Louise siger igen, at hun ved det kan være svært, og spørger om Gry kan sige lidt mere. Gry tænker lidt tid og svarer; "Jeg føler mig simpelthen som den dårligste mor i verden. Jeg er så bange for, at Emma skal føle sig forkert eller føle sig udstødt af familien. På den anden side kan jeg jo mærke, at vi virkelig har brug for den her aflastning, hvis vi skal kunne fungere som familie".

Anders sukker og siger; "Og vi bliver jo også nødt til at tage hensyn til Mikkel...", og Gry fortsætter; "Men vi ved simpelthen ikke, hvordan Emma vil reagere på, at skulle i aflastning, og vi har derfor været meget i tvivl, om det var rigtigt at bede om mødet i dag"

Louise nikker og siger, at det derfor også er vigtigt, at de i dag får snakket om, hvordan de bedst kommer videre med ansøgningen om aflastning.

Mener du, at socialrådgiveren bør snakke med Emma, inden hun beslutter, om der skal bevilges aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren på nuværende tidspunkt bør snakke med Emma om behovet for aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren bør spørge om Emmas holdning til eventuelt at skulle i aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis Emma har andre forslag til løsning af problemstillingerne i hjemmet: Mener du, at socialrådgiveren bør afprøve forslagene, inden hun beslutter om der skal bevilges aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis Emmas holdning til aflastning er negativ ved samtalen: Mener du, at Emmas holdning bør have indflydelse på socialrådgiverens vurdering af, om der skal bevilges aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at forældrene på nuværende tidspunkt, bør snakke med Emma om behovet for aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at forældrene bør spørge om Emmas holdning til eventuelt, at skulle i aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis Emma er negativ ved samtalen: Mener du, at Emmas holdning bør have indflydelse på forældrenes beslutning om, hvorvidt hun skal i aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

I hvor høj grad har du vægtet nedenstående viden og erfaringer i din besvarelse af, om der skulle snakkes med Emma?

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Emmas funktionsniveau (ressourcer og vanskeligheder)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Forældrenes bekymring for Emmas reaktion	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I mindre grad	Slet ikke	Ved ikke
Emmas alder	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Egne værdier om børns inddragelse	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Egne erfaringer fra en lignende situation	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Generel viden om ADHD	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐
Viden om de lovgivningsmæssige krav til børns inddragelse	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(6) ☐

Er der anden viden eller erfaringer, som du vægtede i din besvarelse? Hvis ja, skriv hvilke her:

Hvis du har yderligere kommentarer, eller overvejelser, omkring inddragelse af Emma, kan du skrive dem her:

Du vil nu blive præsenteret for en ny case.

Maria og Peter er forældre til Gustav, som er 11 år og har ADHD. De har for en måneds tid siden haft et møde med deres socialrådgiver, Lene, hvor de efter lang tids overvejelse søgte om weekendaflastning til Gustav.

Lene har været familiens socialrådgiver det seneste halvandet år, og familien oplever, at hun efterhånden kender dem godt. Hun har hilst på Gustav en enkelt gang.

Gustav har det svært på grund af sin ADHD, og bliver ofte meget vred, når der bliver stillet krav til ham. Der er derfor mange konflikter med forældrene, lærerne og andre børn i løbet af dagen. Medicin og forskellige typer visuel støtte (skemaer) har hjulpet Gustav lidt, men han har stadig 2-3 hidsighedsanfald hver dag. Især under lektielæsning og aftensmad går det galt. Gustav kommer ligeledes ofte i konflikter med sine søstre på 8 og 14 år, og han har enkelte gange slået sin storesøster i ansigtet med knyttede næver.

I dag er Maria og Peter til netværksmøde på Gustavs skole, hvor det skal drøftes hvordan det går med Gustav. Lene deltager ligeledes. Efter mødet snakker Lene og forældrene kort sammen. Lene fortæller, at deres ansøgning om aflastning netop er blevet drøftet på visitationsmødet, og det er

blevet besluttet, at bevilge aflastning en weekend om måneden (efter Servicelovens § 44, jf. § 84, stk.1). Gustav er derfor nu kommet på venteliste til Solhøj, som er et aflastningssted for børn med ADHD og autisme. Lene oplyser, at de vil få et bevillingsbrev senere på ugen, og skal regne med en ventetid på ca. 3-9 måneder.

På vej hjem i bilen taler forældrene om, hvordan det mon bliver for Gustav, at skulle på Solhøj, og at det bliver spændende at se, hvornår der er en plads. Maria og Peter snakker også om, hvornår og hvordan de skal fortælle Gustav om aflastningen.

Peter siger; "Det er nok bedst at vente til vi ved, hvornår han skal starte. Tingene er som regel nemmest for ham, hvis han ved hvad der skal ske og hvornår det sker" Maria nikker og er stille et par minutter, hvorefter hun siger; "Måske kunne det på den anden side være godt, at få taget hul på det? Så kunne vi jo begynde at forberede ham på, hvad der skal ske. Det plejer jo også at være godt for ham?" Peter trækker på skulderne, og siger, at han ikke ved hvad der er bedst. De taler herefter lidt frem og tilbage, og aftaler, at de venter til de ved, hvornår Gustav skal starte på Solhøj, da det nok er det nemmeste tidspunkt at fortælle det på.

Er du enig i forældrenes beslutning om, at vente med at snakke med Gustav, indtil de ved hvornår han skal starte i aflastningen?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren, i forbindelse med bevillingen af aflastning, bør tage initiativ til, at drøfte med forældrene, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren på nuværende tidspunkt bør tage initiativ til en samtale med Gustav, og tale med ham om aflastning?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at forældrene på nuværende tidspunkt bør gøre sig flere overvejelser om, hvordan og hvornår Gustav skal informeres om aflastningen?

- (1) Ja

- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Maria og Peter venter nu på, at få besked fra Lene om, hvornår der er en plads på Solhøj. Maria snakker et par gange i telefon med Lene om nogle merudgifter, og spørger i den forbindelse, om hun har hørt noget fra Solhøj. Det har Lene ikke, men siger, at hun nok skal give besked når hun ved noget.

Næsten 8 måneder efter bevillingen, får Maria og Peter brev fra Lene om, at der er en plads til Gustav på Solhøj om halvanden måned. Der står ligeledes, at de inden opstart vil blive kontaktet af Solhøj. Maria føler sig lettet og glad, da hun læser brevet. Hun tænker, at de nu endelig får mere tid til deres to piger. Men lige efter kommer hun til at tænke på, hvordan Gustav, som jo ikke ved noget om aflastningen, mon vil reagere. Hun får ondt i maven, og kan mærke hjertet slå hårdt. Hvordan skal de få det sagt? Og hvad vil Gustav tænke?

Om aftenen taler Maria og Peter om, hvordan de skal snakke med Gustav om aflastningen. Peter siger; "Vi må bare få det sagt som det er. Jeg er sikker på, at Gustav nok skal blive glad for Solhøj, når han har været der et par gange". Maria kan igen mærke at hun får lidt ondt i maven og siger "Ja, men hvordan skal vi få det sagt på en gode måde? Det vigtigste er, at han ikke føler, at det er ham, der er noget galt med". Peter siger, at han ikke ved, hvad der er det bedste, og at han lige skal tænke over det. Senere på aftenen spørger han Maria "Kunne det være en ide, at du ringer til Lene i morgen og spørger hende, hvordan man bedst kan gøre det?" Maria siger, at hun synes det er en god ide.

Næste dag ringer Maria til Lene. Maria siger, at de synes der er brug for at vende, hvordan det bedst bliver fortalt til Gustav, at han skal på Solhøj. Hun fortæller, at hun synes det er svært at få det sagt til Gustav, og at hun også er bekymret for, om de kan få ham af sted i aflastningen.

Efter de har talt lidt siger Lene; "Det er jo meget forskelligt, hvordan man vælger at gribe det an. Der findes jo ikke én måde, som er den bedste. Men hvis I synes det er for svært, er der jo også den mulighed, at jeg kan snakke med Gustav om aflastningen".

Hvem mener du bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning på "Solhøj"?

- (1) Forældrene
- (2) Socialrådgiveren
- (3) Forældre og socialrådgiveren i fællesskab
- (4) Andre - hvem? _____

Hvilke af nedenstående udsagn, mener du bedst begrundet, at det er forældrene, som bør fortælle Gustav, at han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

1

2

	1	2
Forældrene kender Gustav bedst	(2) ☐	(3) ☐
Det er mest trygt for Gustav, at snakke med forældrene	(2) ☐	(3) ☐
Gustav har kun mødt socialrådgiveren en enkelt gang	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene og Gustav har brug for, at gå igennem processen sammen	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene har gode ressourcer til at tage snakken med Gustav	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Hvis andet - hvilket?

Hvilke af nedenstående muligheder, mener du bedst begrundet, at det er socialrådgiveren, der bør fortælle Gustav at han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Socialrådgiveren har erfaring i, at tale med børn om aflastning	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan konkret forklare hvad aflastning er	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren er ikke følelesesmæssigt involveret	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan bedre håndtere Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Det er vigtigt for den videre sagsbehandling, at socialrådgiveren oplever Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Andet - hvilket?

Hvilke af nedenstående muligheder, mener du bedst begrundet, at socialrådgiveren bør være med til, at fortælle Gustav han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Socialrådgiveren har erfaring i, at tale med børn om aflastning	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan konkret forklare hvad aflastning er	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren er ikke følelesmæssigt involveret	(2) ☐	(3) ☐
Socialrådgiveren kan bedre håndtere Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Det er vigtigt for den videre sagsbehandling, at socialrådgiveren oplever Gustavs reaktion	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Andet - hvilket?

Hvilke af nedenstående udsagn, mener du bedst begrundet, at forældrene bør være med til, at fortælle Gustav han skal i aflastning? Vælg 1 ved den begrundelse, som du mener er bedst, og 2 ved den, som du mener er næstbedst.

	1	2
Forældrene kender Gustav bedst	(2) ☐	(3) ☐
Det er mest trygt for Gustav, at snakke med forældrene	(2) ☐	(3) ☐
Gustav har kun mødt socialrådgiveren en enkelt gang	(2) ☐	(3) ☐
Forældrene og Gustav har brug for, at gå igennem processen sammen	(2) ☐	(3) ☐

	1	2
Forældrene har gode ressourcer til at tage snakken med Gustav	(2) ☐	(3) ☐
Andet	(2) ☐	(3) ☐

Hvis andet - hvilket?

Hvad mener du, at der skal lægges mest vægt på, når det forklares til Gustav, at han skal i aflastning?

- (1) At han skal i aflastning, for at få nogle gode oplevelser sammen med andre børn
- (2) At han skal i aflastning, fordi han og resten af familien har brug for en pause fra konflikterne, som opstår på grund af hans ADHD
- (3) Andet - hvilket? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan Gustav skal informeres?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at drøfte med forældrene, hvordan Gustav skal informeres?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at snakke med ham?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Mener du, at socialrådgiveren i forbindelse med, at der nu er en plads til Gustav, selv skulle have taget initiativ til at snakke med ham?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (3) Kan ikke svare - hvorfor? _____

Hvis du har yderligere kommentarer eller overvejelser om, hvem der bør snakke med Gustav, kan du skrive dem her:

Du har nu besvaret alle spørgsmål til casene. I nedenstående bedes du besvare forskellige oplysninger om dig selv.

Hvilket køn er du?

- (1) Kvinde
- (2) Mand

Hvor gammel er du?

- (1) Under 19 år
- (2) 20 - 29 år
- (3) 30 - 39 år
- (4) 40 - 49 år
- (5) 50 - 59 år
- (6) Over 60 år

Er du?

- (1) Gift/sammenlevende
- (2) Bor alene med barn/børn
- (3) Andet _____

Hvilken af disse uddannelser er den længste, som du har afsluttet?

- (1) Folkeskole
- (2) Gymnasium/handelsskole
- (3) Teknisk skole (faglært håndværker)
- (4) Kort videregående uddannelse (mindre end 3 års studie)
- (5) Mellemlang videregående uddannelse (3-4 års studie)
- (6) Længere videregående uddannelse (mere end 4 års studie)
- (7) Andet - hvilket? _____

Har du på nuværende tidspunkt døgnaflastning til dit barn med ADHD?

- (1) Ja
- (2) Nej

Har du inden for det seneste år overvejet, at ansøge om døgnaflastning til dit barn med ADHD?

- (1) Ja
- (2) Nej

Har du søgt om døgnaflastning inden for det seneste år?

- (1) Ja
- (2) Nej

Har du på et tidligere tidspunkt overvejet at ansøge, eller har ansøgt, om døgnaflastning til dit barn?

- (1) Ja
- (2) Nej

Har du tidligere haft bevilget døgnaflastning til dit barn med ADHD?

- (1) Ja
- (2) Nej

Hvor mange børn har du i alt?

- (1) 1
- (2) 2
- (3) 3
- (4) 4
- (5) 5
- (6) 6 eller flere

Er der andre, i dit barns/dine børns nærmeste familie, der har ADHD?

- (1) Ja
- (2) Nej

Hvem i dit barns/dine børns nærmeste familie har ADHD?

- (3) Far
- (4) Mor
- (6) Samlever
- (7) Samlevers barn

(5) Andre - hvem? _____

Du har nu besvaret alle spørgsmål. Hvis jeg må kontakte dig med uddybende spørgsmål, bedes du skrive din email her:

Hvis du har kommentarer til undersøgelsen kan du skrive dem her:

Endnu engang tak for din hjælp.

Bilag 3 : Interviewguide socialrådgivere

Emma – Undersøgelsesfasen	
Spørgsmål	Socialrådgiveren: <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i den besvarelse af om socialrådgiveren skulle snakke med Emma?- Hvilke ting i casen var vigtige for dig?- Hvilken rolle synes du en socialrådgiver bør have i en §44-aflastningssag inden der træffes afgørelse?- Hvordan synes du, at man skal se på henholdsvis barnets behov og resten af familiens behov i aflastningssager?- Mange har i spørgeskemaet svaret, at de ikke mener at socialrådgiveren bør snakke med barnet før der er bevilget aflastning. Hvad tænker du om det?- Synes du, at § 44-aflastning er en indgribende foranstaltning?- Gør du dig selv overvejelser om du skal snakke med barnet i en §44-aflastningssag? Hvordan? Drøfter I det i kollegagruppen? Forældrene: <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i din besvarelse af, om forældrene skulle snakke med Emma?- Hvilke ting i casen var vigtige for dig?- Hvordan opfatter du forældrene i casen? Betød din vurdering af deres ressourcer noget for dit svar?- Plejer du at drøfte med forældre om de snakke med barnet i aflastningssagerne?- Er det dit indtryk, at forældrene føler sig klædt på til denne samtale?- Er det noget I drøfter i afdelingen? Erfaring og viden: <ul style="list-style-type: none">- Hvilke værdier vil du sige, at du har omkring barnets inddragelse?- Bestemmer du selv, hvordan du griber inddragelsen af barnet an i sagsbehandlingen?- Betyder lovgivningen noget for din vurdering?- Er det din erfaring, at sagsforløbet har indflydelse på hvordan aflastningen kommer til at fungere?- Synes du at Emma-casen indeholdte svære dilemmaer?
Gustav – når der er bevilget aflastning	
Spørgsmål	Forældrene: <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i din besvarelse af, om forældrene bør vente med at snakke med Gustav?- Hvordan oplever du forældrene i Gustav-casen?- Hvordan ser du generelt forældre som får bevilget aflastning efter § 44?- Hvilke tanker gjorde du dig i din besvarelse af, om forældrene skulle gøre sig flere overvejelser i forbindelse med bevillingen? Socialrådgiveren: <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i relation til, om socialrådgiveren bør tage initiativ til at drøfte med forældrene hvordan Gustav bedst informeres?- Gør du det selv på denne måde i dine sager?

- Hvordan oplever du at forældrene reagerer på det?
- Er I enige i afdelingen om hvordan det bør gribes an?
- Hvilken rolle mener du, at socialrådgiveren bør have når der er givet bevilling?
- Hvilke tanker gør du dig i forhold til, om socialrådgiveren bør snakke med Gustav på nuværende tidspunkt
- Hvilke gode grunde kunne der være til at snakke med Gustav på nuværende tidspunkt?

Gustav – når der er et konkret starttidspunkt

Spørgsmål

- Hvilke overvejelser gjorde du dig i forhold til hvem der skulle fortælle Gustav om aflastningen?
- Var det et let valg?
- Tænker du at socialrådgiveren kan gå glip af noget viden ved ikke at se Gustavs reaktion på at skulle i aflastning?
- Hvilke overvejelser gjorde du dig i forhold til hvad der skal vægtes i forklaringen til Gustav?
- Hvordan forstår du de to begrundelser?
- Var det svært at vælge?
- Synes du at Gustav-casen indeholde svære dilemmaer?
- Tror du, at dine kollegaer ville være enig med dig i de ting vi har talt om?

Bilag 4: Interviewguide forældre

Emma – Undersøgelsesfasen	
Spørgsmål	<p>Socialrådgiveren:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i den besvarelse af om socialrådgiveren skulle snakke med Emma?- Hvilke ting i casen var vigtige for dig?- Hvilken rolle synes du en socialrådgiver bør have i en §44-aflastningssag inden der træffes afgørelse? <p>Forældrene:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i din besvarelse af, om forældrene skulle snakke med Emma?- Hvilke ting i casen var vigtige for dig?- Hvilken rolle synes du, at forældre skal have i en aflastningssag inden der træffes afgørelse?- Tror du forældrene i casen har det svært?- Flere socialrådgivere har skrevet at de mener at kun forældrene bør snakke med barnet i denne fase. Hvad tænker du om det?- Hvordan synes du, at man skal se på henholdsvis barnets behov og resten af familiens behov i aflastningssager? <p>Erfaring og viden:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvilke værdier vil du sige, at du har omkring barnets inddragelse?- Har du selv overvejet at ansøge om aflastning?/ Hvad er din erfaring med aflastning?- Synes du at Emma-casen indeholdte svære dilemmaer?
Gustav – når der er bevilget aflastning	
Spørgsmål	<p>Forældrene:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i din besvarelse af, om forældrene bør vente med at snakke med Gustav?- Hvordan oplever du forældrene i Gustav-casen?- Hvilke tanker gjorde du dig i din besvarelse af, om forældrene skulle gøre sig flere overvejelser i forbindelse med bevillingen? <p>Socialrådgiveren:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvilke overvejelser gjorde du dig i relation til, om socialrådgiveren bør tage initiativ til at drøfte med forældrene hvordan Gustav bedst informeres?- Hvilken rolle mener du, at socialrådgiveren bør have når der er givet bevilling?- Hvilke tanker gør du dig i forhold til, om socialrådgiveren bør snakke med Gustav på nuværende tidspunkt- Hvilke gode grunde kunne der være til at snakke med Gustav på nuværende tidspunkt?

Gustav – når der er et konkret starttidspunkt

Spørgsmål

- Hvilke overvejelser gjorde du dig i forhold til hvem der skulle fortælle Gustav om aflastningen?
- Var det et let valg?
- Tænker du at socialrådgiveren kan gå glip af noget viden ved ikke at se Gustavs reaktion på at skulle i aflastning?
- Hvilke overvejelser gjorde du dig i forhold til hvad der skal vægtes i forklaringen til Gustav?
- Hvordan forstår du de to begrundelser?
- Var det svært at vælge?
- Synes du at Gustav-casen indeholde svære dilemmaer?